

CAPITOLUL V

INCRIMINAREA TRAFICULUI ȘI CONSUMULUI ILICIT DE DROGURI

Secțiunea 1

Reglementarea internațională și națională cu privire la traficul de droguri

La acest început de mileniu, comunitatea internațională își manifestă tot mai frecvent îngrijorarea față de amploarea fără precedent pe care a luat-o crima organizată, traficul de droguri, traficul de persoane, actele de terorism etc., fenomene ce tind să erodeze bazele sistemului economic și să afecteze instituțiile fundamentale ale statului de drept²⁸³.

Este bine cunoscut că traficul de droguri, ca și consumul acestor substanțe, au efecte negative, periculoase sub aspect fizic și psihic asupra organismului uman, constituind un adevărat flagel social, împotriva căruia întreaga lume civilizată trebuie să conlucreze pentru combatere și eradicare.

În ultimii ani, problema traficului și a consumului ilegal de droguri a devenit deosebit de actuală atât în plan internațional, cât și în plan național, iar dimensiunile traficului și consumului ilegal de droguri ne permit să vorbim despre un stadiu de formare a narcomaniei, structură a crimei organizate care include importul ilegal, transportarea și desfacerea drogurilor, dar și a consumului ilegal al acestora. Datorită profitului foarte mare, afacerile ilegale cu droguri, prin dimensiunile sale, depășesc toate celelalte genuri de infracțiuni din cadrul crimei organizate.

²⁸³ Pentru amănunte, vezi Antoniu, George, *Reflecții asupra crimei organizate*, în *Revista Dreptul*, nr. 3/1997, pp.35-46.

V.1.1. Considerații generale

Pericolul social deosebit de mare al traficului și consumului ilicit de droguri se datorează faptului că în societate se răspândește narcomania, ceea ce reprezintă o gravă și globală amenințare pentru sănătatea oricărei națiuni.

A devenit o certitudine că organizațiile criminale se folosesc de contradicțiile generale, de lipsa sau permisivitatea unor legi, precum și de insuficiența ori slaba colaborare dintre structurile statului, ca să prolifereze această activitate infracțională, aducătoare de mari venituri materiale, dar și de traume psihice și fizice, deoarece se știe că consumul de droguri duce în mod iremediabil la moarte.²⁸⁴

Deoarece în ultimele decenii s-a dezvoltat un adevărat comerț internațional ilicit de droguri atât dreptul intern, cât și cel internațional a fost nevoit a adopta reguli stricte privind producția, cultivarea, folosirea și comerțul cu asemenea substanțe.

V.1.2. Considerente istorice și reglementări internaționale

Tentația de a ajunge la stări euforice își are rădăcina în timpuri de mult apuse, când se fumau anumite ierburi cu efecte afrodisiace și halucinogene. Drogurile au fost substanțe create artificial de oamenii de știință în anumite situații limită, principala cauză fiind, de regulă, războaiele. Efectele drogurilor erau „benefice” pentru armatele diverselor popoare care trebuiau să reziste în regim de război, de multe ori fără hrană și apă. Așa au luat naștere substanțele excitante, halucinogene, droguri în formă primară.

Astfel, în secolul al XVII-lea s-a descoperit morfina, un medicament care calma durerile provocate de răni grave. Cu timpul, s-a realizat că morfina administrată în mod repetat duce foarte repede la dependența fizică și psihică și s-a căutat un înlocuitor. Prin derivarea morfinei cu opiumul s-a descoperit

²⁸⁴ Privitor la problematica drogurilor, a se vedea: Țurlea, S., *Bomba drogurilor*, Editura Humanitas, București, 1991; Drăgan, J., *Drogurile în viața românilor*, Editura Magicart Design, București, 1996; Bercheșan, V., Pletea, C., *Drogurile și traficanții de droguri*, Editura Paralela 45, Pitești, 1997; Stancu, Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2008.

heroina. Proprietățile terapeutice ale macului (din care se produce opiul și derivatele sale) au fost cunoscute încă din antichitate, în Persia, Egipt sau Grecia. În Europa Evului Mediu, „opiul” a avut o carieră interesantă: pe lângă folosirea sa în tratamentul unor boli, a fost folosit la suprimarea unor adversari politici.

„Hașișul” este un alt tip de drog folosit din vechime, produs al plantei *Cannabis Sativa L.*, cunoscut mai ales sub denumirea de „câneapă indiană”. Deși în principal se fumează, este folosit în diferite băuturi, consumul său fiind tolerat în unele țări asiatice. Drumul hașișului este pomenit în legendele orientale, fiind descris drept o substanță halucinogenă și euforizantă. Hașișul reprezintă pentru vechii indieni un aducător de fericire și un medicament, servind totodată la susținerea unor ceremonii religioase.

„Cocaina” se numără printre drogurile cele mai cunoscute, produs de un arbust cu frunze perene ce crește în vestul Americii de Sud, frunzele sale fiind masticate, de multe secole.

După primul război mondial, aceste substanțe au început să fie consumate în toată lumea. Până la sfârșitul anilor 1930 drogurile și consumul lor erau legale. Comercializarea lor, în timp, a dus la profituri enorme, iar odată scoase în afara legii, drogurile au devenit o sursă inestimabilă pentru piața neagră. Flagelul comerțului ilicit cu stupefiante pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu a cuprins întreaga planetă. Astfel, traficul de droguri a devenit una dintre cele mai rentabile „afaceri”, câștigându-se sume fabuloase.

Dându-și seama de puterea distructivă pe care o au drogurile asupra omenirii, națiunile lumii au început să colaboreze atât la nivel regional, cât și la nivel internațional. Momentul începutului luptei împotriva drogurilor îl constituie reuniunea de la Shanghai, din anul 1909, la care au participat 13 state care aveau interes în Orient și care au creat „Comisia Opiului”, adoptând un număr de 9 rezoluții, care au pregătit terenul pentru considerarea drogurilor ca o chestiune de drept internațional.

Primul act care marchează începutul cooperării națiunilor lumii în domeniul controlului asupra drogurilor este „**Convenția Internațională asupra stupefiantelor**”, semnată la Haga, în anul 1912. Prin această convenție statele semnatare își asumau obligația să controleze producția de opiu brut, să reglementeze importul și exportul de opiu manufacturat, să supravegheze comerțul cu opium medical și cu derivatele acestuia. Convenția de la Haga urma să intre în vigoare în anul 1915, însă declanșarea primului război mondial a întârziat aplicarea prevederilor stabilite în Convenție. După terminarea războiului, toate statele semnatare ale Tratatului de la Versailles s-au angajat să aplice prevederile Convenției adoptate în anul 1912. Conform art. 23 al Pactului Ligii Națiunilor, această organizație își asuma în mod oficial sarcina de a asigura respectarea și aplicarea Convenției din 1912. În acest scop, problematica drogurilor a fost reluată prin constituirea unui „Comitet consultativ pentru traficul opiumului și a altor droguri periculoase”, în cadrul Ligii Națiunilor. Prin urmare, au loc două conferințe la Geneva, în 1924 și în 11 februarie 1925. La această ultimă Conferință este semnat „Acordul privind producerea, comerțul interior și folosirea opiumului preparat”, act care a fost urmat de „Convenția internațională a opiumului”, (convenție semnată la data de 19 februarie 1925).

Prin această Convenție guvernele se obligau să prezinte anual statistici din care să rezulte producția de opiu și de frunze de coca, cantitățile de droguri fabricate, consumul intern, importul și exportul de stupefiante, precum și stocurile disponibile.

La data de 13 iulie 1931, a fost semnată, la Geneva, „Convenția internațională privind limitarea fabricării și reglementarea distribuirii stupefiantelor”, acord internațional care a condus la o lărgire însemnată a colaborării internaționale.

Tot la Geneva s-a adoptat, la data de 26 iunie 1936, și „Convenția pentru suprimarea traficului ilicit de droguri periculoase” act care solicita statelor semnatare pedepsirea severă a traficantilor.

Prin dizolvarea Societății Națiunilor activitatea umanitară în lupta contra drogurilor și toxicomaniei a fost preluată de Organizația Națiunilor Unite. Astfel, în cadrul noului organism creat, „Comisia de stupefiante” a Consiliului economic și social devine elementul central al acestei acțiuni, asumându-și un rol de control, de studiu și de coordonare. Primul act al noului organism a fost „Protocolul din 1946”, prin care s-au adus amendamente convențiilor și acordurilor anterioare.

La data de 19 noiembrie 1949, s-a semnat „Protocolul de la Paris”, prin care Organizația Mondială a Sănătății era autorizată să supună unui control internațional orice drog nou care era susceptibil să ducă la toxicomanie. În anul 1953, la New York, a fost adoptat „Protocolul asupra opiumului”, care viza limitarea și reglementarea culturilor de mac, producția comerțului și utilizarea opiumului.

Procedura și modalitățile de control prin convențiile și protocoalele anterioare era greoaie, motiv pentru care, la 30 martie 1961, la sediul O.N.U. a fost adoptată „Convenția unică asupra stupefiantelor” (intrată în vigoare în 1964) și care urmărește trei obiective principale:

- simplificarea mecanismelor de control internațional;
- extinderea controlului asupra culturilor de plante din care sunt extrase stupefiantele;
- codificarea dreptului tratatelor multilaterale existente în materie de droguri.

Deși la această Convenție au aderat 79 de state, abuzul de droguri care periclitează grav sănătatea persoanelor a cunoscut o recrudescență, devenind în unele state o adevărată epidemie.

Pentru combaterea acestui flagel, lupta contra drogurilor a luat o amploare și mai mare, astfel că, în anul 1971, s-a impus o nouă reuniune și adoptarea unei noi convenții de contracarare a acestui fenomen.

Astfel, la 21 februarie 1971, la Viena s-a adoptat „**Convenția asupra substanțelor psihotrope**”, act care are ca scop punerea sub interdicție a unor substanțe cu efect halucinogen ce prezintă riscul dependenței (stimulatoare, tranchilizante, halucinogene). Aceste substanțe nu au făcut până la acea dată obiectul controlului internațional, astfel că noua convenție vine să completeze și să adapteze la noile condiții economice și sociale Convenția unică din 1969. Convenția de la Viena a intrat în vigoare la 16 august 1976.

Din păcate, rezultatele pozitive așteptate prin adoptarea acestei Convenții nu au fost cele dorite, traficul ilicit de droguri a cunoscut o amploare deosebită, astfel că, în noiembrie 1988, la Viena, a fost dezbătut proiectul noii convenții care urma să completeze convențiile existente.

„**Convenția împotriva traficului și consumului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope**”, adoptată în anul 1988, este ultimul act juridic internațional de anvergură în materie de trafic și consum de droguri. Această convenție adoptată de 108 state, obligă fiecare țară să pună în afara legii faptele care privesc producerea, traficul și vânzarea drogurilor, inclusiv spălarea banilor proveniți din aceste activități ilicite. De asemenea, Convenția permite suspendarea unor reglementări privind secretul bancar, sperându-se că în acest fel să se depisteze mai ușor profiturile obținute din traficul ilicit de droguri.

În tabelele I și II anexă la Convenție, erau nominalizate 12 substanțe clasificate drept precursori și puse sub control internațional. În baza constatărilor ulterioare și a propunerilor făcute de statele membre, Comisia pentru stupefiante a O.N.U., a hotărât, în anul 1992, includerea a încă 10 precursori ce pot servi la obținerea de droguri.

Referitor la aceste substanțe, Convenția din 1988, cere părților în art. 31 lit. a) și c) să incrimineze și să sancționeze:

➤ producția, transportul sau distribuția în cunoștință de cauză a echipamentelor, materialelor și substanțelor citate, știind că ele pot fi utilizate în

scopuri ilicite la cultivarea, producerea sau fabricarea de stupefiante ori de substanțe psihotrope;

➤ organizarea, administrarea sau finanțarea delictelor internaționale mai sus citate;

➤ posesia materialului și a echipamentului sau a substanțelor citate, știind că ele au fost ori că vor fi utilizate în scopul cultivării, producerii ori fabricării ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope;

➤ participarea ori asocierea în scopul săvârșirii, tentativa de săvârșire, ajutarea, favorizarea, facilitarea și sfătuirea la comiterea infracțiunilor cuprinse în acest articol.

De asemenea, este de remarcat că este pentru prima dată când statele semnatare se obligă să extrădeze traficanții de droguri condamnați și să dispună confiscarea bunurilor acestora.

În prezentul demers științific comparăm și felul în care legea penală a diferitelor state reglementează problema traficului și consumului ilicit de droguri.

Astfel, legislația olandeză se caracterizează printr-o atitudine liberală, acceptând legalitatea unor categorii de droguri ușoare (marijuana). De exemplu, în Rotterdam există o asociație a *narco-dealerilor*, care a primit permisiunea semioficială pentru comercializarea în cluburi special amenajate, în care se vând nu numai droguri „ușoare”, ci și heroină. Tot în această țară, există o lege specială, din anul 1928, și anume Legea pentru opiu.

În Spania, art. 368 al Codului penal sancționează cultivarea, producerea, comercializarea, precum și îndemnarea și ajutorul dat pentru consumul ilegal de droguri cu privare de libertate de la 1 la 3 ani. Chiar dacă aceste infracțiuni au fost săvârșite cu substanțe care dăunează grav sănătății, termenul maxim de privare de libertate este de 3-9 ani.

Dimpotrivă, în alte state sancțiunile pentru traficul și consumul ilegal de droguri sunt foarte severe, incluzând chiar și pedeapsa cu moartea. Țările care

prevăd o asemenea sancțiune extremă sunt: Iranul, Malaezia, Pakistanul, Singapore. De exemplu, în Singapore pedeapsa cu moartea este aplicată pentru răspândirea drogurilor, iar o persoană este considerată drept dealer, fără aducerea altor dovezi, dacă asupra acesteia au fost găsite peste două grame de heroină, trei grame de morfină sau 15 grame de marijuana.

În Suedia, normele care prevăd răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunilor cu droguri sunt cuprinse în Legea penală pentru droguri adoptată în 1968. De asemenea, măsurile contra folosirii ilegale de droguri în Japonia sunt prevăzute nu în Codul penal, ci conform Legii pentru controlul cannabisului (adoptată în anul 1953), Legii pentru opium (adoptată în anul 1954) și Legii pentru substanțele stimulatoare (adoptată în anul 1951).

În SUA, răspunderea pentru acțiuni ilegale cu droguri este reglementată de Codul penal al fiecărui stat în parte (de exemplu, art. 292 din Codul penal al statului Ohio, art. 220-222 al Codului penal din statul New-York, art. 13 al Codului penal al statului Georgia).

Legislația penală a fostelor state sovietice sancționează traficul și consumul ilicit de droguri și se bazează pe Codurile penale elaborate în majoritatea țărilor după anul 1996.

De **lege ferenda**, s-ar putea modifica legea penală în România, în domeniul consumului ilicit de droguri în sensul de a se elimina pedepsele penale pentru posesie de cantități mici de droguri și care nu sunt de mare risc, precum și diferențierea pedepselor pentru deținerea unei cantități ce depășește o anumită limită. Astfel, pentru drogurile de risc (cum este cannabisul), singura măsură ar trebui să fie includerea făptuitorului în programe de tratament și reabilitare, iar pentru drogurile de mare risc (heroină, cocaină, ecstasy) să fie prevăzută aplicarea unei pedepse privative de libertate.

Apreciem că nu se poate rezolva această problemă complexă doar prin interzicere și incriminare, ci prin instruire, informare, tratament, reinsertie socială și în ultimul rând sancționarea penală. În acest sens, și-au exprimat

opinia în spațiul public numeroși specialiști în domeniu, precum și multe organizații neguvernamentale.

V.1.3. Reglementarea traficului de droguri în România

Este cunoscut faptul că, în Țările Române, nu a existat o legislație medicală și, cu atât mai puțin, acte cu caracter normativ care să instituie un regim strict plantelor și substanțelor cu efect stupefiant sau tonic. Totuși, dintre documentele vremii rezultă preocuparea de a nu lăsa la îndemâna oricui vânzarea sau folosirea acestora. O primă intenție legislativă în acest sens o găsim în pravila domnitorului Vasile Lupu „Cartea românească de învățătură”, unde apare pentru prima dată interdicția impusă celor care comercializau otrăvuri și ierburi de leac de a elibera aceste substanțe și produse numai „vracilor”, nicidecum prostituatelor și bolnavilor psihici, în caz contrar fiind considerați ucigași.

În Transilvania, începând cu anul 1770, se aplică legea sanitară austriacă care interzicea în mod categoric comercializarea otrăvurilor și substanțelor opiacee de către alte persoane decât farmaciștii.

Actul care a pus bazele juridice și administrative ale organizării pe principii moderne și a ocrotirii sănătății publice în România a fost „Regulamentul comercial cu obiecte medicamentoase și otrăvitoare în Principatele Unite”, publicat la 1 ianuarie 1864.

Zece ani mai târziu este redactată și „Legea sanitară”, care stabilește că organul abilitat să autorizeze deschiderea și funcționarea farmaciilor este Ministerul de Interne.

După Marea Unire din 1918, cea mai mare realizare în domeniu este promulgarea „Legii nr. 58/1928 pentru combaterea abuzului de stupefiante”, care era menită să sancționeze pe toți acei care, direct sau indirect, contribuiau la apariția și proliferarea toxicomaniei.

Desăvârșirea procesului legislativ avea să fie făcută prin promulgarea „Regulamentului monopolului de stat și a stupefiantelor”, contribuind decisiv la stoparea fenomenului toxicomaniei în România, prevăzând că „importarea, depozitarea, fabricarea, debitarea, punerea în circulație și comerț în întreaga țară a tuturor produselor și substanțelor stupefiante sunt un drept exclusiv al statului, exploatat din monopolul de stat al stupefiantelor”.

Perioada interbelică marchează și începutul colaborării internaționale în lupta contra traficului și consumului de droguri. Astfel, România, în calitate de membră a comunității internaționale, s-a alăturat luptei contra traficului de droguri, aderând la toate convențiile adoptate în materie de stupefiante.

După anul 1990, pe lângă actele normative de cooperare internațională, alte legi interne adoptate de România au primit aderarea la acorduri și convenții încheiate între diferite state pentru întărirea colaborării internaționale în domeniul traficului și consumului ilicit de droguri (Legile nr.147/1997; nr.148/1997; 101/1999; 154/1999; 208/1999; 6/2000; 13/2001; 64/2001; 664/2001; 394/2002).

În plan intern, România a elaborat legi care reglementează regimul juridic al stupefiantelor. Astfel, prin **Legea nr. 73/1969**, legiuitorul român a reglementat regimul acestor substanțe în așa fel încât persoana fizică să nu aibă acces la ele, decât în cazuri strict limitate, prevăzute de lege. De asemenea, **Codul penal român** încă de la adoptarea sa, în 1968, în art. 312 a incriminat producerea, deținerea sau orice operație cu produse sau substanțe stupefiante sau toxice²⁸⁵. Cu toate acestea, s-a constatat că dispozițiile acestor acte normative nu mai corespund noilor realități sociale, economice și juridice din țară și că incriminările erau total depășite. Prin urmare, necesitatea armonizării legislației

²⁸⁵ Pentru amănunte, vezi Toader, T., *Drept penal român*, Partea specială, Ediția a 4-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2009, pp.408-410; Basarab, M., Pașca, V., Mateuț, Gh., Medeanu, T., Dungan, Petre, Butiuc, C., Bădilă, M., Mirișan, V., Mancaș, R., Miheș, C., *Codul penal comentat*, vol. II, Partea specială, Editura Hamangiu, București, 2008, pp.938-944, comentariu Petre Dungan.

naționale cu cea internațională a impus elaborarea **Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.**²⁸⁶

Această lege corespunde cerințelor Convenției contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din anul 1988 la care România a aderat prin Legea nr. 118 din 8 decembrie 1992. Prevederile Legii nr. 143/2000 sunt în deplină concordanță nu numai cu dreptul internațional, dar și cu prevederile Constituției României.

Pe lângă această lege specială mai amintim și alte acte normative care cuprind prevederi în lupta cu traficul și consumul ilicit de droguri:

- Codul vamal (Legea nr. 141/1997²⁸⁷) care incriminează drept contrabandă în art. 176 și pedepsește trecerea frontierei, fără autorizație, a substanțelor narcotice și psihotrope, a precursorilor și substanțelor chimice esențiale;
- Legea nr. 31/1996²⁸⁸ privind regimul monopolului de stat și care stabilește ca fiind monopol de stat producerea și comercializarea substanțelor stupefiante;
- Legea nr. 300/2002²⁸⁹ privind regimul juridic al precursorilor folosiți la fabricarea ilicită a drogurilor;
- Hotărârea de Guvern nr. 1359/2000²⁹⁰ pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri;
- „Hotărârea de Guvern nr. 1121/2002²⁹¹” pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 300/2002 privind regimul juridic al precursorilor folosiți la fabricarea ilicită a drogurilor;

²⁸⁶ Lascu, I., Lascu, L.C., *Extinderea incriminării traficului de stupefiante*, în Revista Dreptul nr. 12/2000, p.10 și Lascu, I., Lascu, L.C., *Corupția și crima organizată. Realitate socială, actualitate și incriminare*, Editura Alma Mater Sibiu, 2002, p.126.

²⁸⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 180 din 01 august 1997.

²⁸⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 96 din 13 mai 1996.

²⁸⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 13 iunie 2002.

²⁹⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 46 din 29 ianuarie 2001.

²⁹¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 772 din 23 octombrie 2002.

- Legea nr. 381/2004²⁹² privind unele măsuri financiare în domeniul prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de droguri;
- Hotărârea de Guvern nr. 534/1999²⁹³ cu privire la înființarea Comitetului Interministerial de Luptă împotriva Drogurilor;
- Hotărârea de Guvern nr. 767/2001²⁹⁴ privind regimul de comercializare a produselor în compoziția cărora intră substanțe cu efect ebrionarcotic, produse denumite generic „aurolac”;
- Ordinul Ministrului Sănătății și Familiei nr. 251/2002²⁹⁵ privind aprobarea Listei cuprinzând produsele farmaceutice de uz uman și veterinar care conțin substanțe ce intră sub incidența Legii nr. 143/2000;
- Prin Legea nr. 508/2004²⁹⁶ a fost înființată, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – DIICOT – cu structură specializată în vederea eficientizării luptei împotriva infracțiunilor privitoare la traficul și consumul de droguri;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 121/2006²⁹⁷ privind regimul juridic al precursorilor de droguri.

O.U.G. nr. 12/2006 a fost aprobată cu modificări prin Legea nr. 186/2007 și abrogă Legea nr. 300/2002.

O.U.G. nr. 12/2006 reglementează regimul juridic al substanțelor folosite frecvent la fabricarea ilicită a substanțelor stupefiante și psihotrope, așa cum sunt definite în art. 2 din Regulamentul (C.E.) nr. 273/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 privind precursorii de droguri, și în art. 2 din Regulamentul nr. 111/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind supravegherea comerțului cu precursori de droguri între Comunitate și statele membre.

²⁹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 896 din 01 octombrie 2004.

²⁹³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 329 din 12 iulie 1999.

²⁹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 490 din 23 august 2001.

²⁹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 572 din 02 august 2001.

²⁹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1089 din 23 noiembrie 2004.

²⁹⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1039 din 28 decembrie 2006.

Art. 22 și 23 din O.U.G. nr.121/2006 reglementează infracțiuni ca:

- punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora;
- deținerea de substanțe clasificate fără autorizație;
- deținerea de echipamente ori materiale în scopul utilizării lor la producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor;
- comercializarea de substanțe clasificate către operatori economici sau persoane fizice neautorizate;
- trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de lege.

Urmărirea penală în cazul acestor infracțiuni se realizează de către procurorii din cadrul Direcției de investigare a infracțiunilor de criminalitate organizată și terorism.

În cazul infracțiunilor prevăzute de art. 22-23, se dispune confiscarea substanțelor clasificate.

➤ Legea nr. 522/2004²⁹⁸ privind modificarea și completarea Legii nr. 143/2000, introduce noi dispoziții procedurale în materia consumului de droguri.

➤ Noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009²⁹⁹ reglementează în art. 359 infracțiunea de „Trafic de produse sau substanțe toxice”.

V.1.4. Noțiunea de drog. Clasificarea drogurilor

Cuvântul „**drog**” desemnează termenul general sub care sunt cunoscute substanțele stupefiante și substanțele psihotrope. În vorbirea curentă, prin „**drog**” se înțelege orice substanță care, datorită unor proprietăți pe care le are și datorită consumului abuziv și îndelungat, este nocivă pentru corpul uman.

Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, „drogul” este substanța care, fiind absorbită de un organism viu, îi modifică acestuia una sau mai multe funcții. În sens farmacologic, „drogul” este o substanță utilizată în medicină, a

²⁹⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1155 din 7 decembrie 2004.

²⁹⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

cărei folosire abuzivă poate crea dependență fizică ori psihică sau tulburări grave ale activității mentale, ale percepției și ale comportamentului. În acest sens, denumirea de drog se aplică numai substanțelor care pot fi desemnate și prin termenul general de „stupefiant”.

Dicționarul limbii române definește cuvântul „**drog**” ca fiind substanța de origine vegetală, animală sau minerală care servește la prepararea unor medicamente sau ca stupefiant.

Noțiunea de „**stupefiant**” este definită ca fiind substanța medicamentoasă care inhibă centrii nervoși, producând o stare de inerție psihică și fizică, care, folosită în mod sistematic duce la o intoxicare lentă.

Potrivit Convenției Unice asupra stupefiantelor din anul 1961, prin „**droguri**” se înțeleg o parte dintre stupefiantele supuse controlului internațional, iar prin noțiunea de „**substanțe psihotrope**” se înțeleg substanțele supuse controlului internațional prin Convenția Internațională a substanțelor psihotrope din 1971.

Substanțele psihotrope sunt substanțe de origine naturală sau sintetică, capabile să influențeze activ psihicul și comportamentul uman. Legea nr. 143/2000 definește în art. 1 lit. b) cuvântul „drog” ca fiind plantele și substanțele stupefiantе sau psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante ori substanțe înscrise în tabelele nr. I - III ale acestei legi.

Deci putem conchide că aceste noțiuni – drog, stupefiant, substanțe psihotrope – pot fi considerate sinonime și că diversele definiții poartă amprenta sensurilor din a căror punct de vedere au fost definite.

Un caz particular îl constituie drogurile de genul cafeinei din cafea, nicotinei din tutun, alcoolului și unele medicamente (eliberate din farmacii fără prescripție medicală) pot fi considerate droguri admise de societatea în care trăim. În doze mari ele pot produce intoleranță psihică sau fizică.

Spre deosebire de acestea, drogurile care fac obiectul unor convenții internaționale sau legi naționale sunt denumite și „**droguri de abuz**”.

Referindu-ne la drogurile de abuz, acestea sunt clasificate după mai multe criterii:

► **în funcție de natura lor:**

➤ „*analgezicele*” – deprimante neselective ale sistemului nervos central ce servesc pentru atenuarea durerilor, fără ca persoana care le utilizează să își piardă cunoștința;

➤ „*sedativele*” – deprimante neselective care la doze terapeutice normale produc diminuarea hiperexcitabilității psihomotorii și reduc la normal tonusul sistemului neurocerebral;

➤ „*hipnoticele*” – somniferele – substanțe care induc somnul prin deprimarea sistemului nervos central;

➤ „*stimulentele*” – activează sistemul nervos central și măresc activitatea creierului și a măduvei spinării (amfetamina, cocaina);

➤ „*halucinogenele*” – substanțe care acționează asupra sistemului nervos central, provocând atât denaturarea percepțiilor, cât și iluzii senzoriale (LSD și psilocybina). Halucinogenele induc numai dependență psihică.

Potrivit clasificării făcute de Convenția O.N.U. din anul 1971, substanțele psihotrope se împart în trei grupe de droguri.³⁰⁰

- „*Stimulentele*” (amfetaminele și derivații lor);
- „*Depresive*” (barbiturice, alcool, tranchilizante);
- „*Halucinogene*” (LSD, MDMA – Ecstasy, mescalina, marijuana).

Alți autori adaugă acestei clasificări o nouă categorie, aceea a narcoticelor, din care fac parte: morfina, heroina, codeina, metadona.³⁰¹

► **în funcție de modul de acțiune asupra sistemului nervos central sunt:**

- „*psihotrope*” (depresive) – hipnotice, neuroleptice, tranchilizante;
- „*psihoaneleptice*” (stimulente) – opiaceele, cocaina, amfetaminele;

³⁰⁰ Aceeași clasificare și în *Les Substances Psychotropes*, în Raport Mondial, Interpol, Franța, Lyon, 1999.

³⁰¹ Saferstein, R., *Criminalistics: an introduction to forensic science*, N.Y. Prentice Hall, 1995, p.248.

➤ „*psihodisleptice*” (halucinogene) – halucinogenele propriu-zise, halucinogenele depersonalizate.

▶ **după modul de obținere:**

➤ „*naturale*” – opiumul, morfina, cocaina, cannabisul, psilocina, mesculina;

➤ „*semisintetice*” – heroina, LSD, oxicodonul, codeina;

➤ „*sintetice*” – amfetaminele, metadona, dipidoralul, fortralul.

▶ **după tipul general de drog**, acestea pot fi:

➤ „*substanțe psihotrope*” – care, la rândul lor, se pot clasifica: după substanțele din care derivă; după originea lor; după efecte; după compoziția chimică;

➤ „*substanțe psihoactive*” – care pot fi: naturale, semisintetice, sintetice, produse din extracte de cannabis, cocaina, barbituricele etc.

▶ **în funcție de gradul de toxicitate și de dependență pe care îl exercită**, drogurile pot fi:

➤ „*droguri de mare risc*” – heroina, cocaina etc.;

➤ „*droguri de risc*” – cannabis, barbital.

▶ **în raport de regimul juridic care le reglementează**, stupefiantele pot fi: „*legale*” și „*ilegale*”.

▶ **după modul de administrare (consum)**, ele sunt:

➤ „*injectabile*”;

➤ „*ingerabile*”;

➤ „*de prizare*”;

➤ „*de masticare*”;

➤ „*de fumat*”;

➤ „*de inhalat*”.

Din categoria principalelor droguri folosite în traficul ilicit se disting:

■ **opiumul** – este o substanță stimulentă de natură vegetală și constă în latexul recoltat manual după incizarea capsulelor imature ale unor varietăți de

mac opiaceu, denumit și opiu brut, care este purificat (preparat) și ambalat în vederea distribuirii pe piața ilicită a drogurilor sau pentru prepararea unor produse farmaceutice (tincturi, siropuri, pulberi) ori pentru prepararea morfinei;

■ **morfina** – este principalul alcaloid al opiumului, obținut atât din opiumul brut, cât și din capsulele uscate ale macului de opiu. Morfina se produce și prin sinteză. Morfina este folosită frecvent în medicină pentru calmarea durerilor puternice în faze terminale ale bolilor incurabile. Morfina este folosită sub formă de clorhidrat de morfină, care se prezintă sub formă de pudră albă incoloră atât în comprimate, cât și în conținutul unor fiole injectabile. Se eliberează din farmacii pe baza unor prescripții medicale cu regim special, „rețete cu timbru sec”, circuitul legal al morfinei fiind supus unei monitorizări riguroase. După administrare, pe cale injectabilă sau pe cale orală, morfina induce dependență fizică și psihică.

Atât opiumul, cât și morfina sunt incluse în Tabelul nr. II – **Droguri de mare risc** – al Legii nr. 143/2000, privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri;

■ **heroina** – este cel mai puternic alcaloid al opiumului. Se obține fie prin sinteză din morfină, fie direct din capsule de Papaver Somniferum. Se prezintă sub forma unei pulberi extrem de fine, cristaline, de culoare albă, cu gust amar, solubilă în apă și alcool. Heroina este inclusă în Tabelul nr. I – **Droguri de mare risc** – al Legii nr. 143/2000;

■ **cannabisul** – numită popular cânepă indiană, are peste 100 specii și varietăți, ușor diferite între ele din punct de vedere morfologic, biologic și chimic numiți cannabionoiuzi. Este cuprins ca **drog de risc** în Tabelul nr. III al Legii nr. 143/2000. Cannabisul se obține prin recoltarea inflorescenței plantei, însoțită sau nu de înlăturarea semințelor de cânepă indiană. Uneori, acestui produs vegetal i se adaugă și frunze uscate de cânepă. Modul de prezentare pe piața ilicită a drogurilor sunt: marijuana, rășină de cannabis, ulei de cannabis;

■ **cocaina** – este principalul alcaloid extras pe cale chimică din frunzele arborelui de coca, fiind un stimulent puternic al sistemului nervos central. Consumul acestui drog duce la dependență fizică și psihică. Cocaina se prezintă sub formă de frunze de coca, pastă de coca, zăpadă de coca (pulbere de culoare albă, amorfă sau cristalină);

■ **LSD (Diethylamida Acidului Lisergic)** – este un drog semisintetic. Se prezintă în stare pură sub formă de lichid incolor, insipid și inodor, dar în traficul ilicit apare ca o pulbere de culoare alb murdar, tablete sau capsule, de diferite mărimi sau culori. LSD-ul se administrează oral, injectabil sau prin îmbibarea bucăților de zahăr în această soluție. LSD-ul este cel mai puternic halucinogen cunoscut și este inclus în Tabelul nr. I – **Droguri de mare risc** – al Legii nr. 143/2000;

■ **metadona** – deși diferită din punct de vedere fizic și chimic de morfină și heroină, produce efecte identice cu ale acestora. Aceasta este folosită în tratarea narcomanilor și este inclusă în Tabelul nr. I – **Droguri de mare risc** – al Legii nr. 143/2000;

■ **ecstasy** – este un drog de abuz inclus în Tabelul I al Convenției Națiunilor Unite din anul 1961 și Tabelul nr. II – **Droguri de mare risc** – al Legii nr.143/2000. Este un drog sintetic, cu acțiune halucinogenă;

■ **amfetaminele** – se prezintă sub formă de comprimate, pulberi sau lichide, de proveniență licită sau ilicită. Amfetaminele au efecte halucinogene puternice. Amfetaminele sunt fabricate în scopuri medicale, însă în traficul ilicit ele sunt produse în laboratoare clandestine. Se administrează pe cale naturală. Amfetaminele sunt incluse în Tabelul nr. II – **Droguri de mare risc** – al Legii nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.

Secțiunea a 2-a

Conținutului constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000

V.2.1. Considerații generale

Așa cum arătam mai înainte, traficul și consumul de droguri au efecte negative, periculoase sub raport psihic și fizic asupra organismului uman, constituind un adevărat flagel social împotriva căruia întreaga lume civilizată trebuie să lupte cu toate forțele.

Necesitatea armonizării legislației naționale cu cea internațională a impus elaborarea Legii nr. 143/2000, act normativ care este în deplină concordanță cu convențiile internaționale la care România a aderat.³⁰² Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri stabilește categoriile de droguri supuse controlului, faptele ce constituie trafic de droguri, dar conține și dispoziții procedurale aplicabile în domeniul descoperirii și investigării acestui tip de infracțiuni. În sensul acestei legi sunt „**substanțe aflate sub control național**” drogurile și precursorii înscrși în tabelele anexă nr. I – IV, care fac parte integrantă din lege.

Legiuitorul definește „**drogurile**” în art. 1 alin.(1) lit. b) ca fiind plantele și substanțele stupefiante și psihotrope sau amestecurile ce conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele nr. I - III. Totodată, drogurile au fost împărțite în mai multe categorii, în raport de periculozitatea lor și de efectele pe care acestea le produc. Astfel, sunt:

- **droguri de mare risc** (cele înscrise în tabelele I-II);
- **droguri de risc** (cele înscrise în tabelul nr. III).

Tabelul nr. IV al Legii nr. 143/2000 conține lista „precursorilor”, adică a substanțelor utilizate frecvent la fabricarea drogurilor. În art. 2-12 sunt înscrise faptele considerate infracțiuni, conținutul acestora urmând a fi complinit și cu unele prevederi nepenale din aceeași lege sau cu dispoziții penale cuprinse în

³⁰² Legea nr. 143/2000, modificată prin Legile nr. 169/2000, 39/2003, 522/2004.

alte acte normative ori cu prevederile Codului penal sau Codul de procedură penală.

Legea nr. 143/2000 face distincție în privința categoriilor de droguri implicate în traficul ilicit, cu efecte asupra pedepsei, dar nu face nici o distincție în ceea ce privește cantitatea de droguri traficată. Cum nici noul Cod penal (art. 386 și 387) nu face vreo diferențiere cu privire la cantitatea de droguri traficată și pedeapsa prevăzută de legiuitor pentru fapta de trafic ilicit de droguri. Se poate trage concluzia că în concepția legiuitorului român, pentru reținerea infracțiunii de trafic de droguri în oricare din modalitățile normative (inclusiv „deținerea ilicită”), nu are importanță cantitatea de droguri implicată în traficul ilicit. Deci, indiferent de cantitate, fapta va constitui infracțiune și se va aplica pedeapsa în limitele prevăzute de textul incriminator.

De precizat este faptul că din modul de reglementare a faptelor penale înscrise în art. 2-12 se poate deduce cu certitudine că legiuitorul a voit să înscrie mai multe feluri de infracțiuni de trafic de stupefiante, unele cu modalități multiple de săvârșire.

Astfel, în art. 1 din lege se definesc noțiunile:

- „*consum ilicit de droguri*” – ce înseamnă consumul de droguri aflate sub control național, fără prescripție medicală;
- „*toxicoman*” – persoana care se află în stare de dependență fizică și/sau psihică de consumul de droguri, constatată de către una dintre unitățile sanitare stabilite în acest sens de Ministerul Sănătății;
- „*cură de dezintoxicare și supraveghere medicală*” – măsurile luate pentru înlăturarea dependenței fizice și/sau psihice față de droguri;
- „*livrare supravegheată*” – metodă folosită de instituțiile sau organele legal stabilite cu autorizarea și sub controlul procurorului, care constă în permiterea trecerii sau circulației pe teritoriul țării de droguri ori precursori, suspecți de a fi expediați ilegal, sau de substanțe care au înlocuit drogurile ori

precursorii, în scopul descoperirii infracționale și al identificării persoanelor implicate în aceste activități;

➤ „*investigatori acoperiți*” – polițiști desemnați să efectueze, cu autorizarea procurorului, investigații în vederea strângerii datelor privind existența infracțiunii și identificarea făptuitorilor precum și acte premergătoare, sub o altă identitate decât cea reală, atribuită pentru o perioadă determinată.

Prin Legea nr. 522/2004 s-au adus modificări și completări Legii nr. 143/2000 în ceea ce privește și alte denumiri folosite în această materie, definindu-le după cum urmează:

➤ „*consumator*” – persoana care își administrează sau permite să i se administreze droguri, în mod ilicit, prin înghițire, fumat, injectare, inhalare sau alte căi prin care drogul ajunge în organism (art. 2 lit. h);

➤ „*consumator dependent*” – consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat și sub necesitate ori nevoie, prezintă consecințe fizice și psihice conform criteriilor medicale și sociale (art. 3 lit. h¹);

➤ „*program integrat de asistență a consumatorilor și a consumatorilor dependenți de droguri*” – totalitatea serviciilor de sănătate și a serviciilor de asistență psihologică și socială asigurate în mod integrat și coordonat persoanelor consumatoare de droguri, prin unitățile medicale, psihologice și sociale, publice, private și mixte (art. 3 lit. h²);

➤ „*circuit integrat de asistență a consumatorilor și a consumatorilor dependenți de droguri*” – totalitatea programelor integrate de asistență asigurată consumatorilor și consumatorilor dependenți în vederea ameliorării stării de sănătate în sensul bunăstării fizice, psihice și sociale a individului (art. 3 lit. h³);

➤ „*program terapeutic*” – totalitatea serviciilor și a măsurilor medicale și psihologice integrate, individualizate prin evaluare, planificare, monitorizare și adaptare continuă pentru fiecare consumator dependent, în vederea întreruperii consumului, a înlăturării dependenței fizice și psihice și a reducerii riscurilor asociate consumului (art. 4 lit. i);

➤ „*circuit terapeutic*” – ansamblul de programe terapeutice aplicate consumatorului dependent de droguri în mod complex, multidisciplinar, multisectorial și continuu, având ca scop ameliorarea stării de sănătate (art. 4 lit.m);

➤ „*program psihologic și social*” – totalitatea serviciilor de evaluare, consiliere și psihoterapie individuală sau de grup și a serviciilor și măsurilor sociale, individualizate prin evaluare, planificare, monitorizare și adaptare continuă pentru fiecare consumator în vederea înlăturării dependenței, reabilitării și reinsertiei lui sociale (art. 5 lit. 1);

➤ „*evaluare*” – determinarea caracteristicilor psihologice și sociale ale consumatorului de către centrele de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, în vederea includerii consumatorului într-un program psihologic și social (art. 5 lit. n).

V.2.2. Conținutul constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr.143/2000

V.2.2.1. Infracțiunea prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 – traficul de droguri de risc și de mare risc. Elementele constitutive

A. Obiectul juridic

Ceea ce este comun acestor infracțiuni înscrise în art. 2-12 ale Legii nr. 143/2000 este **obiectul juridic generic de grup**. Obiectul rezultă atât din titlul legii, cât și din reglementările pe care le cuprinde și constă în relațiile sociale privitoare la sănătatea publică, a cărei ocrotire depinde de respectarea strictă a dispozițiilor legale care reglementează regimul drogurilor în România³⁰³. Legea incriminează faptele de trafic ilicit de droguri în scopul apărării sănătății populației care ar putea fi grav afectată ca urmare a folosirii necorespunzătoare a drogurilor și deturnării lor din circuitul legal către traficul ilicit. Legea apără sănătatea publică, dezvoltarea fizică și mentală a omului, în așa fel încât accesul

³⁰³ Hotca, M.A., Dobrinioiu, M., *Infracțiuni prevăzute în legi speciale*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.138.

persoanelor fizice la ele să fie permis numai în cazuri strict limitate, prevăzute de lege.

Pe lângă **obiectul juridic principal**, amintit mai sus, unele dintre infracțiunile reglementate de Legea nr. 143/2000 au și un **obiect juridic secundar**, obiect format din relațiile sociale privitoare la sănătatea persoanei fizice, privită în mod individual, care ar putea cădea victimă toxicomaniei tocmai datorită nerespectării regimului legal al drogurilor. Prin urmare, putem reține că obiectul juridic al infracțiunilor reglementate de această lege este unul **complex**. Distingem în alcătuirea acestuia, pe de o parte relațiile sociale privind normele legale referitoare la producția, deținerea și circulația drogurilor și derularea unor raporturi legale cu acestea, iar pe de altă parte, utilizarea acestor substanțe de către medic, când se impune, în condițiile legii, apoi relațiile privind sănătatea publică și cea a individului, ca și relațiile sociale privind conviețuirea în societate. Așadar, în cazul acestor infracțiuni legea ocrotește sănătatea în raport cu toți componenții societății, socotind că este un interes vital pentru însăși existența colectivității umane să se afle la adăpostul pericolului pe care îl prezintă nerespectarea regimului stabilit de lege, pentru stupefiante, dar în același timp ocrotește și sănătatea fizică și mintală a individului

Sub aspectul **obiectului material**, acesta poate fi constituit din: droguri, inhalanți chimici toxici, plante sau substanțe care conțin elemente toxice sau stupefiante, echipamente sau materiale necesare producerii și cultivării de droguri. Aceste plante, substanțe sau preparate stupefiante trebuie supuse controlului național³⁰⁴.

³⁰⁴ Conform Legii nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, regimul juridic privind cultivarea, producerea, fabricarea, depozitarea, comerțul, distribuția, transportul, deținerea, oferirea, transmiterea, intermedierea, achiziționarea, utilizarea și tranzitul pe teritoriul național al plantelor spontane sau cultivate, substanțelor și preparatelor prevăzute în tabelele I, II, III din anexa care face parte integrantă din lege. Substanțele prevăzute în tabelele II și III din anexă și preparatele lor sunt supuse, atunci când sunt utilizate în scop medical, și altor dispoziții aplicabile substanțelor și preparatelor de uz uman sau veterinar, în măsura în care acestea nu contravin Legii nr. 339/2005.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ nemijlocit** (autor) al infracțiunii de trafic de droguri este de regulă necircumstanțiat, aceste fapte putând fi săvârșite de orice persoane, fizice sau juridice, care îndeplinesc condițiile răspunderii penale. Spre exemplu, art. 1 incriminează cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, prepararea etc. fără drept. Această infracțiune poate fi săvârșită, de regulă, de orice persoană, însă în cazul experimentării considerăm că subiectul activ trebuie să posede cunoștințe de specialitate privind substanțele utilizate și rezultatele care le produc, în această categorie, intrând medicii, chimiștii, farmaciștii. La fel, fapta **oricărei persoane**, care pune la dispoziție cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui alt loc amenajat în care are acces publicul sau care tolerează consumul ilicit de droguri, constituie infracțiune, cu subiect activ necalificat.

Cu toate acestea, la unele infracțiuni subiectul activ este **calificat** și poate fi: „Medic sau alte cadre medicale, ori persoane care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau care are potrivit legii atribuții în lupta împotriva drogurilor”.

Din ansamblul dispozițiilor legale cuprinse în Legea nr. 143/2000 (art. 27) rezultă că în țara noastră consumul de droguri este interzis, dar nu întotdeauna este și sancționat de lege. Prin urmare, un consumator de droguri, cetățean român sau străin care se prezintă de bunăvoie la o unitate sanitară pentru dezintoxicare, nu poate fi sancționat din punct de vedere penal pentru consum de droguri, neexistând nici o dispoziție în acest sens. Pe de altă parte, dacă cel care consumă droguri este prins de poliție în momentul în care le cumpără sau cu ocazia percheziției corporale se găsesc asupra lui droguri ori la domiciliu, el va răspunde penal pentru deținere ilicită de droguri și nu pentru consum (art. 4 din lege).

Ca să constituie infracțiune deținerea de droguri în vederea consumului propriu, este necesar **ca acest consum să fie ilicit**. În acest sens, observăm că nu

numai la noi în țară, dar și oriunde în lume, consumatorii de droguri se împart în două categorii:

- consumatori legali;
- consumatori ilegali.

Sunt consumatori legali de droguri acele persoane care își procură în mod legal drogurile în baza unor rețete cu timbru sec sau autorizație eliberată de organele sanitare. Deci, toate persoanele care consumă droguri în afara unei prescripții medicale sunt consumatori ilegali de droguri.

Subiectul activ al unei asemenea infracțiuni este **calificat**. Deși legea nu prevede explicit calitatea pe care trebuie să o aibă subiectul activ, aceasta se poate deduce implicit din dispozițiile art. 4 și anume că el **trebuie să fie o persoană consumatoare de droguri** sau mai bine-zis toxicoman. Deci, nu orice persoană poate comite această infracțiune, ci numai un toxicoman. Calitatea de consumator (toxicoman) trebuie constatată potrivit dispozițiilor art. 1 alin.(1) din lege, de către una dintre unitățile sanitare stabilite în acest sens de Ministerul Sănătății.

► **Subiectul pasiv al infracțiunii de trafic de droguri**

Dacă subiectul activ nemijlocit, care a săvârșit infracțiunea de trafic ilicit de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, a avut sprijinul unui funcționar public cu atribuții în acest domeniu, contra unei sume de bani sau alte foloase materiale, infracțiunea de trafic de droguri în temeiul Legii nr. 78/2000 este considerată ca fiind infracțiune în legătură cu infracțiunile de corupție. Funcționarul public care a primit mită, va răspunde penal atât pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, cât și pentru complicitate la infracțiunea de trafic de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, în concurs.

Probleme se pun doar în cazul când același individ este în același timp și producător, dar și consumator de droguri și dacă el poate fi atât subiect activ, cât și subiect pasiv³⁰⁵. Răspunsul nu poate fi decât afirmativ, adică același individ

³⁰⁵ Dima, Traian, *Dacă subiectul activ al unei infracțiuni poate fi și subiect pasiv*, în Revista Dreptul, nr.1/2002, p.99.

poate fi atât subiect activ cât și subiect pasiv, deoarece legea ocrotește în mod egal sănătatea fizică și mentală, adică atât a persoanelor care nu sunt consumatoare de droguri și care pot cădea victime ale traficului ilicit, cât și a persoanelor care devin consumatori de droguri.

Infracțiunile incriminate în această lege se pot comite în toate formele de participare: coautorat, instigare, complicitate și tănuire. De pildă, faptul că inculpatul cunoștea că prietenul său vindea heroină din apartamentul lui, precum și împrejurarea că l-a găzduit tocmai pentru a vinde heroină rezultă din declarațiile date la urmărire penală, aspect ce a fost confirmat și de coinculpat, el fiind și direct interesat să permită găzduirea, în schimb primind heroină pentru consumul propriu.

În condițiile în care, potrivit art. 26 C.proc.pen., complicele este persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod autorul să săvârșească infracțiunea, fapta coinculpatului întrunește elementele constitutive ale complicității la infracțiunea de droguri de mare risc, prevăzută de art. 26 C.pen., raportat la art. 2 alin.(1) și (2) din Legea nr. 143/2000.³⁰⁶

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material

Latura obiectivă a infracțiunilor incriminate prin art. 2 din Legea nr. 143/2000 poate consta dintr-o acțiune, dar și dintr-o inacțiune prin care sunt vătămătele relațiile sociale privind viața și sănătatea individului față de consumul de droguri.

Acțiunea, fiind o activitate pozitivă prin care se face ceva ce nu trebuie făcut sau prin care se efectuează ceva ce legea interzice, este reprezentată în cadrul acestor infracțiuni prin: „cultivare, producere, fabricare, experimentare, extragere, preparare, oferire, vânzare, distribuire, cumpărare, livrare, primire, eliberare, administrare, furnizare etc.". Acestor tipuri distincte de acțiuni le corespund tot atâtea **modalități normative** în care se săvârșesc infracțiuni

³⁰⁶ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 446/2006

reglementate de această lege. Totodată, săvârșirea se poate realiza și printr-o **comisiune**, spre exemplu: „deținerea de droguri”.

Este de precizat că legea a reglementat atât **forma simplă**, de bază, cât și **forma agravată**. În ce privește modalitățile de realizare a laturii obiective, infracțiunile de trafic de droguri se pot comite prin: „Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea și orice alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc fără drept” (art. 2).

Această infracțiune se poate comite, de regulă, de orice persoană, iar una dintre condițiile necesare existenței acestei infracțiuni este acțiunea să se facă „**fără drept**”. Spre exemplu, nu există această infracțiune dacă acțiunea de oferire a morfinei, drog de risc, se face de către un medic în cadrul ameliorării unei boli incurabile, cum ar fi cancerul.

În ce privește modalitățile normative prin care se comite această infracțiune (art. 2 din Legea nr. 143/2000), acestea sunt următoarele:

➤ **cultivarea de plante ce conțin droguri** – este permisă, în România, numai în baza unei autorizații eliberate de Ministerul Agriculturii și numai dacă sunt prelucrate în scop tehnic.

Proprietarul, posesorul ori deținătorul cu orice titlu al unui teren cu destinație agricolă sau cu orice altă destinație are obligația să distrugă plantele aflate sub controlul legislației naționale care ar putea crește spontan pe terenul respectiv. Costurile distrugerii plantelor spontane și a culturilor neautorizate se suportă de către proprietarul, utilizatorul sau deținătorul terenului, după caz.

În doctrina juridică s-a arătat că prin cultivarea în scop de prelucrare a plantelor ce conțin droguri, se înțelege „complexul de activități privind însămânțarea, întreținerea, îngrijirea și racolarea în scop de prelucrare, respectiv culegerea, strângerea, adunarea plantelor din care pot fi extrase drogurile”³⁰⁷.

³⁰⁷ Dobrinoiu, V., Cernea, N., *Drept penal. Partea specială*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p.495.

Cultivarea fără drept a plantelor ce conțin droguri pe o suprafață mică, cum ar fi cultivarea în ghivece de flori, în scopul folosirii drogurilor extrase din ele de către cel care le-a cultivat realizează conținutul infracțiunii prevăzute de art. 4 din Legea nr. 143/2000;

➤ **producerea ilicită de droguri** – în sensul Legii nr. 143/2000 este activitatea ce are ca rezultat crearea unui drog ce face parte din categoria celor supuse controlului național. În ceea ce privește activitatea de producere ilicită de droguri, constatăm că ea este foarte apropiată, din punct de vedere al conținutului, de fabricarea ilicită de droguri³⁰⁸.

Noțiunea de „producere”, așa cum s-a spus în doctrină, cuprinde și pe cele de „fabricare”, „extracție” și „preparare” ori „condiționare” a unui produs ori a unei substanțe stupefiante sau psihotrope³⁰⁹. Pentru a evita eventualele interpretări restrictive, legiuitorul a păstrat printre modalitățile de săvârșire a acestor infracțiuni și noțiunile de „fabricare”, „extracție” și „preparare”;

➤ **fabricarea de droguri** – activitatea organizată, de tip industrial, care presupune un proces tehnologic, cuprinzând mai multe operații și utilitățile corespunzătoare, la care participă un număr mare de persoane și prin care se obțin droguri în cantități mari. Fabricile care produc droguri sau condiționează droguri trebuie să fie autorizate și au obligația de a se înregistra la organul de poliție competent din punct de vedere teritorial;

➤ **experimentarea drogurilor fără drept** – este o modalitate normativă de comitere al cărei conținut presupune o activitate prin care sunt testate sau încercate substanțele ori plantele ce constituie droguri. Experimentarea drogurilor este permisă numai în scop uman, veterinar sau științific, în baza unei autorizații emise de organul competent;

➤ **extragerea de droguri** din plantele ce le conțin, fără autorizație, chiar și pentru propriul consum, reprezintă o operație ilicită ce realizează conținutul

³⁰⁸ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.143.

³⁰⁹ Diaconescu, Gh., *Infracțiunile în legile speciale și legile extra-penale*, Editura All Beck, București, 1996, p.573.

acestor infracțiuni, de exemplu, extragerea opiului din capsulele de mac, extragerea hașișului sau a uleiului din planta de cannabis;

➤ **prepararea drogurilor** – este o activitate prin care sunt amestecate anumite substanțe, în urma căreia rezultă un drog. Prepararea de droguri ca infracțiune nu trebuie să fie confundată cu amestecarea unor produse care, consumate, pot avea efecte asemănătoare cu cele ale unor droguri supuse controlului național, de exemplu, alcoolul cu medicamente neuroleptice sau barbiturice;

➤ **transformarea drogurilor** – reprezintă operațiunea prin intermediul căreia, cu ajutorul unor reacții chimice la care se folosesc precursori, un drog este transformat în alt drog, de exemplu, morfina (drog de mare risc) poate fi transformată în heroină (drog de mare risc). Dar, de cele mai multe ori, dintr-un drog mai ieftin (de pildă morfina), printr-o reacție chimică cu ajutorul unui precursor (anhidrina acetică) se obține un alt drog (heroina) care se vinde la un preț mult mai bun;

➤ **oferirea de droguri** supuse controlului național unei persoane, constă în sensul Legii nr. 143/2000, în fapta unei persoane de a da altuia, în mod gratuit, un drog care este supus controlului național. Oferirea de droguri în mod gratuit reprezintă o metodă curentă de lucru a traficantilor pentru a atrage viitorii consumatori, deoarece, după câteva doze, drogurile creează dependență și în acest fel se pune în mișcare un adevărat mecanism al cererii și ofertei de droguri, de pe urma căruia traficantii obțin venituri fabuloase. Oferirea de droguri constituie infracțiune indiferent de scopul cu care este efectuată, inclusiv ipoteza în care este dezinteresată material³¹⁰. Spre exemplu, instanța a reținut că, la 19 mai 2003, inculpata a fost surprinsă pe stradă având asupra sa 16 punguțe cu heroină pentru consum propriu, neputându-se dovedi traficul de droguri. Inculpata a declarat constant că cele 16 punguțe cu heroină găsite asupra sa au fost cumpărate cu bani de la soțul ei și că împreună cu acesta și alți doi prieteni

³¹⁰ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.145.

din cartier, consumau heroină de 4-5 ani, fapt confirmat de martorii în cauză, inculpata ocupându-se de procurarea lor. În acest context s-a reținut în sarcina inculpatei și infracțiunea prevăzută de art. 2 alin.(1) și (2) din Legea nr. 143/2000, textul incriminând ca trafic și activitățile de oferire, distribuire și traficare de droguri.³¹¹;

➤ **punerea în vânzare de droguri** – este activitatea prin care o persoană introduce în „circuitul comercial” droguri, de regulă, prin intermediul unor distribuitori ori prin introducerea lor în anumite localuri publice sau private pentru a fi vândute. În această modalitate de săvârșire, persoana nu vinde ea drogurile, ci folosește alte persoane care predau drogurile consumatorilor și încasează contravaloarea acestora. În majoritatea cazurilor, ajungerea drogurilor la consumatori parcurge mai multe verigi.

Astfel, instanța a reținut³¹² că inculpații au conlucrat pentru împărțirea cantității de heroină achiziționată în scopul revânzării, confecționând mai multe doze, iar ulterior, și-au împărțit rolurile în vederea realizării tranzacției. Astfel, drogurile au fost transportate la locul întâlnirii de către inculpatul S.C., care s-a deplasat cu o bicicletă, în scopul de a supraveghea zona, ceilalți inculpați venind separat cu un autoturism. Inculpatul S.C. a înmănat pachetul cu droguri inculpatului D.A. care, la rândul său, le-a predat inculpatului I.T., acesta din urmă fiind desemnat să le remită cumpărătorului.

Fapta inculpaților de a oferi spre vânzare unei persoane mai multe doze de heroină și de a le transporta la locul tranzacției întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de droguri de mare risc, în formă consumată și nu ale tentativei la această infracțiune, chiar dacă tranzacția nu a avut loc datorită intervenției organelor judiciare, întrucât art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 incriminează, ca modalități alternative de săvârșire a infracțiunii, și punerea în vânzare, distribuirea, livrarea cu orice titlu, transportul sau deținerea de droguri;

³¹¹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2744/2004.

³¹² Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2334/2005.

➤ **vânzarea de droguri** – este activitatea prin care se realizează, contra cost, transferul drogurilor către consumatori sau între diverse paliere ale piramidei traficantilor de droguri. În mecanismul traficului ilicit de droguri un rol foarte important îl are **distribuitorul**. Acesta este ultima verigă a lanțului vertical al traficului ilicit, deoarece face legătura între dealer și consumator și aduce înapoi banii investiți în droguri, precum și profitul ce constituie scopul traficului de droguri. Distribuirea de droguri într-o instituție de învățământ ori în locuri în care elevii, studenții și tinerii desfășoară activități educative, sportive, sociale sau în apropierea acestora constituie „circumstanță agravantă”;

➤ **livrarea de droguri** – este activitatea prin care are loc furnizarea sau remiterea acestora la o anumită adresă, în mod gratuit sau cu titlu oneros;

➤ **trimiterea de droguri** – este fapta unei persoane, care fără a face comerț ilicit de droguri, le trimite prin poștă sau alte mijloace (de exemplu, curieri), unor persoane, pentru ca acestea să fie introduse în traficul ilicit;

➤ **transportul de droguri** – este activitatea prin care drogurile sunt deplasate dintr-o țară în alta sau dintr-un loc în altul pe teritoriul aceluiași stat, indiferent de mijlocul de locomoție (animale de povară, trenuri, autocamioane, autoturisme, nave sau aeronave);

➤ **procurarea de droguri** – este activitatea persoanei care, prin posibilitățile proprii sau relațiile pe care le are în lumea traficantilor, găsește și furnizează droguri pentru consumatori sau dealeri. În cele mai multe cazuri, cel ce procură droguri obține și avantaje pecuniare;

➤ **cumpărarea de droguri** – este o activitate prin care acestea sunt achiziționate contra cost de la distribuitori sau dealeri. Faptul că cel care cumpără droguri este sau nu consumator nu are nici o relevanță pentru existența infracțiunii;

➤ **deținerea de droguri** – este activitatea prin care o persoană stăpânește sau are în posesie asemenea substanțe. Deținerea de droguri poate fi licită sau

ilicită. Deținerea de droguri este licită dacă ea se desfășoară conform legii (de pildă în depozite de medicamente, spitale, farmacii etc.).

Pentru că asemenea modalități de săvârșire a traficului de droguri pot fi diverse, legiuitorul a reglementat sintagma „alte operațiuni privind circulația drogurilor”, în care se includ orice alte asemenea activități prin care se pune în pericol sănătatea publică sau a consumatorului, altele decât cele reglementate în mod expres în lege.

Infracțiunile de droguri de mare risc și deținerea de droguri în vederea consumului propriu prezintă un grad deosebit de pericol social. Aceste infracțiuni, de o amploare deosebită, aduc atingere uneia dintre cele mai importante valori ocrotite de legea penală, respectiv sănătatea publică. Inculpatul prezintă un grad ridicat de periculozitate socială, având în vedere că a recurs la obținerea mijloacelor materiale necesare, pe căi ilicite, și anume prin vânzarea de droguri de mare risc.³¹³

Într-o altă speță s-a reținut că inculpatul a deținut heroina pentru a fi vândută și nu pentru consum propriu, concluzie impusă de cantitatea mare de droguri și sumele de bani găsite, precum și de faptul că la analizele biologice făcute inculpatului nu au evidențiat compuși specifici consumului de heroină.

Potrivit art. 4 din Legea nr. 143/2000, constituie infracțiune cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transportarea, cumpărarea sau deținerea de droguri pentru consum propriu, fără drept. Rezultă că subiectul activ al acestei infracțiuni este calificat, în sensul că trebuie să fie consumator de droguri. Însă, în speță, dintre probele administrate, rezultă că inculpatul nu era consumator de droguri, ceea ce duce la concluzia că el a deținut drogurile nu pentru consum propriu, ci pentru a le vinde.³¹⁴ În legătură cu elementul material al acestei infracțiuni trebuie să menționăm faptul că pentru întregirea laturii obiective este necesar ca traficul de droguri să aibă loc

³¹³ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 334/2005.

³¹⁴ C.S.J., Secția penală, dec. nr. 2647/2002.

fără drept. Așadar, pentru a avea caracter infracțional, operațiunile descrise mai sus trebuie să fie desfășurate în mod ilicit.

C2. Urmarea imediată

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru sănătatea publică și a consumatorilor, generată de săvârșirea activității incriminate.

C3. Legătură de cauzalitate există între acțiunea făptuitorului și rezultatul socialmente periculos produs.

D. Latura subiectivă

Din punct de vedere subiectiv, această infracțiune prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000, fapta incriminată de lege se comite cu intenție (directă sau indirectă). Intenția presupune cunoașterea de către făptuitor a naturii produselor sau substanțelor la care se referă acțiunea sa³¹⁵.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Confiscare

E1. Forme

Textul incriminator cuprinde două forme: simplă (alin. 1) și agravată (alin. 2). În cazul formei simple, traficul se referă la **droguri de risc**, iar în cazul variantei agravante, obiectul traficului îl constituie **drogurile de mare risc**.

E2. Modalități

Actele de pregătire și tentativă sunt incriminate. Astfel, potrivit art. 13 din lege, se consideră tentativă și producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii.

Astfel, s-a stabilit că fapta persoanei de a procura droguri și de a le introduce într-un penitenciar, în scopul de a fi livrate unor persoane aflate în locul de detenție pentru a fi puse în vânzare de către acestea, constituie infracțiunea de trafic de droguri prevăzută de art. 2 din Legea nr. 143/2000 în formă consumată, iar nu în forma tentativei, chiar dacă făptuitorul a fost prins în flagrant înainte ca drogurile să fie livrate efectiv persoanelor în locul de detenție, întrucât art. 2 din Legea nr. 143/2000 incriminează și faptele constând în

³¹⁵ Dobrinoiu, V., Conea, N., *op. cit.*, p.497.

„oferirea”, „procurarea” și „deținerea” drogurilor fără drept. În acest caz, drogurile fiind introduse într-un penitenciar, fapta este săvârșită în condițiile circumstanței agravante prevăzută în art. 14 alin.(1) lit. c) din Legea nr.143/2000, care se referă la comiterea într-un loc de detenție.³¹⁶

Alături de modalitățile normative analizate mai înainte, în practică, pot fi întâlnite variate modalități faptice.

E3. Sancționarea

Traficul de droguri de risc, fără drept, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi. Dacă traficul de droguri are ca obiect droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

E4. Confiscarea

Drogurile și alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute în art.2 se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Se confiscă, de asemenea, banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite prin valorificarea drogurilor și a altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute la art. 2. Sumele rezultate din valorificarea bunurilor confiscate și banii confiscați constituie venituri ale bugetului de stat și se evidențiază în cont separat în bugetul de stat.

V.2.2.2. Infracțiunea prevăzută de art. 3 – traficul internațional de droguri

Constituie infracțiune:

„(1) Introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă faptele prevăzute la alin.(1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi”.

³¹⁶ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2336/2008.

A. Obiectul juridic al infracțiunii prevăzute de art. 3 din Legea nr.143/2000 este constituit din relațiile sociale privitoare la sănătatea publică, precum și de cele referitoare la sănătatea consumatorilor. Putem afirma, fără teama de a greși, că aceste infracțiuni au un obiect juridic complex, deoarece cuprind și relațiile care apără regimul vamal.

Obiectul material al acestei infracțiuni, ca și cea de la art. 2, îl constituie drogurile de risc și drogurile de mare risc. Pentru mai multe amănunte cu privire la obiectul material, a se vedea explicațiile date cu prilejul analizei art. 2 din Legea nr. 143/2000.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** nemijlocit al acestei infracțiuni nu este calificat, deoarece legiuitorul nu cere nici o calitate specială subiectului pentru ca fapta să constituie infracțiune. În cazul în care subiectul are calitatea de cadru medical ori face parte din categoria persoanelor care, potrivit legii, au atribuții în lupta împotriva drogurilor sau îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității publice, iar fapta a fost comisă în exercitarea acestei funcții, va fi realizat conținutul circumstanței agravante prevăzute de art. 14.

► Această infracțiune are atât subiect **pasiv principal**, cât și **secundar**. Subiect pasiv principal este statul, iar subiectul pasiv secundar este persoana fizică care suferă consecințele produse sau pe cale de a se produce, ca urmare a faptei săvârșite, fiindu-i pusă în pericol sănătatea.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material al infracțiunii prevăzute în art. 3 al Legii nr.143/2000 constă în „introducerea sau scoaterea din țară, importul sau exportul de droguri de risc, fără drept”.

Astfel, instanța a reținut că, la 30 aprilie 2003, inculpatul s-a prezentat la Vama Giurgiu pentru a intra în România cu autoturismul. Cu ocazia controlului vamal, în lăcașele portbagajului autoturismului s-au găsit ascunse 8 pachete conținând heroină. Faptul de a introduce în țară și aceea de deținere și transport

de droguri săvârșită de aceeași persoană și constatată cu același prilej, la punctul de frontieră constituie infracțiuni distincte prevăzute în art. 2 și în art. 3 din Legea nr. 143/2000, aflate în concurs, cea dintâi neabsorbând pe cea din urmă. Elementele constitutive ale celor două infracțiuni, atât obiectul juridic, cât și urmarea socialmente periculoasă, precum și elementul material, acțiunea de realizare a infracțiunii, fiind diferite, una nu este absorbită de cealaltă.³¹⁷

Potrivit art. 20 din Legea nr. 339/2005³¹⁸, operațiunile de export sau de import cu plantele, substanțele și preparatele prevăzute în tabelele I, II, III, din anexa la această lege se face în baza unei autorizații de import sau export, eliberată pentru fiecare operațiune de către Ministerul Sănătății prin serviciul specializat, conform modelului prevăzut în normele metodologice de aplicare a acestei legi.

Dintre probele administrate-n cauză, inculpatul a fost condamnat pentru infracțiunea prevăzută de art. 3 alin.(1) și (2) din Legea nr. 143/2000, deoarece la intrarea în țară s-au găsit asupra sa 52 de cașete cu opiu, nedecarate la vamă. Această infracțiune subzistă și în cazul în care inculpatul ar fi, din motive medicale, consumator de opiu, atâta timp cât introducerea în țară s-a făcut în mod clandestin, fără aprobare prealabilă și fără declararea la vamă a drogului pretins folosit ca medicament.³¹⁹

Operațiunile de import sau export cu plante, substanțe și preparate prevăzute în tabelele I, II, III din anexă pot fi efectuate numai de persoanele titulare ale autorizației prevăzute de lege, în limitele estimărilor anuale (art. 21). Documentele comerciale, documentele de vamă sau de transport, precum și alte documente de expediție trebuie să indice numele plantelor și ale substanțelor așa cum acestea figurează în tabelele convențiilor internaționale și, după caz, denumirea comercială a preparatelor, cantităților exportate de pe teritoriul

³¹⁷ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 5596/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³¹⁸ Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1095 din 5 decembrie 2005 și modificată prin H.G. nr. 282/2008.

³¹⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4769/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

național sau care urmează a fi importate, numele și adresa exportatorului, ale importatorului și cele ale destinatarului (art. 27).

Conform art. 28 din Legea nr. 339/2005, este interzisă depozitarea în regim de antrepozitare și în zonele libere a plantelor, substanțelor sau preparatelor ce conțin substanțe stupefiante sau psihotrope indigene sau de import. Sunt interzise pe teritoriul României sub formă de transporturi adresate unui depozit de vamă. Sunt interzise exporturile de pe teritoriul României sub formă de transporturi adresate unui depozit de vamă, cu excepția cazului în care autoritatea competentă a țării importatoare a precizat pe autorizația de import că aprobă o astfel de operațiune.

Transporturile ce intră sau ies de pe teritoriul României fără a fi însoțite de o autorizație de import sau de export, precum și cele care nu sunt conforme autorizației sunt reținute de organele competente, până la justificarea legitimității transportului sau până la rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care se dispune confiscarea transportului respectiv (art. 29).

Tranzitarea pe teritoriul României a unui transport de plante, substanțe sau preparate conținând substanțe prevăzute în tabelele I, II, III din anexa la Legea nr. 143/2000 este permisă numai dacă la punctele de control pentru trecerea frontierei se prezintă autorizația de import-export pentru acel transport. Destinația unui transport aflat în tranzit pe teritoriul României poate fi schimbată numai după eliberarea unei autorizații de export de către autoritatea competentă din țara exportatoare. Nici un transport de plante, substanțe și preparate prevăzute în tabelele I, II, III din anexa la Legea nr. 339/2005, aflat în tranzit pe teritoriul României, nu poate fi supus vreunui tratament care să-i modifice natura sau ambalajul (art. 31). Conform art. 32 din Legea nr. 339/2005, regulile de mai sus nu sunt aplicabile dacă transportul este efectuat pe cale aeriană. În situația în care aeronava face escală sau aterizează forțat pe teritoriul României, transportul va fi tratat ca un export de pe teritoriul României către

țara destinatară numai în condițiile descărcării sau dacă circumstanțele impun acest lucru.

În practică se pune problema incidenței art. 3 din Legea nr. 143/2000 cu art. 271 C.vamal. Potrivit art. 271 C.vamal, introducerea în sau scoaterea din țară, fără drept, de arme, materiale explozibile, **droguri**, precursori, materiale sau alte substanțe radioactive, substanțe toxice, deșeuri, reziduuri ori materiale chimice periculoase constituie infracțiunea de **contrabandă**.

Cele două norme de incriminare creează un concurs de calificări care urmează a fi soluționat după regula subsidiarității. Norma de incriminare cuprinsă în art. 271 C.vamal se aplică numai dacă legea penală nu prevede o pedeapsă mai mare, ceea ce înseamnă că art. 3 din Legea nr. 143/2000 are întâietate în aplicare, deoarece prevede o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă pentru infracțiunea de contrabandă calificată³²⁰.

C2. Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru sănătatea publică și a consumatorilor, precum și pentru regimul vamal național.

C3. Există legătură de cauzalitate între acțiunea făptuitorului și rezultatul socialmente periculos produs.

D. Latura subiectivă

Infracțiunea examinată și prevăzută în art. 3 din Legea nr. 143/2000 se comite cu **intenție**, care poate fi directă sau indirectă.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Confiscare

E1. Forme

Actele de pregătire și tentativa sunt incriminate. Infracțiunea prevăzută de art. 3 alin.(2) din Legea nr. 143/2000 este tentativă, iar nu consumată, în cazul în care este descoperită pe culoarul de ieșire din țară, înainte ca făptuitorul să fi depășit frontiera României³²¹.

E2. Modalități

³²⁰ Hotca, A. M., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.166.

³²¹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4914/2003, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2004, p.174.

Alături de modalitățile normative examinate mai sus la pct. „elementul material”, în practică, pot fi întâlnite diverse modalități faptice de realizare. Textul incriminator reglementează două modalități infracționale – simplă și agravată. În cazul variantei simple, obiectul material îl constituie drogurile de risc, iar în cazul variantei agravate, obiectul este constituit din droguri de mare risc.

E3. Sancționarea

Forma simplă, constând în introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept, se pedepesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Forma agravată, constând în introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de mare risc, fără drept, se sancționează cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

E4. Confiscarea

Conform art. 17 din Legea nr. 143/2000, drogurile și alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunii se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Se confiscă, de asemenea, banii, valorile sau orice alte bunuri dobândite prin valorificarea drogurilor și a altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunii. Sumele rezultate din valorificarea bunurilor confiscate și banii confiscați constituie venituri ale bugetului de stat și se evidențiază în cont separat la bugetul de stat.

Astfel instanța a stabilit că autoturismul cu care făptuitorul a venit din străinătate în România având asupra sa în buzunarul hainei, o cantitate de droguri nu este supus confiscării potrivit art. 118 lit. c) C.pen., deoarece drogul nu a fost ascuns în autoturism și ca atare acesta nu a servit la săvârșirea infracțiunii. Deși s-a reținut că drogurile au fost găsite într-un buzunar de la haina inculpatului N.L. și deci, nu au fost ascunse în autoturism, prin urmare se

impune a se ridica măsura indisponibilizării prin sechestru asigurător a autoturismului, deoarece nu a servit la săvârșirea infracțiunii.³²²

V.2.2.3. Infracțiunea prevăzută de art. 4 – deținerea de droguri pentru consum propriu

Constituie infracțiune conform art. 4:

„(1) Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea sau deținerea de droguri de risc pentru consum propriu, fără drept, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) privesc droguri de mare risc, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 5 ani”.

Având în vedere faptul că, exceptând sintagma „consum propriu”, elementul material al infracțiunii din art. 4 este același ca și conținutul de la art.2, și, ca atare, facem trimitere acolo în ce privește explicațiile la modalitățile de săvârșire. Analiza noastră va cuprinde ce se înțelege prin cultivare, producere, fabricare etc. de droguri de risc când acestea privesc **consumul propriu**.

În drept – a stabilit instanța supremă³²³ – că fapta inculpatului de a deține diferite cantități de cannabis și opiu pentru consumul său, fără drept, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 4 din Legea nr.143/2000. Infracțiunile de consum de droguri au ca element material o acțiune care se prelungește (continuă, durează) în timp, în chip natural, chiar după momentul consumării până când încetează activitatea infracțională.

Ceea ce caracterizează elementul material al acestei infracțiuni este faptul că acesta se realizează printr-o dublă atitudine a făptuitorului, și anume una comisivă, prin care se creează starea infracțională și alta omisivă, prin care se

³²² Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4333/2003, disponibilă pe site-ul www.sej.ro

³²³ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 3282/2003, disponibilă pe site-ul www.sej.ro

lasă ca infracțiunea să dureze, nu i se pune capăt. Infracțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 nu este o infracțiune continuată ci continuă.³²⁴

Tot practica judiciară a stabilit că infracțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 presupune, între altele, realizarea acțiunii de deținere de droguri pentru consum propriu, fără drept. Prin urmare, împrejurarea că inculpatul este consumator de droguri nu este suficientă pentru existența acestei infracțiuni, atâta timp cât acțiunea de deținere fără drept nu este dovedită pe bază de probe.

Concepția legiuitorului român cu privire la sancționarea deținerii de droguri pentru consum propriu o întâlnim și în legislația altor state europene³²⁵. De pildă, legislația austriacă în domeniul drogurilor pune în prim plan principiul terapiei în locul pedepsei în cazul dependenței de droguri; în concepția legii italiene, consumul ilicit de droguri nu constituie infracțiune, iar deținerea de droguri pentru consumul propriu este sancționată contravențional; în sistemul olandez, cu unele excepții, consumul de droguri nu constituie infracțiune. De asemenea, nu constituie infracțiune nici deținerea unor cantități mici de anumite droguri pentru consumul propriu. Conform politicii penale olandeze se apreciază că folosirea drogului nu este o crimă. În Olanda, o persoană care deține ilegal o cantitate mai mică de 0,5 g de droguri ce figurează în lista a II-a (tranchilizante, barbiturice și cannabis) nu va face obiectul unei acțiuni penale, măsura luată de autorități rezumându-se doar la confiscarea acestora, iar dacă este vorba de cannabis, deținerea în scopul consumului propriu a unei cantități mai mică de 5 kg nu atrage investigații și nici condamnări. Începând cu anul 1976, în Olanda, magazinele de cafea și cafenelele au început să devină treptat puncte de vânzare a cannabisului în condiții stricte. Ideea liberalizării consumului de cannabis în cantități mici se bazează pe politica olandeză potrivit căreia este mai bine ca tinerii să experimenteze consumul de cannabis (drog ușor) decât să treacă la

³²⁴ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr.705/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³²⁵ Pentru tratarea pe larg a acestei probleme, vezi, Dima, T., Hotca, M. A., *Aspecte de practică judiciară și de drept penal comparat referitoare la deținerea de droguri pentru consum propriu*, în *Revista Dreptul*, nr.10/2007, pp. 193-200.

consumul unor droguri tari, susținându-se că, în acest mod, tinerii sunt feriți de tentația de a consuma droguri periculoase³²⁶.

Legiuitorul român nu incriminează consumul de droguri ca infracțiune distinctă³²⁷, în schimb sancționează deținerea de droguri indiferent de cantitate și de scopul pentru care se face, inclusiv pentru consumul propriu. Prin incriminarea distinctă a deținătorului de droguri pentru consum propriu, în art. 4 din Legea nr. 143/2000, legiuitorul român a înțeles să sancționeze mai blând pe deținătorul dependent de droguri care folosește pentru sine, decât pe deținătorul care le trafică³²⁸. În ceea ce privește cantitatea sau natura drogului deținut ori scopul pentru care se face deținerea ilicită de către făptuitor, acestea sunt aspecte care trebuie luate în considerare de către judecător la încadrarea juridică a faptei și individualizarea sancțiunilor.

În țările din Uniunea Europeană există un cadru juridic corespunzător care permite autorităților și societății civile prevenirea și educarea populației, în special a tinerilor, pentru a renunța la consumul de droguri. De asemenea, sunt instituite tratamente medicale corespunzătoare și eficiente în unitățile sanitare specifice. În practica judiciară a acestor țări este vizibilă o tendință de relaxare a pedepselor aplicabile dependenților care dețin anumite categorii de droguri pentru consum propriu, apreciindu-se că față de aceștia trebuie să primeze măsurile de natură medicală și socială. Instanțele fac diferența între un simplu dependent de droguri (consumator din nevoi patologice) și un consumator care face în același timp și trafic ilicit.

De asemenea, este o practică frecvent întâlnită a instanțelor țărilor membre ale Uniunii Europene sancționarea mai blândă a deținerii de cannabis, hașiș, marijuana și a derivatelor acestora în scopul consumului propriu, comparativ cu deținerea de heroină sau cocaină în același scop.

³²⁶ Dima, T., Hotca, M. A., *op. cit.*, p.194.

³²⁷ În alte țări, de pildă Franța și Suedia, consumul de droguri constituie infracțiune.

³²⁸ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.178.

În ceea ce privește cantitatea de droguri deținută pentru consum propriu, practica judiciară în rândul statelor europene nu este unitară. Datorită sistemelor legislative diferite ale țărilor membre ale Uniunii Europene, nu se poate menționa cantitatea acceptată de autorități ca fiind destinată consumului propriu și cea care excede acestei destinații. Pe lângă criteriile menționate mai sus, în aplicarea sancțiunii deținătorului de droguri pentru consumul propriu, instanțele statelor europene țin seama și de alte date, precum: recidivă, starea psihică a consumatorului deținător, locul deținerii etc.

În ceea ce privește **subiectul activ** al infracțiunii incriminate de art. 4 din Legea nr. 143/2000, acesta este circumstanțiat, putând avea această calitate numai o persoană fizică cu capacitate penală, **consumator** sau **consumator dependent**.

O persoană care deține o cantitate cât de mică de droguri, care nu este consumator, nu va comite infracțiunea prevăzută de art. 4, ci infracțiunea descrisă de art. 2 din Legea nr. 143/2000.

„Consumatorul” este persoana care își administrează sau permite să i se administreze droguri în mod ilicit, prin înghițire, fumat, injectare, prizare, inhalare sau alte căi prin care drogul poate ajunge în organism. Consumatorii pot fi dependenți sau simpli. „Consumatorul dependent” este consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat și sub necesitate ori nevoie, prezintă consecințe fizice și psihice conform criteriilor medicale și sociale.

Din punct de vedere al normei de incriminare, consumatorii de droguri se împart în două categorii, respectiv consumatori legali și consumatori ilegali. Sunt „consumatori legali” de droguri persoanele fizice care își procură în mod legal drogurile, în baza unei prescripții medicale sau autorizații eliberate de organele sanitare abilitate. Toți ceilalți consumatori sunt ilegali.

Sub aspectul **laturii subiective**, această infracțiune se comite numai cu **intenție calificată**, adică făptuitorul obține drogul numai pentru consum propriu.

V.2.2.4. Infracțiunea prevăzută de art. 5 – punerea la dispoziție a unui spațiu pentru consumul de droguri

Constituie infracțiune:

„Punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui alt loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul de droguri ori tolerarea consumului ilicit în asemenea locuri se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

Punerea la dispoziție a unui local, locuință sau a oricărui loc amenajat înseamnă oferirea unui asemenea spațiu unor persoane spre a-l folosi în vederea consumului ilicit de droguri în colectiv. Punerea la dispoziție a unui asemenea spațiu sau locuință poate fi gratuită sau contra cost. Folosirea spațiilor în scopul drogării poate fi impusă de însuși stăpânul localului, locuinței sau locului amenajat sau poate fi numai tolerată de el. Pentru existența infracțiunii nu are importanță dacă localul sau locuința sunt special amenajate pentru consumul de droguri și dacă se plătește sau nu intrarea. Pentru existența acestei infracțiuni este necesar a fi îndeplinite cumulativ două condiții:

- în locurile „puse la dispoziție” trebuie să se întâlnească mai multe persoane; întâlnirile întâmplătoare, la care participă două sau mai multe persoane determinate nu realizează această condiție;
- persoanele cărora li se oferă spațiile pentru întâlnire să fie consumatoare ilicite de droguri.

În legătură cu incriminarea prevăzută de art. 5 al Legii nr. 143/2000, în practica judiciară s-au dat soluții contradictorii în legătură cu sintagma din textul legal „punerea la dispoziție, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau loc amenajat”...

Astfel într-o speță, instanța de fond a dispus achitarea inculpatului sub motivarea că legiuitorul a urmărit să prevină consumul organizat de droguri, prin adunarea mai multor persoane, care împreună să se drogheze în anumite locuri precum cele indicate prin textul de lege. Totodată, arată instanța, prin

dispozițiile art. 5, legiuitorul a înțeles să îi sancționeze pe aceia care ar pune la dispoziție pentru public un local, o locuință sau alt loc amenajat în care să aibă acces persoane consumatoare de droguri.

Înalta Curte de Casație și Justiție³²⁹, judecând recursul, a reținut că în speță s-a comis infracțiunea prevăzută de art. 5 din Legea nr. 143/2000, în argumentarea soluției sale instanța supremă dezvoltând argumente ca cele ce urmează.

Potrivit textului incriminator se pedepsește „punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unui local, a unei locuințe sau a oricărui loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul ilicit de droguri ori tolerarea consumului în asemenea loc”. După cum lesne se observă, dispoziția legală citată mai sus nu condiționează existența infracțiunii de numărul celor cărora li se pune la dispoziție localul, locuința sau spațiul amenajat, în care are acces publicul și nici de realizarea consumului ilicit de droguri în public sau în colectiv.

De exemplu, instanța de judecată a reținut, în esență că, în data de 2 martie 2005, inculpatul N.M. a oferit spre vânzare inculpatei N.M.D. anumite cantități de heroină, iar aceasta, la rândul său, a vândut mai multe doze de heroină inculpaților N.M. și S.M. și a pus la dispoziția lui S.M. locuința sa pentru consumul ilicit de droguri. În speță s-a reținut comiterea infracțiunilor de trafic de droguri și punerea locuinței la dispoziție în vederea consumului de droguri, în concurs.³³⁰

Într-o altă speță s-a reținut că, la data de 17 februarie 2005 și respectiv, 1 martie 2005, denunțatorii D.R.L. și A.N. au adus la cunoștința organelor de urmărire penală că într-un imobil situat în București se desfășoară activități ilicite de comercializare de droguri. În speță s-a reținut comiterea infracțiunilor de trafic de droguri și punerea locuinței la dispoziția consumatorilor de droguri,

³²⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2096/2003, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³³⁰ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 436/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

fapte prevăzute și pedepsite de art. 2 alin.(2) și art. 5 din Legea nr. 143/2000, în concurs.³³¹

Tot astfel, din interpretarea textului legal nu rezultă că acela care pune la dispoziție locul respectiv sau care tolerează consumul ilicit de droguri trebuie să aibă asupra aceluși loc un drept în virtutea căruia să poată dispune de acesta și nici că are relevanță dacă această persoană consumă sau nu ilicit droguri în acel loc. De asemenea, în opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție, condiția de a fi un loc în care are acces publicul nu se referă la locuințe care prin destinație nu sunt accesibile publicului, ci sunt locuri private, ocrotite ca atare prin Constituție, cât și prin alte dispoziții legale.

Doctrina critică soluția instanței supreme pe considerentul că legiuitorul a avut în vedere o continuitate în timp a „punerii la dispoziție”, când făptuitorul este cunoscut de terțe persoane că își pune la dispoziție locuința, dar se pune și pe el la dispoziția persoanelor (clienților) ce doresc să consume acolo droguri. Prin urmare, acceptarea în mod ocazional ca cineva să consume droguri într-o locuință nu poate să cadă sub incidența legii penale³³².

V.2.2.5. Infracțiunea prevăzută de art. 6 – prescrierea de droguri de mare risc și eliberarea sau obținerea de droguri de mare risc în mod ilicit

Constituie infracțiune:

„(1) Prescrierea drogurilor de mare risc, cu intenție, de către medic, fără ca aceasta să fie necesară din punct de vedere medical, se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 5 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și eliberarea sau obținerea, cu intenție, de droguri de mare risc, pe baza unei rețete medicale prescrise în condițiile alin.(1) sau a unei rețete medicale falsificate”.

Prin această reglementare, legiuitorul a incriminat penal pe cel care prescrie, eliberează sau utilizează droguri de mare risc.

³³¹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 1506/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³³² Dima, T., Al-Kawadri, L.M., *Reflecții privind infracțiunea prevăzută în art. 5 din Legea nr. 143/2000 în varianta punerii la dispoziție a unei locuințe*, în *Revista Dreptul*, nr. 9/2009.

Subiectul activ este circumstanțiat, el neputând avea decât calitatea de medic (cel care prescrie) sau farmacist (cel care eliberează).

Prin **prescrierea** fără a fi necesar a unui medicament care conține droguri supuse controlului național, se înțelege activitatea necondiționată frauduloasă a medicului de a face să ajungă în mâinile unei persoane o rețetă care îi dă posibilitatea acestuia să obțină droguri de mare risc, constituie infracțiune [art. 6 alin.(2)], într-o primă ipoteză, atunci când subiectul activ (farmacistul), primind o rețetă în care se prescrie droguri de mare risc pentru a o onora, își dă seama că prescrierea acestora pentru diagnosticul respectiv nu era necesară și, totuși, eliberează drogurile respective, în loc să ia măsura lămuririi situației.

Din punct de vedere al **laturii subiective**, infracțiunile incriminate în art.6 sunt **intenționate**. În cazul infracțiunii prevăzute de art. 6 alin.(2) teza a II-a, elementul subiectiv trebuie să se manifeste sub forma **intenției directe**.

V.2.2.6. Infracțiunea prevăzută de art. 7 – administrarea ilicită de droguri de mare risc

Constituie infracțiune:

„Administrarea de droguri de mare risc unei persoane, în afara condițiilor legale, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani”.

Săvârșirea infracțiunii sub această modalitate înseamnă acțiunea prin care se introduc în corpul unei persoane droguri de mare risc, spre exemplu, prin injectare, prizare (de pildă, cocaina), fumare (de exemplu, hașiș, opium), inhalare (de exemplu, încălzirea unei doze de heroină și inhalarea fumului rezultat) sau prin ingestie alimentară (drogul este amestecat în mâncare, băuturi alcoolice sau răcoritoare).

Administrarea poate avea loc cu sau fără consimțământul consumatorului. Mijloacele folosite pot consta în acte violente, inducere în eroare sau pe ascuns.

Pentru existența infracțiunii prevăzută de art. 7 din Legea nr. 143/2000 sunt necesare îndeplinirea în mod cumulativ a două condiții:

- drogul ce se administrează să fie de mare risc;

➤ administrarea să se facă în afara condițiilor legale.

V.2.2.7. Infracțiunea prevăzută de art. 8 – furnizarea de inhalanți unui minor

Constituie infracțiune:

„Furnizarea, în vederea consumului, de inhalanți chimici toxici unui minor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani”.

La ora actuală există o mare varietate de produse care conțin substanțe chimice volatile toxice. De exemplu, lacurile de mobilă, vopselele, adezivii, oja pentru unghii, acetona etc. Copii străzii se droghează folosind bronzul pentru sobe (argintiu sau auriu) fapt pentru care aceștia sunt denumiți aurolaci.

Furnizarea de inhalanți chimici toxici are înțelesul unei activități prin care o persoană oferă produse ce conțin substanțe chimice volatile toxice. Fapta de furnizare se poate face contra cost, gratis, într-un cadru „oficial” sau „neoficial”. De pildă, un minor (aurolac) se prezintă la un magazin și cere o sticlută cu bronz argintiu. Dacă vânzătoarea își dă seama că este vorba de un minor care se droghează, fapta ei întrunește elementele constitutive ale acestei infracțiuni. Pentru existența acestei infracțiuni, trebuie realizate următoarele condiții cumulative:

- obiectul material să conștie în inhalanți chimici toxici;
- subiectul pasiv secundar trebuie să fie un minor;
- activitatea ce formează elementul material al laturii obiective (furnizarea) trebuie să aibă drept scop consumul inhalanților chimici toxici furnizați.

V.2.2.8. Infracțiunea prevăzută de art. 10 – organizarea, conducerea sau finanțarea operațiunilor privind drogurile

Constituie infracțiune:

„Organizarea, conducerea sau finanțarea faptelor prevăzute la art. 2 – 8 se pedepsește cu pedepsele prevăzute de lege pentru aceste fapte, limitele maxime ale acestora sporindu-se cu 3 ani”.

Subiectul activ al infracțiunii este unul circumstanțiat, deoarece nu poate fi decât o persoană implicată în traficul ilicit de droguri supuse controlului național, în calitate de organizator, conducător sau finanțator.

Organizatorul este o persoană care angajează oamenii necesari și asigură logistica pentru procurarea drogurilor și plasarea lor consumatorilor printr-o rețea de distribuție.

Conducătorul este șeful de la vârful piramidei, care ia toate deciziile necesare pentru reușita traficului.

Finanțatorul este persoana care pune la dispoziție resursele materiale necesare derulării unei afaceri ilicite de droguri.

Așadar, subiectul activ al acestei infracțiuni agravate de trafic ilicit de droguri nu poate fi decât o persoană care are calitatea de organizator, conducător sau finanțator.

V.2.2.9. Infracțiunea prevăzută de art. 11 – îndemnul la consumul de droguri

Constituie infracțiune:

„(1) Îndemnul la consumul ilicit de droguri, prin orice mijloace, dacă este urmat de executare, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Dacă îndemnul nu este urmat de executare, pedeapsa este de la 6 luni la 2 ani sau amendă”.

Îndemnul este o activitate ce constă în rugăminți ori insistențe, oferirea unor sume de bani sau alte avantaje până ce victima cedează (consumă droguri) ori nu cedează (nu consumă). Ea poate fi realizată atât pe cale orală cât și în scris. Îndemnul la consumul ilicit de droguri se poate adresa unei persoane sau mai multora și poate fi direct, în mod explicit, dar și indirect.

Îndemnul la consumul ilicit de droguri nu trebuie confundat cu instituția instigării urmat sau neurmat de executare, deși se aseamănă foarte mult cu aceasta. Diferența este aceea că fapta la care se instigă nu este una prevăzută de legea penală. Vinovăția se înfățișează exclusiv sub forma intenției directe.

V.2.2.10. Circumstanțe agravante

În ceea ce privește formele agravante ale acestor infracțiuni prevăzute în art. 14 al Legii nr. 143/2000 menționăm:

➤ fapta persoanei traficante de droguri „de a face parte dintr-o organizație sau asociație ori dintr-un grup de cel puțin trei persoane”, cu structuri determinate și care sunt constituite în scopul comiterii acestor fapte și a obținerii de beneficii materiale sau alte foloase ilicite [art. 12 alin.(1) din lege]. Dacă faptele descrise mai sus au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este detențiunea pe viață [art. 12 alin.(3)];

➤ comiterea infracțiunii de către o „persoană care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat”, iar fapta a fost comisă în exercițiul acestei funcții;

➤ când fapta a fost comisă de „un cadru medical” sau de o „persoană care are, potrivit legii, atribuții de luptă împotriva drogurilor”;

➤ „când drogurile au fost trimise și livrate, distribuite sau oferite unui minor, unui bolnav psihic, unei persoane aflate în cură de dezintoxicare sau sub supraveghere medicală” ori s-au efectuat alte asemenea activități interzise de lege cu privire la una dintre aceste persoane ori dacă fapta a fost comisă într-o instituție sau unitate medicală, de învățământ, militară, loc de detenție, centre de asistență socială, de reeducare sau instituții medicale educative, locuri în care elevii, studenții sau tinerii desfășoară activități educative, sportive, sociale sau în apropierea acestora.

Art. 14 alin.(1) lit. c), a fost modificat prin Legea nr. 522/2004 în sensul că incriminează și fapta când drogurile au fost trimise sau livrate, distribuite sau oferite unui minor, unui bolnav psihic, **dar și unei persoane aflate într-un program terapeutic**. Textul din Legea nr. 143/2000 cuprindea pe lângă minor, bolnav psihic și persoanele aflate în cură de dezintoxicare sau supraveghere medicală, iar textul modificat a înlocuit termenul „cură de dezintoxicare sau supraveghere medicală” cu „**persoane aflate într-un program terapeutic**”;

➤ art. 14 lit. e), din Legea nr. 143/2000 prevede ca circumstanță agravantă **amestecarea drogurilor** cu alte substanțe care le-au mărit pericolul pentru viața și integritatea persoanelor.

Considerăm necesar a mai preciza că sub aspectul material al laturii obiective, aceste infracțiuni se pot comite printr-o **acțiune materială** (producerea, cultivarea, fabricarea), dar și prin „administrarea”, „furnizarea”, „prescrierea”, „îndemnul”, „oferirea”, „organizarea”, „conducerea” sau „finanțarea”.

V.2.2.11. Alte incriminări privind traficul ilicit de droguri

O altă reglementare juridică în materie o reprezintă Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 121/2006³³³ privind precursorii, aprobată prin Legea nr.186/2007. O.U.G. nr. 121/2006 reglementează regimul juridic al substanțelor folosite frecvent la fabricarea ilicită a substanțelor stupefiante și psihotrope, așa cum sunt definite în art. 2 din Regulamentul (CE) nr. 273/2004 al Parlamentului European și a Consiliului din 11 februarie 2004 privind precursorii de droguri³³⁴. Art. 22 și 23 incriminează următoarele infracțiuni:

Art. 22: „(1) Punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora, precum și deținerea de substanțe clasificate fără autorizația prevăzută la art. 5 alin.(1), respectiv fără înregistrarea prevăzută la art. 7 alin.(1) și (4), constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 5 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează deținerea de echipamente ori materiale în scopul utilizării lor la producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor.

(3) Constituie infracțiune și comercializarea de substanțe clasificate de către operatori economici ori persoane fizice neautorizate potrivit art. 5 alin.(1) sau, după caz, neînregistrate potrivit art. 7 alin.(1) și (4) pentru activitatea cu astfel de substanțe și se sancționează cu pedeapsa prevăzută la alin.(1).

³³³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1039 din 28 decembrie 2006.

³³⁴ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 47 din 18 februarie 2009.

(4) Săvârșirea faptelor la alin.(1) și (2) în scopul utilizării lor la cultivarea, producerea sau fabricarea ilicită a drogurilor se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi”.

Art. 23: „Trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de prezenta ordonanță de urgență, constituie infracțiunea de contrabandă calificată, prevăzută și pedepsită de art. 271 din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României”.

Punerea pe piață a substanțelor clasificate, importul, exportul și activitățile intermediare acestora, precum și deținerea de substanțe clasificate, se poate face numai în baza unei autorizații emise de către Agenția Națională Antidrog.

În vederea înregistrării la Agenția Națională Antidrog, înainte de începerea activității, operatorii care pun pe piață substanțe clasificate de categoria 2, atunci când cantitățile de substanțe clasificate depășesc limitele anuale prevăzute în anexa II la Regulamentul 273/2004, precum și operatorii implicați în import, export și activități intermediare cu aceste substanțe, declară și actualizează, imediat ce intervine o modificare, adresele localităților în care își desfășoară activitățile. Declarația conține lista substanțelor clasificate din categoria 2, tipul operațiunii și coordonatele de contact ale operatorului.

Pentru operatorii care desfășoară operațiuni cu substanțe clasificate din categoria 2 se realizează o înregistrare specială. Operatorii care desfășoară operațiuni de export cu substanțe clasificate de categoria 3 în cantități mai mari decât limitele anuale prevăzute în anexa 2 la Regulamentul 1.277/2005 au obligația efectuării înregistrării menționate mai sus.

Trecerea peste frontieră a substanțelor clasificate, fără documentele prevăzute de O.U.G. nr. 121/2006, constituie infracțiunea de contrabandă calificată, prevăzută și pedepsită de art. 271 din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

Conform art. 24 din O.U.G. nr. 121/2006, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 22 și 23, se dispune confiscarea substanțelor clasificate în condițiile legii.

În cazul în care substanțele clasificate care au făcut obiectul infracțiunilor prevăzute la art. 22 nu se găsesc, infractorul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Urmărirea penală în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 22-23 se realizează de către procurorii din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată (în continuare DIICOT) din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (art. 25).

Distrugerea substanțelor clasificate confiscate sau predate în custodie la încetarea activității, care nu pot fi valorificate, se face în condiții ecologice, printr-un operator autorizat în condițiile legii, în prezența unei comisii din care face parte persoana responsabilă de activitatea cu substanțe clasificate a operatorului care realizează distrugerea și, după caz, a celui de la care au fost confiscate, un reprezentant al formațiunii antidrog competente teritorial și un specialist în protecția mediului. Distrugerea substanțelor clasificate depreciate calitativ se poate face de operator, în prezența comisiei de mai sus. O copie a procesului verbal de distrugere se comunică Agenției Naționale Antidrog (art. 26).

Noul Cod penal³³⁵ incriminează în art. 359, sub denumirea marginală de **trafic de produse sau substanțe toxice**, următoarele: „Producerea, deținerea, precum și orice operațiuni privind circulația produselor ori substanțelor toxice, cultivarea în scop de prelucrare a plantelor care conțin astfel de substanțe ori experimentarea produselor sau substanțelor toxice, fără drept”.

Așadar, legiuitorul a înțeles să incrimineze producerea, deținerea și orice alte operațiuni, a produselor sau substanțelor toxice, precum și cultivarea de plante care conțin astfel de substanțe, dacă toate aceste operațiuni se fac fără drept.

³³⁵ Adoptat prin Legea nr. 286/2009 și publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

V.2.2.12. Formele infracțiunilor și regimul sancționator

„Actele pregătitoare” sunt incriminate în art. 9 din Legea nr. 143/2000 doar în cazul infracțiunii prevăzută în art. 2 alin.(2), în modalitățile cultivării, producerii sau fabricării ilicite de droguri de mare risc.

„Tentativa” este incriminată în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-7, art. 9 și 10, iar cea de la art. 8 nu se sancționează.

„Consumarea” infracțiunii intervine în momentul efectuării oricăreia dintre acțiunile prin care s-a realizat traficul de droguri.

Ca modalități distingem:

- „*traficul propriu-zis*”: producerea, fabricarea, deținerea, circulația etc.;
- „*înlesnirea traficului*”: cultivarea, exportul, importul, cumpărarea, vânzarea;
- „*favorizarea traficului*”: prescripția medicală, îndemnul, îngăduirea sau tolerarea consumului ilicit de droguri.

Infracțiunile reglementate de Legea nr. 143/2000 sunt sancționate cu pedepse la închisoare cuprinse între limite minime și maxime. În cazul altor fapte de trafic ilicit de droguri [art. 8 și art. 11 alin.(1) și (2)] sunt prevăzute pedepse alternative, amendă sau închisoare. Pentru formele grave, pedepsele sunt aspre, mergându-se până la detențiunea pe viață dacă faptele au avut ca urmare moartea victimei.

Tot pentru formele calificate, legea prevede și **pedeapsa complementară** a interzicerii unor drepturi.

În cazul tentativei la infracțiunile incriminate, limitele se reduc la jumătate.

V.2.2.13. Cauze de nepedepsire și de reducere a pedepsei

► **Cauze de nepedepsire**

Potrivit art. 15 din Legea nr. 143/2000 „nu se pedepsește persoana care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii vreuneia din

infracțiunile prevăzute de art. 2-10, permițând astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți.”

Rațiunea instituirii acestei cauze de nepedepsire este dublă. Pe de o parte, s-a avut în vedere că cel care, după ce a participat la comiterea unei infracțiuni prevăzută de legea în discuție, s-a autodenunțat, regretă fapta și nu prezintă, sub raportul persoanei sale, un pericol social accentuat. Pe de altă parte, s-a ținut seama de interesul descoperirii și sancționării celor vinovați de comiterea acestor fapte, care, de cele mai multe, ori nu au interes să denunțe faptele sale, cum ar fi, de exemplu, cazul producătorului ori distribuitorului de droguri, care și-ar pierde avantajele materiale pe care le obține din activitatea ilicită. Or, această cauză de nepedepsire s-a introdus și în vederea sporirii posibilităților de a ajunge la adevăr și de a ușura activitatea organelor judiciare în migăloasa acțiune de probațiune. **Condițiile** de aplicare a cauzei de nepedepsire sunt **cumulative** și acestea sunt:

a) „să aibă loc o denunțare”.

Denunțarea cerută de art. 15 din lege poate fi scrisă sau orală, putând îmbrăca oricare dintre modurile de sesizare prevăzute în art. 221, C.pr.pen., plângere penală sau denunț.

Această denunțare nu este sinonimă cu recunoașterea, conținutul celor două noțiuni fiind diferit. Chiar dacă există similitudine, fiindcă atât în cazul recunoașterii, cât și în cazul denunțului, autorul dezvăluie autorităților propria faptă, nu există identitate, deoarece în cazul denunțării, autorul dezvăluie fapta săvârșită de el din proprie inițiativă, în mod spontan, fără a fi provocat la aceasta de autorități, pe când în cazul recunoașterii, dezvăluirea este totdeauna determinată de intervenția organului de urmărire penală ca urmare a audierilor și, de cele mai multe ori, cu neputință de evitat, datorită prezenței altor probe, care fac inutilă orice negare. Denunțarea intervine, de cele mai multe ori înainte ca organul de urmărire penală să aibă certitudini asupra comiterii infracțiunii de către denunțător, pe când recunoașterea faptei poate interveni abia după ce

organele judiciare aduc la cunoștința persoanei care a comis infracțiunea că este învinuit de o anumită faptă, este audiat cu privire la acea faptă despre care organele de urmărire penală au deja anumite probe și date, și, pus în fața acestora, învinuitul recunoaște fapta comisă.

Astfel, denunțarea trebuie să fie făcută din inițiativa făptuitorului, să fie urmarea voinței liber exprimate a acestuia, fără a exista o intervenție în acest sens din partea organelor judiciare. Dacă și simpla recunoaștere ar avea ca efect imunitatea, ar însemna că nu pot fi pedepsiți decât făptuitorii care n-au recunoscut comiterea infracțiunii, ceea ce, desigur, nu a putut fi intenția legiuitorului.

Neaplicarea dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 143/2000, a decis instanța că este justificată, în condițiile în care în favoarea inculpatului s-a reținut cauza de reducere a pedepsei prevăzută în art. 16 din lege, el neputând beneficia de două ori de reducerea la jumătate a pedepsei, întrucât cele două dispoziții invocate au același conținut.³³⁶

b) „denunțul să fie făcut înainte de a se începe urmărirea penală”.

Denunțatorul beneficiază de această impunitate dacă denunțul său s-a produs în timpul în care se efectuau acte premergătoare, potrivit art. 224 C.proc.pen., deci înainte de a se începe urmărirea penală împotriva lui pentru faptele comise („in rem”) sau față de persoana lui („in personam”).

De aceea, în mod corect instanța nu a reținut aplicarea cauzei de nepedepsire prevăzută de art. 15 din Legea nr. 143/2000, întrucât inculpatul, la data de 11 martie 2004, a fost prins în flagrant de către polițiști în timp ce cumpăra de la inculpatul B.G. cocaină. Ulterior, inculpatul a contribuit la anihilarea rețelei de traficanți de droguri din care făcea parte și el. Dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000, cu consecința încetării procesului penal, nu sunt aplicabile în speță, întrucât privesc denunțarea către autoritățile competente a participării la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii vreuneia dintre

³³⁶ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 545/2004, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

faptele prevăzute de art. 2 - 10 din această lege, permițând identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți inculpați.

Rezultă, așadar, că denunțul trebuie făcut înainte de săvârșirea faptei sau descoperirea acesteia de către organele abilitate, ceea ce nu este cazul în speță, inculpații fiind prinși în flagrant. Declarațiile date de către inculpatul B.G. în timpul urmăririi penale, după prinderea în flagrant, care au condus la identificarea și tragerea la răspundere penală a altui inculpat, au atras, în mod corect, numai incidența dispozițiilor art. 16 din Legea nr. 143/2000.³³⁷

c) „denunțul să privească participarea sa la o asociație sau înțelegere în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din lege”.

Apreciem că denunțatorul poate beneficia de impunitate numai în cazul în care a participat la o asociere sau înțelegere de comitere a infracțiunilor reglementate prin legea incriminată. Având în vedere această reglementare expresă, denunțatorul nu va beneficia de această cauză de nepedepsire în cazul comiterii unei infracțiuni fără participarea altor persoane sau în cazul în care nu a existat o înțelegere și cu alte persoane în vederea comiterii unei astfel de fapte.

d) „prin denunț să se permită identificarea și tragerea la răspundere a celorlalți participanți”.

Prin denunț, autorul trebuie să dea date concrete și clare pentru a putea fi identificați și prinși ceilalți participanți, fiind necesar să se indice numele și prenumele, domiciliul sau reședința, ori, în lipsa acestora, să indice alte date pe baza cărora aceștia să poată fi identificați (spre exemplu, porecelele acestora sau locuri pe care le frecventează în mod obișnuit și să îi recunoască). În cazul în care autorul denunțului nu furnizează date concrete pentru ca și ceilalți participanți să poată fi identificați și prinși, acesta nu va putea beneficia de consecințele art. 15 din lege, condițiile care permit acest lucru fiind clare și limitative.

³³⁷ I.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 5473/2005, disponibilă pe site-ul www.sej.ro

► Cauze de reducere a pedepsei

Art. 16 din lege prevede că „persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de reducere la jumătate a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege”.

În cazul în care sunt îndeplinite condițiile expres prevăzute de lege, denunțatorul va beneficia de **reducerea la jumătate** a limitelor de pedeapsă. Urmează ca instanța de judecată, în procesul de individualizare a pedepsei, să aibă în vedere această prevedere legală, și anume va stabili pedeapsa între jumătatea minimului și jumătatea maximului pedepsei prevăzute de textul incriminator.

Trebuie avut în vedere că legea prevede expres că se reduc limitele de pedeapsă prevăzute de lege și nu pedeapsa aplicată de instanță.

Ca și în cazul reglementării anterioare privind cauza de nepedepsire și în această situație de reducere a pedepsei trebuie realizate anumite **condiții cumulative**:

a) „**să existe un denunț**”, ca și în cazul anterior;

b) „**denunțul să fie făcut în timpul urmăririi penale**”.

În acest caz, denunțul trebuie făcut după începerea urmăririi penale și până la punerea în mișcare a acțiunii penale. Legea nu stabilește un termen fix, ci precizează doar că denunțul poate fi făcut imediat după începerea urmăririi penale și în tot cursul desfășurării acestei activități. Odată încheiată faza de urmărire penală denunțul nu mai poate avea efectul stabilit prin art. 16 din lege.

Practica judiciară a stabilit că făptuitorul nu poate beneficia de prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000 dacă denunțul a fost formulat după terminarea urmăririi penale și sesizarea instanței de judecată. În speță, rezultă că inculpatul a fost trimis în judecată prin rechizitoriul din 26 mai 2005, iar denunțul său a

fost formulat ulterior acestei date și anume la 28 mai 2005, astfel că în mod corect instanțele nu au aplicat prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000.

Art. 16 din Legea nr. 143/2000 prevede că persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute în art. 2-10, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Din această prevedere rezultă că beneficiul reducerii pedepsei se acordă făptuitorilor care, în cursul urmăririi penale, colaborează cu organele de urmărire penală, intenția legiuitorului fiind aceea de a ușura situația juridică a făptuitorilor care au o asemenea conduită.

Prevederile art. 16 din Legea nr. 143/2000 – referitoare la cauza de reducere a pedepsei de care beneficiază persoana care a comis infracțiunea privind traficul de droguri, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, cum este cea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 143/2000 – sunt aplicabile inculpatului, chiar dacă persoana împotriva căreia a formulat denunțul nu a fost trimisă în judecată, ci a fost scoasă de sub urmărire penală pentru cazul prevăzut în art. 10 alin.(1) lit. b¹) C.proc.pen. întrucât fapta denunțată nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.³³⁸ ;

c) „denunțul să faciliteze identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au comis infracțiuni legate de droguri”.

Ca și în cazul anterior, denunțul trebuie să fie de așa natură încât să ducă la identificarea autorilor și la tragerea lor la răspundere penală. Este adevărat că inculpatul, în declarațiile date, a indicat numele unor traficanți de droguri, dar unele precizări s-au făcut în faza de cercetare judecătorească, deci nu intră sub incidența art. 16 din Legea nr. 143/2000, iar cele din faza de urmărire penală nu reprezintă informații concludente, care să faciliteze identificarea unor persoane

³³⁸ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4170/2007, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

care vând droguri, atâta vreme cât denunțurile au vizat persoane față de care era deja începută urmărirea penală, la denunțul altor inculpați.³³⁹

Textul art. 16 din Legea nr. 143/2000 a fost criticat atât de doctrina juridică, cât și de către reprezentanți ai societății civile, deoarece este ineficient întrucât cei care sunt denunțați sunt tot „consumatori” de droguri și nu dealeri.

Într-o opinie³⁴⁰, s-a susținut că folosirea sistemului reglementat poate duce adesea la abuzuri când persoane nevinovate pot cădea victime ale unor aranjamente, combinații și provocări. Acest mecanism a fost creat de către legiuitor pentru polițiști, în cercetarea utilizatorilor de droguri, iar în baza art. 16 scot la iveală alți consumatori sau distribuitori.

În opinia noastră, textul de lege este clar și impune condiții riguroase și limitate. În cadrul controlului judiciar, instanța de judecată va aprecia dacă organul de urmărire penală a invocat discreționar sau nelegal acest text de lege. Pentru a aprecia asupra nevoii de eliminare a acestei dispoziții, apreciem că este necesar a se efectua studii în cauzele rămase definitive pentru a se stabili dacă ponderea celor care au beneficiat de această cauză de nepedepsire o reprezintă dealerii și nu tot „consumatorii”.

V.2.2.14. Confiscarea specială

Prin această lege specială s-a instituit (art. 17) posibilitatea luării măsurii de siguranță a confiscării speciale a drogurilor și a **altor bunuri care au făcut obiectul infracțiunilor Legii nr. 143/2000.**

În ceea ce privește bunurile care fac obiectul confiscării, nefiind definite în mod expres în această lege, apreciem că acestea se vor stabili după criteriile prevăzute în Codul penal art. 118 lit. a)- f), (așa cum a fost modificat prin Legea nr. 278/2006).

„Astfel sunt supuse confiscării speciale, potrivit acestui text de lege:

a) bunurile produse prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală;

³³⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 2707/2005, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³⁴⁰ Dima, T., Păun, A.G., *Un alt mod de abordare a cauzei de reducere a pedepsei prevăzute de art. 16 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri*, în *Revista Dreptul*, nr.2/2008.

b) bunurile care au fost folosite, în orice mod, la săvârșirea unei infracțiuni, dacă sunt ale infractorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor. Această măsură nu poate fi dispusă în cazul infracțiunilor de presă;

c) bunurile produse, modificate sau adoptate în scopul săvârșirii unei infracțiuni, dacă au fost utilizate la comiterea acesteia și dacă sunt ale infractorului. Când bunurile aparțin altei persoane confiscarea se dispune dacă producerea, modificarea sau adoptarea a fost efectuată de proprietar ori de infractor cu știința proprietarului;

d) bunurile care au fost date pentru a determina săvârșirea unei fapte sau pentru a răsplăti pe făptuitor;

e) bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia;

f) bunurile a căror deținere este interzisă de lege”.

În cazul bunurilor care au fost folosite în orice mod la săvârșirea unei infracțiuni, dacă valoarea bunurilor supuse confiscării este vădit disproporțională față de natură și gravitatea infracțiunii, se dispune confiscarea în parte, prin echivalentul bănesc, ținând seama de urmarea infracțiunii și de contribuția bunului la producerea acesteia.

Dacă bunurile folosite, produse, modificate sau adoptate nu pot fi confiscate, pentru că nu sunt ale infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se confiscă echivalentul lor în bani.

Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc, în locul lor se confiscă bani și bunuri până la concurența valorii acestora.

Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării.

Prin modificările aduse Codului penal prin Legea nr. 278/2006, este și aceea că **instanța poate să nu dispună confiscarea bunului** „dacă acesta face

parte din mijloacele de existență, de trebuință zilnică ori de exercitare a profesiei infractorului sau a persoanei asupra căreia ar putea opera măsura confiscării speciale”.

În practica judiciară s-au pus probleme în legătură cu aplicarea dispozițiilor art. 118 lit. b) din Codul penal și ale art. 17 alin.(1) din Legea nr.143/2000, deoarece nu există un punct de vedere unitar, cu privire la confiscarea specială a mijlocului de transport în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din aceeași lege.

Astfel, unele instanțe s-au pronunțat în sensul că, în cazul acestor infracțiuni, confiscarea specială se dispune ori de câte ori mijlocul de transport a fost folosit la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, fără a constitui însă mijloc indispensabil de săvârșire a infracțiunii³⁴¹.

Alte instanțe, dimpotrivă, s-au pronunțat în sensul că, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, confiscarea specială a mijlocului de transport se dispune atunci când a servit efectiv la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile prevăzute de art. 2-10 din aceeași lege, precum și atunci când mijlocul de transport, prin modul în care a fost concepută activitatea infracțională, este destinat să servească la realizarea laturii obiective a uneia dintre infracțiunile menționate.

Pentru a pune capăt acestor practici controversate, a intervenit Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite – și prin decizia nr. XVIII din 12 decembrie 2005³⁴² a statuat următoarele:

„Măsura de siguranță a confiscării speciale a mijlocului de transport se va dispune, în temeiul art. 17 alin.(1) din Legea nr. 143/2000, raportat la art.118 lit. b) din Codul penal, numai în cazul în care se dovedește că acesta a servit efectiv la realizarea laturii obiective a uneia dintre modalitățile normative ale infracțiunilor prevăzute de art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, precum și în cazul

³⁴¹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 4333/2005, disponibilă pe site-ul www.sej.ro

³⁴² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 285 din 29 martie 2006.

în care se dovedește că mijlocul de transport a fost fabricat, pregătit ori adaptat în scopul realizării laturii obiective a acestor infracțiuni”. Tot potrivit dispozițiilor art. 17 alin.(2), se vor confisca în aceste condiții banii, valorile sau orice alte bunuri, cu condiția ca acestea să fie dobândite prin valorificarea drogurilor.

Legea prevede în art. 18 că drogurile ridicate în vederea confiscării se distrug. Păstrarea de contraprobe este obligatorie.

Distrugerea drogurilor se efectuează periodic, prin incinerare sau prin alte mijloace adecvate, de către o societate comercială autorizată, în prezența unei comisii formate din câte un reprezentant al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, al Ministerului Mediului și Pădurilor, al Agenției Naționale Antidrog, un specialist din cadrul formațiunii centrale specializate în prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri din Inspectoratul General al Poliției Române și gestionarul camerei de corpuri delictive a aceleiași unități [art. 18 alin.(3) din Legea nr. 143/2000].

Cheltuielile ocazionate de distrugerea drogurilor se suportă de proprietar sau de persoana de la care au fost ridicate [art. 18 alin.(4) din Legea nr.143/2000, introdus prin Legea nr. 522/2004].

Sunt **exceptate de la distrugere:**

a) medicamentele utilizabile, care au fost remise farmaciilor sau unităților spitalicești după avizul prealabil al Direcției Farmaceutice din cadrul Ministerului Sănătății;

b) plantele și substanțele utilizate în industria farmaceutică sau în altă industrie în funcție de natura acestora care au fost remise unui agent economic public sau privat, autorizat să le utilizeze ori să le exporte;

c) unele cantități corespunzătoare, care vor fi păstrate în scop didactic și de cercetare științifică sau au fost remise instituțiilor care dețin câini și alte animale de depistare a drogurilor, pentru pregătirea și menținerea antrenamentului acestora, cu respectarea dispozițiilor legale.

Cu respectarea aceluiași reguli se va dispune și distrugerea culturilor de plante care conțin droguri, dacă acestea nu au fost autorizate conform legii. În Regulamentul de aplicare al Legii nr. 143/2000 se prevăd condițiile în care se pot autoriza culturile de plante ce conțin droguri.

Autorizarea, conform prevederilor legale în vigoare, pentru cultivarea plantelor ce conțin droguri și sunt prelucrate în scop licit, se realizează de Ministerul Sănătății prin Direcțiile Județene de Sănătate Publică, respectiv a municipiului București.

Referitor la alte măsuri de siguranță, Legea nr. 143/2000 prin art. 19 (modificat prin Legea nr. 522/2004) prevede că în cazul în care un consumator este condamnat la pedeapsa închisorii pentru săvârșirea unei alte infracțiuni decât cele prevăzute în art. 4, instanța poate dispune includerea acestuia într-un program terapeutic derulat în sistemul penitenciar.

O măsură nouă, introdusă prin art. 19¹ din Legea nr. 522/2004 se referă la cazul când infractorul a săvârșit o infracțiune prevăzută de art. 4 din Legea nr.143/2000, procurorul dispune, în termen de 24 de ore de la începerea urmăririi penale, evaluarea consumatorului de către circuitul integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri. În continuare, textul de mai sus citat, prevede ca după primirea raportului de evaluare, întocmit de centrul de prevenire, evaluare și consiliere antidrog, în baza expertizei medico-legale, în termen de 5 zile, procurorul, dispune, cu acordul învinuitului sau inculpatului, includerea acestuia în programul integrat de asistență a persoanelor consumatoare de droguri.

Dacă împotriva învinuitului sau inculpatului s-a luat măsura arestării preventive, aceasta poate fi revocată sau înlocuită cu altă măsură preventivă. În toate cazurile, urmărirea penală este continuată potrivit Codului de procedură penală.

CAPITOLUL VI

CRIMINALITATEA INFORMATICĂ

Secțiunea 1

Criminalitatea informatică în reglementările internaționale

Apariția și dezvoltarea fără precedent a tehnologiei informatice a deschis și posibilitatea apariției unei game variate de acțiuni ilicite, unele cu caracter extrem de sofisticat. Astăzi, calculatorul a pătruns în toate domeniile de activitate, iar criminalitatea informatică a luat o amploare deosebită atât în plan intern, cât și în plan internațional, datorită rolului jucat de calculatoare, care nu sunt utilizate doar pentru creșterea performanțelor economice sau sociale ale unei țări, ci acestea au devenit parte integrantă a vieții personale a individului.

Expansiunea transnațională extraordinar de rapidă a rețelelor de calculator și extinderea accesului la aceste rețele prin intermediul telefoniei mobile a dus la creșterea vulnerabilității acestor sisteme și la crearea de oportunități pentru producerea de infracțiuni³⁴³. Cu mulți ani în urmă au existat comentarii care avertizau că, într-o bună zi, computerul va fi implicat în toate formele de delicvență³⁴⁴. Dacă luăm în considerare datele statistice din ultimii ani se poate susține că fenomenul criminalității informatice este în continuă creștere.

În legătură cu definiția criminalității informatice au existat și există mai multe opinii atât în plan intern, cât și internațional. Astfel, în studiile elaborate pe plan internațional, Raportul Comitetului European pentru Probleme Criminale a adoptat următoarea definiție: „Abuzul informatic este orice comportament ilegal sau contrar eticii sau neautorizat care privește un tratament automat de date și/sau transmitere de date”³⁴⁵.

³⁴³ Dobrinoiu, Maxim, *Infracțiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.60.

³⁴⁴ Voicu, Costică, Boroi, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.356.

³⁴⁵ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.62.

O altă definiție privind criminalitatea prin calculator a fost dată încă din anul 1985, aceasta fiind „toate faptele în care prelucrarea automată a datelor este un mijloc de acțiune și care motivează bănuirea unei fapte penale”³⁴⁶. Această definiție include atât delictele criminalității prin calculator în sens restrâns, cât și toate delictele în care prelucrarea automată a datelor servește la comiterea de fapte penale.

Alți autori definesc criminalitatea informatică: „Orice acțiune ilegală în care un calculator constituie instrumentul sau obiectul delictului, altfel spus orice infracțiune al cărei mijloc sau scop este influențarea funcției unui calculator”³⁴⁷.

Abuzul informatic este definit, la rândul său, prin „orice incident legat de tehnica informatică în care o persoană a suferit sau ar fi putut să sufere un prejudiciu și din care autorul a obținut sau ar fi putut obține intenționat un profit”³⁴⁸, sau prin „totalitatea faptelor comise în zona noilor tehnologii, într-o anumită perioadă de timp și pe un anumit teritoriu bine determinat”³⁴⁹.

În fața acestei creșteri a criminalității informatice, legislația comunității internaționale este într-o continuă schimbare și adaptare la noile realități. Din ce în ce mai multe state au procedat la armonizarea propriilor legislații în vederea combaterii acestui fenomen. Problemele ridicate în cadrul reuniunilor internaționale privind combaterea criminalității organizate sunt următoarele:

- lipsa unui consens global privind definiția „criminalității informatice”;
- lipsa unui consens global privind motivația realizării acestor fapte;
- lipsa expertizelor din partea persoanelor autorizate aparținând unor instituții cu atribuții de control în domeniu;
- inexistența unor norme legale adecvate privind accesul și investigația sistemelor informatice, inclusiv lipsa normelor prin care pot fi confiscate bazele de date computerizate;

³⁴⁶ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.62.

³⁴⁷ Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.62.

³⁴⁸ Vasiliu, I., *Criminalitatea informatică*, Editura Nemira, București, 1998, p.27.

³⁴⁹ Amza, T., Amza, C.P., *Criminalitatea informatică*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p.13.

- lipsa armonizării legislative privind investigațiile în domeniu;
- caracterul transnațional al acestui tip de infracțiune;
- existența unui număr redus de tratate internaționale privind extrădarea și asistența mutuală în domeniu.

Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) a fost una dintre primele organizații internaționale care a realizat un studiu privind armonizarea legislației în domeniu. În anul 1983, OECD a publicat un raport prin care a propus diferite recomandări legislative statelor membre ale Uniunii Europene precum și o listă minimă de activități care trebuiau pedepsite: fraudarea și falsificarea pe calculator, alterarea programelor de calcul și a datelor, *copyright-ul*, interceptarea comunicațiilor sau a altor funcții a unui calculator, accesul și utilizarea neautorizată a unui calculator.

În completarea raportului OECD, Consiliul Europei a inițiat propriul studiu de caz pentru dezvoltarea cadrului legal privind combaterea criminalității informatice. Comisia de experți a Consiliului Europei a adoptat Recomandarea R (89)9 care reprezintă un ghid de acțiune pentru statele membre ale Uniunii Europene.

Organizația Națiunilor Unite s-a implicat, la rândul ei, în studiul și combaterea fenomenului analizat. Au fost publicate numeroase documente, dintre care amintim: raportul „Propuneri privind concertarea acțiunilor internaționale privind combaterea oricărei forme de activitate criminală” (1985); „Rezoluția introdusă de reprezentantul Canadei privind combaterea criminalității pe calculator” (1990); „Declarația Națiunilor Unite privind principiile de bază ale justiției aplicabile victimelor abuzului de putere și crimei” (1990); raportul „Provocarea fără frontiere: Cybercrime – eforturi internaționale pentru combaterea crimei organizate, transnaționale” (2000).

În ceea ce privește criminalitatea informatică, statele membre ale Uniunii Europene, au identificat patru activități distincte:

- activitățile care aduc atingere vieții private: colectarea, stocarea, modificarea și dezvăluirea datelor cu caracter personal;

- activitățile de difuzare a materialelor cu conținut obscen și/sau xenofob: materiale cu caracter pornografic, materiale cu caracter rasist și care incită la violență;

- criminalitatea economică, accesul neautorizat și sabotajul: activități prin care se urmărește distribuirea de viruși, spionajul și fraudă realizată prin calculator, distrugerea de date și programe sau alte infracțiuni; programarea unui calculator de a „distruge” alt calculator;

- încălcarea dreptului de proprietate intelectuală.

În ceea ce privește documentele juridice, Consiliul Europei a inițiat numeroase demersuri pentru reglementarea activității informatice, dintre care enumerăm următoarele:

- Recomandarea R(85)10 – cuprinde normele de aplicare a Convenției Europene de Asistență Mutuală în Materie Infracțională, cu referire la comisiile rogatorii privind interceptarea telecomunicațiilor;

- Recomandarea R(88)2 privind pirateria în contextul existenței drepturilor de autor și a drepturilor conexe;

- Recomandarea R(87)15 privind reglementarea utilizării datelor personale în munca de poliție;

- Recomandarea R(95)4 privind protecția datelor personale în domeniul serviciilor de telecomunicații;

- Recomandarea R(95)13 privind aspecte de procedură penală în legătură cu Tehnologia Informației;

- Rezoluția 1 adoptată de miniștrii europeni ai justiției (1997) care recomandă Comitetului de Miniștri sprijinirea Comitetului European pentru Probleme Infracționale în combaterea criminalității informatice printr-o armonizare a prevederilor legale naționale în materie;

➤ **„Recomandarea nr. R(89)9”** – este cea mai importantă decizie a Consiliului Europei și privește unele norme care trebuie aplicate de statele membre pentru combaterea criminalității informatice. Această Recomandare are meritul de a fi realizat o primă definiție a faptelor ilegale în legătură cu sistemele informatice, în paralel cu o împărțire a acestora în două secțiuni intitulate sugestiv: lista minimală și lista facultativă.

„Lista minimală” cuprinde: fraudă informatică; falsul informatic; prejudiciile aduse datelor sau programelor pentru calculator; sabotajul informatic; accesul neautorizat; interceptarea neautorizată; reproducerea neautorizată de programe protejate pentru calculator; reproducerea neautorizată a unei topografii protejate.

„Lista facultativă” conține: alterarea datelor și programelor pentru calculator; spionajul informatic; utilizarea neautorizată a unui calculator; utilizarea neautorizată a unui program protejat pentru calculator.

Recomandarea R(89)9 sugerează entităților statale să manifeste adaptabilitate, iar listele anterior menționate să fie completate cu alte fapte susceptibile de incriminare, cum ar fi: crearea și difuzarea de viruși informatici, traficul cu parole obținute ilegal etc. destinate să faciliteze penetrarea unui sistem informatic, tulburând buna funcționare a acestuia ori a programelor informatice stocate ș.a.m.d.³⁵⁰;

➤ **„Recomandarea nr. R(95)13”** privind probleme legate de procedura judiciară a cazurilor legate de tehnologia informatică și de crearea de autorități cu atribuții în acest domeniu. Principalele norme statuate de această Recomandare au constituit baza modificării Codurilor de procedură penală ale statelor europene și se referă la următoarele domenii:

a) *„în privința căutării și copierii datelor”*:

● trebuie făcută distincția dintre activitățile de căutare și copiere a datelor dintr-un calculator și cea de interceptare a transmisiunii datelor;

³⁵⁰ I. Vasiliu, *op. cit.*, p.49.

- Codul de procedură penală trebuie să permită autorităților competente să controleze sistemele de calculatoare în condiții similare celor care au permis scanarea și furtul datelor. Sancțiunile împotriva acestor fapte trebuie extinse asupra ambelor tipuri de activități ilegale;

- pe parcursul realizării oricărui tip de investigații, autorităților specializate trebuie să li se permită, atunci când este necesar, extinderea cercetărilor și asupra altor sisteme de calculatoare legate în rețea cu cel aflat sub investigație și care se află în zona de jurisdicție.

b) „în privința tehnicii de supraveghere”:

- din punct de vedere al convergenței dintre tehnologia informatică și telecomunicații, legislația trebuie să permită introducerea tehnicii de interpretare și supraveghere a sistemului de telecomunicații în scopul combaterii criminalității informatice;

- legislația trebuie să permită autorităților abilitate să utilizeze întreaga tehnică disponibilă pentru a putea să monitorizeze traficul dintr-o rețea în cazul unei investigații;

- datele obținute prin monitorizarea traficului precum și rezultatele obținute prin prelucrarea acestora trebuie protejate conform legislației în vigoare;

- Codurile de procedură trebuie revizuite pentru a se facilita procedurile oficiale de interceptare, supraveghere și monitorizare, în scopul evitării aducerii unor atingeri confidențialității, integrității și validității sistemului de telecomunicații sau al rețelelor de calculatoare.

c) „în privința obligativității cooperării cu autoritățile abilitate”:

- multe dintre reglementările legale ale statelor lumii permit autorităților abilitate să le solicite persoanelor care se bucură de un anumit tip de imunitate sau sunt protejate de lege, punerea la dispoziție a materialului probator. În paralel, prevederile legale trebuie să oblige persoanele implicate să prezinte orice tip de material necesar investigațiilor unui sistem de calculatoare;

- pentru persoanele care se bucură de un anumit tip de imunitate sau sunt protejate de lege, autoritățile abilitate trebuie să aibă puterea și competența de a solicita orice material, aflat sub controlul acestora, necesar investigațiilor. Codul de procedură penală trebuie să prevadă același lucru și pentru alte persoane care au cunoștințe privind funcționarea unei rețele de calculatoare și care aplică măsurile de securitate asupra acestora;

- operatorilor rețelelor publice sau private de calculatoare care deservesc sistemele de telecomunicații trebuie să li se impună obligații specifice care să le permită interceptarea comunicațiilor la solicitarea organismelor abilitate;

- aceleași obligații specifice trebuie impuse și administratorilor de rețele ale serviciilor de telecomunicații pentru identificarea unui utilizator, la solicitarea autorităților în drept.

d) *„referitor la evidența electronică”* – activitățile de stocare, protejare și expediere ale evidențelor electronice trebuie să se reflecte prin autenticitatea și integritatea irefutabilă a materialelor, atât pentru necesitățile private, cât și pentru cele oficiale. Procedurile și metodele tehnice ale manipulării evidențelor electronice trebuie dezvoltate, asigurându-se compatibilitatea lor între statele membre. Prevederile Codului de procedură penală aplicabile documentelor obișnuite pe suport de hârtie trebuie aplicate și documentelor stocate electronic.

e) *„în privința utilizării criptării”* – trebuie luate măsuri prin care să se prevadă limitarea efectelor negative ale criptografiei în cazul aplicării acesteia în investigații oficiale, fără a afecta legitimitatea utilizării acestei metode mai mult decât este necesar.

f) *„referitor la cercetare, statistică, instruire”*:

- riscul impunerii noilor aplicații tehnologice în raport cu comiterea infracțiunilor informatice trebuie studiat continuu. Pentru a se permite autorităților cu atribuții în combaterea acestui fenomen să țină pasul cu nivelul tehnic al cauzelor pe care le investighează, trebuie să se realizeze o bază de date

care să cuprindă și să analizeze cazurile cunoscute de criminalitate informatică - modul de operare, aspecte tehnice și încadrări juridice;

- trebuie creat un corp de specialiști pregătiți și instruiți continuu în domeniul expertizelor impuse de fenomenul realizat.

g) „cooperarea internațională”:

- trebuie impuse competențe care să permită instituțiilor abilitate să desfășoare investigații și în afara zonei de jurisdicție, dacă este necesară o intervenție rapidă. Pentru a se evita posibilele încălcări ale suveranității unui stat sau ale legilor internaționale, cadrul legal existent în momentul de față trebuie modificat și completat corespunzător pentru eliminarea ambiguităților. Trebuie să se negocieze rapid la nivel internațional pentru obținerea unui acord care să precizeze cum, când și ce este permis în efectuarea unei investigații;

- trebuie realizată îmbunătățirea acordului mutual de asistență care este în vigoare, pentru clarificarea tuturor problemelor care pot apărea în cadrul unei investigații privind autorizarea verificării unei anumite rețele informatice, confiscarea unor anumite tipuri de date necesare anchetei, interceptarea telecomunicațiilor specifice sau monitorizarea traficului.

La sfârșitul anului 1997, cu prilejul Summitului G8 de la Denver, miniștrii de interne și de justiție ai statelor membre prezenți la reuniune au luat act de intensificarea fără precedent a acțiunilor criminale în domeniul informaticii, adoptând un document final. Reprezentanții G8 au discutat despre pericolul acestui tip de infraționalitate pe care l-au clasificat în două mari **domenii**:

- ▶ criminalitatea informatică – are ca ținte de distrugere rețelele de calculatoare și sistemul de telecomunicații, fapt care produce pagube importante atât autorităților oficiale cât și persoanelor private;

- ▶ organizațiile teroriste sau de crimă organizată – care utilizează facilitățile noilor tehnologii pentru săvârșirea de infracțiuni deosebit de grave.

Comunicarea prezentată la sfârșitul Summitului G8 din anul 1997 cuprinde 10 principii și direcții de acționare pentru combaterea criminalității

informatice, idei care vor fi citate în foarte multe Recomandări și Directive care vor fi adoptate începând din anul 1998. Aceste **principii** sunt:

- nu trebuie să existe nici un loc sigur pentru cei care comit abuzuri prin intermediul tehnologiei informației;
- investigațiile și pedepsele aplicate acestor infracțiuni trebuie coordonate cu sprijinul tuturor statelor, chiar dacă nu se produce nici un fel de pagubă;
- legea trebuie să combată explicit fiecare infracțiune de acest tip;
- legea trebuie să protejeze confidențialitatea, integritatea și utilitatea bazelor de date informatice, precum și să sancționeze pătrunderea neautorizată în sistemele informatice;
- legea trebuie să permită apărarea și conservarea bazelor de date cu caracter rapid, cele mai expuse din punct de vedere al atacurilor exterioare;
- regimul de asistență mutuală al statelor trebuie să permită informarea periodică și în caz de necesitate, în situațiile unor infracțiuni trans-continentale;
- accesul la baza de date electronice deschise trebuie să se poată realiza liber, fără acordul statului pe teritoriul căruia se află acestea;
- regimul juridic privind trimiterea și autentificarea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor informatice trebuie dezvoltat;
- extinderea unui sistem de telecomunicații practic și sigur trebuie cumulată cu implementarea unor mijloace de detecție și prevenire a abuzurilor;
- activitatea în acest domeniu trebuie coordonată de instituții și foruri internaționale specializate în domeniul informatic.

Planul de acțiune cuprinde următoarele direcții:

- utilizarea rețelei proprii de calculatoare și a cunoștințelor acumulate în domeniu pentru a asigura o comunicare exactă și eficientă privind cazurile de criminalitate care apar în rețelele mondiale;

- realizarea pașilor necesari creării unui sistem legislativ modern și eficace pentru combaterea fenomenului care să fie pus la dispoziția statelor membre;
- revizuirea legislației naționale a țărilor membre și armonizarea acesteia cu legislația penală necesară combaterii criminalității informatice;
- negocierea unor acorduri de asistență și cooperare;
- dezvoltarea soluțiilor tehnologice care să permită căutarea transfrontalieră și realizarea unor investigații de la distanță;
- dezvoltarea procedurilor prin care se pot obține date de interes de la responsabilii sistemelor de telecomunicații;
- concertarea eforturilor ca ramurile industriale pentru obținerea celor mai noi tehnologii utilizate în combaterea criminalității informatice;
- asigurarea de asistență în cazul unor solicitări urgente prin întregul sistem tehnologic propriu;
- încurajarea organizațiilor internaționale din sistemul informatic și cele din telecomunicații pentru creșterea standardelor și măsurilor de protecție oferite sectorului privat;
- realizarea unor standarde unice privind transmiterea datelor electronice utilizate în cazul investigațiilor oficiale sau private.

Secțiunea a 2-a

Aspecte de drept comparat privind criminalitatea informatică

Africa de Sud

În Africa de Sud, stat semnatar al Convenției Europene asupra criminalității informatice, este în vigoare Legea Comunicațiilor Electronice și Tranzacțiilor din 2 august 2002³⁵¹. În cuprinsul acestei legi, în Capitolul XIII, intitulat „Criminalitatea informatică” (art. 85-89), sunt incriminate infracțiunile

³⁵¹ <http://www.cyberlawsa.co.za>

de accesare neautorizată și interceptia datelor într-un sistem informatic, precum și distrugerea și restricționarea accesului la asemenea date. De asemenea, se pedepsește persoana care, în mod ilegal, produce, comercializează, distribuie, procură pentru folosință programe informatice ori componente, dar și persoanele care utilizează în mod ilegal unul dintre dispozitivele ori programele informatice. Legea din Republica Africa de Sud sancționează și falsul și fraudă informatică, precum și tentativa, complicitatea sau instigarea la faptele penale descrise mai sus.

Australia

Legea criminalității informatice, din anul 2001, incriminează următoarele fapte³⁵²:

- modificarea neautorizată a datelor informatice;
- accesul neautorizat la respectivele date sau la oricare alte date stocate în sistemul informatic;
- cel care atentează la siguranța, securitatea și operarea oricăror asemenea date;
- perturbarea neautorizată a unei comunicații electronice;
- accesul neautorizat sau modificarea unor date restricționate;
- punerea în pericol, fără drept, a datelor stocate pe un suport de memorie;
- deținerea sau controlul de date informatice cu scopul comiterii unei infracțiuni informatice;
- producerea, distribuirea sau obținerea de date cu scopul de a comite infracțiuni informatice.

Austria

Legea privind protecția datelor private, din anul 2002, în Secțiunea 10, prevede că în situațiile în care delictele produse prin intermediul calculatorului

³⁵² <http://www.cybercrimelaw.net/countries/australia.html>

nu au relevanță juridică pentru instanță sau nu sunt pedepsite prin alte cauze penale administrative, acestea se sancționează doar cu amendă.

Belgia

Prin Legea criminalității informatice, din 28 noiembrie 2000, a fost modificat Codul penal belgian și incriminează în plus (art. 210 bis, 550 bis, 550 ter)³⁵³:

- persoana care comite un fals prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice stocate ori transmise printr-un sistem informatic ori prin restricționarea prin orice mijloace tehnice a accesului la aceste date dintr-un sistem informatic;
- persoana care utilizează date informatice astfel obținute, știind că sunt false;
- tentativa la aceste infracțiuni se pedepsește;
- persoana care obține, pentru sine sau pentru altul, un avantaj patrimonial ilicit prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice stocate sau transmise prin intermediul unui sistem informatic ori prin restricționarea prin orice mijloace tehnice a accesului la aceste date dintr-un sistem informatic;
- se sancționează și persoana care accesează un sistem informatic, știind că nu este autorizată;
- de asemenea, este culpabilă de săvârșire a unei infracțiuni informatice persoana care, în scop fraudulos sau pentru a cauza un prejudiciu își depășește drepturile la un sistem informatic;
- persoana care dispune comiterea uneia dintre infracțiunile informatice sau care incită la comiterea unor asemenea fapte; persoana care, cunoscând că datele informatice au fost obținute ca rezultat al unor infracțiuni informatice, le deține ori le divulgă altei persoanei; pedepsele vor fi dublate dacă o infracțiune

³⁵³ www.cybercrimelaw.net/countries/belgium.html

de acest fel va fi comisă într-un interval de 5 ani de la pronunțarea unei condamnări definitive;

➤ constituie infracțiune și fapta persoanei care, cu intenția de a cauza un prejudiciu, direct sau indirect, introduce, modifică, șterge sau restricționează prin orice modalitate accesul la datele unui sistem informatic;

➤ persoana care, prin comiterea de infracțiuni informatice cauzează o pagubă datelor conținute într-un sistem informatic sau în alt sistem informatic la distanță, se pedepsește;

➤ se pedepsește și persoana care, cu intenție ilicită sau cu scopul de a cauza un prejudiciu, pune la dispoziție, difuzează sau comercializează date informatice stocate sau transmise printr-un sistem informatic, știind că respectivele date ar putea fi utilizate pentru producerea unei pagube sau pentru împiedicarea funcționării corespunzătoare a unui sistem informatic.

Canada

Codul penal, în Secțiunea 342.1, sancționează faptul că³⁵⁴: „O persoană în mod fraudulos sau neautorizat:

a) utilizează, direct sau indirect, un serviciu informatic;

b) interceptează, direct sau indirect, cu ajutorul unui dispozitiv electromagnetic, acustic, mecanic sau de orice alt tip orice funcțiune a unui calculator;

c) utilizează sau produce utilizarea unui sistem informatic pentru realizarea unei acțiuni prevăzute la lit. a) sau b) sau altei infracțiuni informatice;

d) posedă, utilizează, navighează sau permite altei persoane să aibă acces la parola unui calculator pentru a săvârși o infracțiune informatică”.

Franța

Codul penal francez prevede în Capitolul III, denumit „Acțiuni îndreptate contra sistemelor automatizate”, următoarele infracțiuni³⁵⁵:

³⁵⁴ www.lexinformatica.org/cybercrime

³⁵⁵ O.G. nr. 916/2000 și Legea nr. 575/2004.

- accesul fraudulos într-un sistem întreg sau parțial de prelucrare automată de date (art. 423-1);
- împiedicarea sau deformarea funcționării unui sistem de prelucrare automată (323-2);
- introducerea frauduloasă a datelor într-un sistem de prelucrare automată sau oprimarea sau modificarea frauduloasă a datelor pe care le conține (art. 323-3);
- importarea, deținerea, oferirea, cedarea, punerea la dispoziție, fără vreun anumit motiv, a unui echipament, instrument, program informatic sau a vreunei date concepute sau special adoptate pentru comiterea unor sau mai multor infracțiuni informatice (art. 323-31);
- participarea la o grupare formată sau la o înțelegere stabilită în vederea pregătirii caracterizată de unul sau mai multe fapte materiale, a uneia sau mai multor infracțiuni, se pedepsește (art. 323-4);
- persoanele fizice vinovate de infracțiuni informatice pot primi una sau mai multe din pedepsele complementare prevăzute de lege (art. 323-5);
- persoanele juridice pot fi declarate penal responsabile pentru comiterea de infracțiuni juridice și pot fi sancționate cu amendă și pedepse complementare;
- tentativa la aceste infracțiuni se pedepsește ca și infracțiunea consumată.

Trebuie să mai precizăm că legislația franceză incriminează numai faptele care aduc atingere integrității și securității sistemelor informatice. Nu incriminează în schimb falsul și fraudă informatică, considerând că sunt acoperite de prevederile dreptului comun.

Germania

Codul penal federal conține anumite prevederi legale, disparate în articole separate și nu într-un titlu distinct, care tratează modalități electronice de comitere a unor infracțiuni considerate drept tradiționale³⁵⁶.

³⁵⁶ <http://icpo-vad.tripod.com/crimen.html>

Astfel, art. 202 incriminează „spionajul datelor” ca fiind fapta persoanei care, fără autorizație, obține, pentru sine sau pentru altul, date care nu îi sunt adresate ori erau în mod special protejate împotriva accesului neautorizat.

Art. 263 din Codul penal german sancționează „frauda informatică” ca fiind fapta persoanei care, cu intenția de a obține ilegal, pentru sine sau pentru altul, un avantaj, provoacă un prejudiciu patrimonial unei alte persoane prin influențarea rezultatului unei procesări automate de date informatice prin configurarea incorectă a unui program informatic, folosirea unor date incorecte sau incomplete, folosirea neautorizată a unor date sau orice altă influență neautorizată asupra ordinii evenimentelor.

Codul penal german incriminează și „alterarea integrității datelor” (art.303); „sabotarea unui sistem informatic” (art. 303 b); „ingerința într-un sistem de telecomunicații” (art. 317).

Grecia

Codul penal al Greciei prevede³⁵⁷ în art. 370 §. 2 că:

- se pedepsește accesul ilegal la date stocate electronic sau transmise prin rețea de telecomunicații;
- dacă activitățile ilegale prejudiciază relațiile internaționale sau securitatea statului grec, fapta este sancționată mai aspru (circumstanță agravantă).

Grecia nu incriminează decât accesul ilegal, celelalte incriminări fiind acoperite de prevederile dreptului comun.

Danemarca

Codul penal danez, în art. 263³⁵⁸, prevede:

- acțiunea prin care o persoană obține acces la datele sau programele unei alte persoane și le utilizează în folos personal se pedepsește;
- acțiunea prin care se obține accesul la date considerate secrete constituie circumstanță agravantă.

³⁵⁷ www.cybercrimelaw.net/countries/grece

³⁵⁸ www.cybercrimelaw.net/countries/denmark

Danemarca incriminează numai accesul ilegal, celelalte fapte putând fi acoperite în legislația daneză de prevederile de drept comun.

Elveția

Codul penal elvețian³⁵⁹ incriminează următoarele fapte:

- „sustragerea de date informatice” – constă în fapta aceluia care, cu intenția de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust sustrage, pentru sine sau pentru altul, date înregistrate sau transmise electronic sau printr-o modalitate similară, care nu îi erau destinate și care erau în mod expres protejate împotriva accesului ilegal (art. 143);
- „accesul ilegal la un sistem informatic” – constituie fapta aceluia care, fără a avea intenția de a obține un avantaj material injust, cu ajutorul unui mijloc de transmisie a datelor, accesează ilegal un sistem informatic aparținând altei persoane, protejat în mod fraudulos contra pătrunderii neautorizate (art. 143 bis);
- „alterarea datelor informatice” – constituie fapta aceluia care, fără drept, modifică, șterge sau deteriorează date informatice stocate sau transmise cu ajutorul unui sistem informatic (art. 144 bis);
- „utilizarea frauduloasă a unui calculator” – constituie fapta aceluia care, cu intenția de a obține pentru sine sau pentru altul un avantaj material ilegal, folosește de o manieră incorectă (nelegală) sau incompletă date informatice, influențând un proces electronic de prelucrare automată sau de transmitere de date, obținând prin aceasta date neconforme cu adevărul sau un transfer de patrimoniu, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu unei persoane (art. 147).

Legislația elvețiană prevede atât infracțiuni de drept comun săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cât și infracțiuni îndreptate împotriva confidențialității, integrității și securității datelor și sistemelor informatice.

Estonia

Codul penal estonian, modificat, a intrat în vigoare la 1 septembrie 2002. Estonia a ratificat Convenția Europeană asupra Criminalității Informatice la 12

³⁵⁹ www.cybercrime.admin.ch

mai 2003. Prevederile Codului penal referitoare la infracțiunile informatice sunt următoarele³⁶⁰:

- art. 206 – sabotajul informatic;
- art. 207 – perturbarea conexiunilor unei rețele informatice;
- art. 208 – răspândirea de viruși informatici;
- art. 213 – fraudă informatică;
- art. 217 – folosirea neautorizată a unui sistem informatic;
- art. 284 – furnizarea de coduri de protecție.

Finlanda

Codul penal finlandez incriminează³⁶¹ în Capitolul 38 infracțiuni privitoare la regimul datelor și comunicațiilor:

- „Interceptarea corespondenței” – Secțiunea a 3-a;
- „Interceptarea corespondenței în circumstanțe agravante” – Secțiunea a 4-a;
- „Imixtiunea” – Secțiunea a 5-a;
- „Accesarea ilegală a unui computer” – Secțiunea a 8-a;
- „Infracțiuni privind dispozitive ilegale folosite pentru a accesa servicii restricționate” – Secțiunea a 8-a;
- „Infracțiuni privind regimul computerelor” – Secțiunea a 9-a.

China

În Republica Populară Chineză, aspectele legate de criminalitatea informatică sunt acoperite din punct de vedere juridic printr-o serie de legi și ordine care reglementează activitățile în Internet³⁶². Cele mai importante două organizații responsabile pentru securitatea internă și externă sunt: Biroul Securității Publice – intern și Ministerul pentru Securitatea Statului – extern.

Pe linia combaterii infracționalității cibernetice, responsabilitățile Biroului pentru Securitate Publică sunt în mod formal prevăzute în Legea de

³⁶⁰ www.techlawed.org/page.php?0=24&c=estonia

³⁶¹ www.wipo.org/clea/docs_news/en/fi/fioo4en.html

³⁶² www.cybercrimelaw.net/regions/china.html

reglementare a rețelelor informatice, a securității, protecției și managementului în Internet, aprobată de Consiliul de Stat pe 11 decembrie 1997. Responsabilitatea pentru asigurarea securității în Internet revine fiecărui IS8 (furnizor de servicii Internet), întrucât în caz de încălcare a legislației în domeniu acesta va fi posibil de anularea licenței de funcționare, de amendă și chiar de dosar penal.

Alături de aceste reglementări, Codul penal al R.P. Chineze (cu modificările aprobate la 14 martie 1997) conține următoarele prevederi:

➤ „pătrunderea neautorizată într-un sistem informatic ce conține date privitoare la afaceri de stat, construcția de echipamente militare sau alte aspecte ce țin de domeniul științei sau tehnologiei” – art. 285;

➤ „oricine încalcă legislația și șterge, alterează, introduce date informatice sau abuzează de un sistem informatic, dacă prin aceasta s-a cauzat perturbări ale funcționării sistemului sau alte consecințe grave” – art. 286;

➤ „oricine folosește un sistem informatic în scopul comiterii unei fraude financiare, furt, unui act de corupție, unei obțineri ilegale de fonduri, furtului de date confidențiale sau altor infracțiuni” – art. 287.

Legislația chineză acoperă prevederile Convenției în ceea ce privește recomandările acesteia în domeniul infracțiunilor îndreptate împotriva confidențialității, integrității și securității datelor și sistemelor informatice. De asemenea, sunt incriminate infracțiuni de drept comun săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cum ar fi: folosul, înșelăciunea, furtul, faptele de corupție, șantajul.

Marea Britanie

Legea pentru prevenirea abuzului asupra computerelor, în vigoare din anul 1990, a fost creată pentru a preveni accesarea neautorizată a sistemelor informatice și, totodată, pentru a împiedica elementele infracționale din societatea britanică să folosească tehnica de calcul ca instrument în comiterea de

fapte penale sau să dispună într-o manieră ilegală de date informatice³⁶³. Legea introduce trei noi infracțiuni, astfel: accesul neautorizat la resursele unui sistem informatic; accesul neautorizat cu scopul de a facilita comiterea de alte infracțiuni și modificarea neautorizată a resurselor unui sistem informatic.

Accesul ilegal la resursele unui sistem informatic reprezintă cea mai des întâlnită infracțiune informatică. Ea cuprinde, de exemplu, obținerea sau aflarea parolei de acces a unei persoane, apoi folosirea acesteia pentru a intra într-un sistem informatic și obținerea de date informatice³⁶⁴.

Accesul neautorizat cu scopul de a facilita comiterea de alte infracțiuni se constituie pe scheletul infracțiunii anterioare.

Modificarea neautorizată a resurselor unui sistem informatic poate însemna ștergerea de fișiere, schimbarea setărilor *hardware* sau *software* inițiale sau introducerea unui cod malițios cu intenția de a perturba funcționarea respectivului sistem informatic.

Secțiunea a 3-a

Incriminarea infracțiunilor de fraudă informatică

VI.3.1. Aspecte generale de reglementare

Data fiind amploarea criminalității informatice din ultimii ani și avându-se în vedere și Recomandările Consiliului Europei, legiuitorul român s-a preocupat de elaborarea unui cadru normativ care să reglementeze accesul și desfășurarea activității prin intermediul sistemelor informatice în diferite sectoare.

În prezent, în România, există în vigoare mai multe prevederi legale, cuprinse în legi speciale, care reglementează diferite fapte în legătură cu sistemele informatice ori societatea informațională în ansamblul ei.

Considerăm ca relevante în acest domeniu următoarele prevederi legale:

³⁶³ <http://www.unix.geek.org.uk/~arny/cmuse.html>.

³⁶⁴ Maxim Dobrinou, *op. cit.*, p.116.

- „Legea nr. 365/2002 privind reglementarea comerțului electronic”³⁶⁵;
- „Hotărârea de Guvern nr. 1308/2002 privind adoptarea normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 365/2002”³⁶⁶;
- „Ordonanța de Guvern nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță”³⁶⁷, modificată prin Legea nr. 51/2003”³⁶⁸;
- „Legea nr. 81/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe”³⁶⁹, împreună cu Legea nr. 285/2004³⁷⁰ și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 123/2005³⁷¹ pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996”;
- „Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică”³⁷²;
- „Legea nr. 677/2001 privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date”³⁷³;
- „Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în domeniul comunicațiilor electronice”³⁷⁴;
- „Legea nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere și Protecție a Datelor cu Caracter Personal”³⁷⁵;
- „Legea nr. 64/2004 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei asupra criminalității informatice”³⁷⁶;
- „Legea nr. 196/2003 privind prevenirea și combaterea pornografiei”³⁷⁷, modificată de Legea nr. 496/2004”³⁷⁸;
- „Legea nr. 451/2004 privind marca temporală”³⁷⁹;

³⁶⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 483 din 5 iulie 2002.

³⁶⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 877 din 5 decembrie 2002.

³⁶⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 431 din 2 septembrie 2000.

³⁶⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 57 din 31 ianuarie 2003.

³⁶⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 60 din 26 martie 1996.

³⁷⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 587 din 30 iunie 2004.

³⁷¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 843 din 19 septembrie 2005.

³⁷² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 429 din 31 iulie 2001.

³⁷³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 790 din 12 decembrie 2001.

³⁷⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1101 din 25 noiembrie 2004.

³⁷⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 391 din 9 mai 2005.

³⁷⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 343 din 20 aprilie 2004.

³⁷⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 342 din 20 mai 2003.

³⁷⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1070 din 18 noiembrie 2004.

³⁷⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1021 din 5 noiembrie 2004.

➤ „Legea nr. 589/2004 privind reglementarea activității electronice notariale”³⁸⁰;

➤ „Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței și exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și mediului de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției”³⁸¹. Această lege este cea mai importantă reglementare în materia criminalității informatice.

Aceasta introduce un număr de 7 infracțiuni, ce corespund clasificărilor și definițiilor prezentate odată cu analiza prevederilor Convenției asupra criminalității informatice. Infracțiunile sunt clasificate și structurate în 3 secțiuni:

- **Secțiunea I**, „*Infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice*”, care cuprinde: accesul ilegal la un sistem informatic, interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice, alterarea integrității datelor informatice, perturbarea funcționării sistemelor informatice, operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice;

- **Secțiunea a II-a**, „*Infracțiuni informatice*”: falsul informatic și fraudă informatică;

- **Secțiunea a III-a**, „*Pornografia infantilă prin sisteme informatice*”;

➤ Noul Cod penal (adoptat prin Legea nr. 286/2009)³⁸² – care reglementează în Capitolul VI, din Titlul VII, „Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice” (art. 360-365).

Noul Cod penal reglementează, în plus față de infracțiunile prevăzute în Secțiunea I a Legii nr. 161/2003, următoarele: transferul neautorizat de date informatice (art.364) și operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365), în Titlul VII, Capitolul VI, intitulat „Infracțiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice”; falsul informatic este reglementat în art. 325 la Capitolul „Fals în înscrisuri”; fraudă informatică este

³⁸⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1227 din 20 decembrie 2004.

³⁸¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003.

³⁸² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

reglementată în art. 249 la Capitolul „Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice”; pornografia infantilă în art. 374, la Capitolul „Infrațiuni contra ordinii și liniștii publice”.

Deoarece noul Cod penal va intra în vigoare la data care va fi stabilită în legea pentru punerea în aplicare a acestuia (art. 446), vom analiza fraudă informatică prin prisma infracțiunilor reglementate de Legea nr. 161/2003.

Textul reglementat atât de Legea nr. 161/2003, cât și de noul Cod penal în ce privește fraudă informatică este o adaptare rapidă și eficientă la mediul românesc a prevederilor Convenției Consiliului Europei asupra criminalității informatice și reprezintă un instrument eficient în lupta împotriva acestui flagel.

VI.3.2. Explicații terminologice

Pentru început este necesară o definiție a instrumentelor sau conceptelor cu care legiuitorul a înțeles să opereze în acest domeniu³⁸³. Această definiție a unor concepte juridice în materie de fraudă informatică este făcută de către legiuitor în art. 35, astfel:

a) prin „sistem informatic” se înțelege orice dispozitiv sau ansamblu de dispozitive interconectate sau aflate în relație funcțională dintre care unul sau mai multe asigură prelucrarea automată a datelor, cu ajutorul unui program informatic;

b) prin „prelucrare automată a datelor” se înțelege procesul prin care datele dintr-un sistem informatic sunt prelucrate prin intermediul unui program informatic;

c) prin „program informatic” se înțelege un ansamblu de instrucțiuni care pot fi executate de un sistem informatic în vederea obținerii unui rezultat determinat;

³⁸³ Pentru amănunte, vezi Hotca, Mihai Adrian, Dobrinoiu, Maxim, *Infrațiuni prevăzute în legi speciale*, vol.I, *Comentarii și explicații*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.572.; Voicu, C., Boroi, Al., *Dreptul penal al afacerilor*, Ediția 3, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.357; Dobrinoiu, Maxim, *Infrațiuni în domeniul informatic*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p.141.

d) prin „date informatice” se înțelege orice reprezentare a unor fapte, informații sau concepte într-o formă care poate fi prelucrată printr-un sistem informatic;

e) prin „furnizor de servicii” se înțelege:

- orice persoană fizică sau juridică ce oferă utilizatorilor posibilitatea de a comunica prin intermediul sistemelor informatice;
- orice altă persoană fizică sau juridică ce prelucrează sau stochează date informatice pentru persoanele prevăzute la pct. 1 și pentru utilizatorii serviciilor oferite de acestea;

f) prin „date referitoare la traficul internațional” se înțelege date informatice referitoare la o comunicare realizată printr-un sistem informatic și produse de acesta, care reprezintă o parte din lanțul de comunicare, indicând originea, destinația, ruta, ora, mărimea, volumul și durata comunicării, precum și tipul serviciului utilizat pentru comunicare;

g) prin „date referitoare la utilizatori” se înțelege orice informație care poate duce la identificarea unui utilizator, incluzând tipul de comunicație și serviciul folosit, adresa poștală, adresa geografică, numere de telefon sau alte numere de acces și modalitatea de plată a serviciului respectiv, precum și alte date care pot conduce la identificarea utilizatorului;

h) prin „măsuri de securitate” se înțelege folosirea unor proceduri, dispozitive sau programe informatice specializate, cu ajutorul cărora accesul la un sistem informatic este restricționat sau interzis pentru anumite categorii de utilizatori;

i) prin „materiale pornografice cu minori” se înțelege orice material care prezintă un minor având un comportament sexual explicit sau o persoană majoră care este prezentată cu un minor având un comportament sexual explicit ori imagini care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează, în mod credibil, un minor având un comportament sexual explicit.

De asemenea, în sensul Legii nr. 161/2003, „acționează fără drept” persoana care se află în una din următoarele situații:

- nu este autorizată, în temeiul legii sau a unui contract;
- depășește limitele autorizării;
- nu are permisiunea, din partea persoanei fizice sau juridice competente, potrivit legii, să o acorde, de a folosi, administra sau controla un sistem informatic ori de a desfășura cercetări științifice sau de a efectua orice altă operațiune într-un sistem informatic.

VI.3.3. Analiza conținutului constitutiv al infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 161/2003

VI.3.3.1. Infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic – art. 42

Sediul materiei îl constituie art. 42 din Legea nr. 161/2003:

„(1) Accesul fără drept, la un sistem informatic constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în alin.(1), săvârșită în scopul obținerii de date informatice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(3) Dacă fapta prevăzută în alin.(1) sau (2) este săvârșită prin încălcarea măsurilor de securitate, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 12 ani”.

Cum rezultă din analiza textului legal de mai sus, alin.(1) al art. 42 consideră ca infracțiune „accesul, fără drept, la un sistem informatic”, iar în alineatele următoare sunt prevăzute două agravante: atunci când fapta este săvârșită în scopul obținerii de date informatice și atunci când este săvârșită prin încălcarea măsurilor de securitate.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale care apără securitatea sistemului informatic, inviolabilitatea acestuia și care sunt de natură a garanta confidențialitatea și integritatea atât a datelor, cât și a sistemelor informatice. Așadar, această infracțiune lezează mai multe relații sociale,

precum patrimoniul organizației, instituției, persoanei fizice, persoanei juridice, relațiile privind protecția acestui patrimoniu și cele privind încrederea publică în măsurile de siguranță ale integrității datelor și programelor informatice. Reglementarea legală urmărește să protejeze sistemele informatice și datele stocate pe acestea, de accesul neautorizat.

Putem afirma că în raport cu dispoziția legală aceste infracțiuni lezează mai multe relații sociale și ca atare au două sau mai multe obiecte juridice, dintre care unul principal și altul secundar. În cazul de față, de exemplu, accesul neautorizat la un sistem informatic în domeniul apărării lovește atât în siguranța națională și capacitatea de apărare a statului, cât și în instituția sau persoana titulară a sistemului penetrat sau a informațiilor accesate³⁸⁴.

► **Obiectul material** constă în anumite entități cum ar fi sistemele sau rețelele informatice (*hardware*-cabluri, servere, plăci, programe etc.) asupra cărora se îndreaptă fapta de a accesa, fără drept, la un sistem informatic.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică care îndeplinește condițiile legale pentru a răspunde din punct de vedere penal, legea neprevăzând o calitate specială pentru aceasta. Astfel, persoana fizică răspunde penal dacă a împlinit vârsta de 14 ani și a săvârșit fapta cu vinovăție și are discernământ, iar persoana juridică dacă a comis fapta în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice (art. 19¹ C.pen. în vigoare, introdus prin Legea nr. 278/2006 și art. 135 din noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009).

De precizat, în legătură cu aceste infracțiuni de fraudă informatică, că practica judiciară a stabilit că, în marea majoritate a cazurilor, asemenea persoane posedă aptitudini și cunoștințe în domeniul utilizării unui sistem informatic sau chiar angajat într-o firmă cu profil informatic ori un funcționar public. Dintre aceștia, un procent important îl reprezintă adevărații experți în

³⁸⁴ Hotca, M. A., *op. cit.*, p.576.

sisteme de calcul și rețele de calculatoare, familiarizați cu „spargerea” măsurilor de securitate a calculatoarelor sau rețelelor de calculatoare.

Din evaluarea grupurilor criminale dezmembrate de către procurorii DIICOT, în anul 2008³⁸⁵, care au acționat în domeniul criminalității informatice, se desprind următoarele caracteristici:

- supra-specializarea membrilor grupărilor, formarea de celule independente specializate în desfășurarea unei activități infracționale specifice;
- recrutarea tinerilor cu abilități în a utiliza computerele și noile tehnologii prin subordonarea sau cointeresarea acestora de către lideri ai unor grupări infracționale tradiționale;
- trecerea de la fraudele informatice clasice (licitații) la fraude informatice complexe, în care predominant este factorul tehnic, respectiv folosirea de programe informatice și scheme de fraudare (activități de *phising*, infectarea cu diverse forme de *malware* în scopul obținerii de date);
- caracterul transnațional, fie că este dat de locul în care sunt săvârșite faptele, fie că este vorba de localizarea victimelor; permanenta preocupare în identificarea unor noi moduri de operare;
- investiția financiară efectivă în crearea/cumpărarea de scheme infracționale producătoare de venituri substanțiale dintr-o singură operațiune;
- recrutarea prin mijloace din ce în ce mai sofisticate a „săgeților”, precum și specializarea acestora după necesități (deschiderea de conturi bancare, transportul unor sume de bani etc.);
- orientarea grupărilor infracționale și către fraudarea mijloacelor de plată electronică românești.

Participația penală la aceste infracțiuni este posibilă sub toate formele: coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică al cărei sistem informatic a fost accesat fără drept. De regulă este persoana fizică sau juridică

³⁸⁵ Din raportul de activitate pe anul 2008 a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Crimă Organizată și Terorism din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

proprietara sau deținătoarea de drept a sistemului informatic accesat ilegal sau a datelor informatice vizate. Acest subiect pasiv poate fi și unul colectiv, alcătuit dintr-o mulțime de persoane fizice sau juridice, atunci când accesul în sistemul informatic generează în mod automat accesul ilegal în alte sisteme similare interconectate cu primul.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material se realizează printr-o acțiune și anume „accesul interzis”, adică fără drept, într-un sistem informatic. Așadar, pentru realizarea acestei infracțiuni, trebuie ca subiectul activ să nu fie autorizat.

Accesul fără drept la un sistem informatic presupune, potrivit art. 35 alin.(2) din Legea nr. 161/2003, că persoana respectivă se află în una din următoarele situații:

- nu este autorizată, în temeiul legii sau a unui contract;
- depășește limitele autorizării;
- nu are permisiunea, din partea persoanei fizice sau juridice competente, potrivit legii, să o acorde, de a folosi, administra sau controla un sistem informatic ori de a desfășura activități științifice sau de a desfășura orice altă operațiune într-un sistem informatic.

Accesul, în înțelesul dat de lege, desemnează intrarea în tot sau numai într-o parte a sistemului informatic. Metoda de comunicare – la distanță, inclusiv prin satelit sau nu, ori de aproape – nu prezintă importanță. În forma sa cea mai simplă, accesul fără drept la un sistem informatic presupune o acțiune a făptuitorului cu tehnica de calcul vizată prin intermediul echipamentelor sau diverselor componente ale sistemului vizat (sursă de alimentare, butoane de pornire, tastatură, *mouse*, *joystick*). Manipularea acestor dispozitive se transformă în solicitări către Unitatea Centrală de Prelucrare (UCP) a sistemului, care va procesa date ori va rula programe de aplicații în beneficiul intrusului.

Va exista acces ilegal în formă simplă și în cazul în care intrusul, manipulând propriile echipamente periferice, de la distanță, găsește și utilizează

o cale externă de intrare într-un alt sistem de calcul. Este cazul tipic al accesării unei alte stații de lucru aflate într-o rețea. Pentru obținerea accesului, făptuitorul va încerca o gamă variată de procedee tehnice, cum ar fi: atacul prin parolă, atacul care exploatează slăbiciunile tehnologice, atacul care exploatează bibliotecile partajate, atacul IP ori atacul de deturnare prin TCP etc.³⁸⁶.

Un tip interesant de acces ilegal, utilizat din ce în ce mai des azi, îl reprezintă atacurile prin inginerie socială. Acestea au devenit mai frecvente și mai periculoase pe măsură ce tot mai mulți utilizatori se conectează la Internet și la rețele interne. Un exemplu frecvent de inginerie socială este ca un „*hacker*” să trimită mesaje e-mail către utilizatori (sau pur și simplu să folosească telefonul) pentru a-i anunța pe aceștia că el este administratorul sistemului. Deseori, mesajele solicită utilizatorilor să-și trimită parola prin e-mail către administrator, fiindcă sistemul este într-o pană sau că va fi dezafectat temporar. Un atac prin inginerie socială se bazează cel mai mult pe ignoranța utilizatorilor în materie de calculatoare și rețele. Cea mai bună rețetă împotriva acestor atacuri o reprezintă educația utilizatorilor.

Practica a demonstrat că, în marea majoritate a cazurilor, făptuitorul acționează pentru obținerea de date informatice, care pot să însemne: captarea vizuală a acestor date pe monitor; intrarea în posesia unei imprimante alfa numerice; rularea unor programe sau aplicații care gestionează date informatice.

De pildă, practica judiciară a considerat că fapta de a monta, la un bancomat, un dispozitiv de citire a benzii magnetice a cardurilor întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de acces, fără drept, la un sistem informatic prin încălcarea măsurilor de securitate, prevăzută de art. 42 alin.(1) și (3) din Legea nr. 161/2003, întrucât bancomatul constituie sistem informatic în sensul art. 35 alin.(1) lit. a) din această lege, prin montarea dispozitivului de citire a benzii magnetice se încalcă măsurile de securitate ale bancomatului, care

³⁸⁶ A se vedea Kandler, L., *Anti-Hacker*, Editura Educațional, București, 1998, pp.22-25, 250, 430, 431, 508, 509.

au ca scop asigurarea secretului numărului de cont și al operațiunilor efectuate, precum și prevenirea folosirii frauduloase a cardurilor.³⁸⁷

Prin obținerea de date informatice se înțelege inclusiv copierea acestora pe suporti de stocare (Floppy Disk, CD, Memory Stick, Card etc.).

Astfel, mai mulți inculpați au fost trimiși în judecată pentru că, în nume personal ori folosindu-se de identitatea unor complici, au transmis prin *e-mail*, în mod repetat, în scopul obținerii unor sume de bani, date de identificare ale unor instrumente de plată electronică în posesia cărora au ajuns în mod ilicit.³⁸⁸ Din activitatea infracțională desfășurată de inculpați, a fost obținută suma de cca. 60.700 USD. Urmare a sesizării Biroului FBI din Las Vegas, SUA, organele de urmărire penală române s-au sesizat din oficiu cu privire la săvârșirea unor infracțiuni informatice de către mai multe persoane. În cadrul investigațiilor sub acoperire au fost identificați autorii faptelor, care au intrat în contact, pe site-ul Dolnet, în camera de chat (*chat room*) cu o persoană identificată inițial doar de un *nickname* și care s-a arătat dispus să tranzacționeze (vândă) date (numere, serii) ale unor cărți de credit.

Mai apoi, investigatorii au intrat în contact și cu alte persoane, ce păreau a forma, împreună cu primul contact, un grup cunoscut sub numele de „*Defender's Team*”. În cadrul operațiunii sub acoperire desfășurate de către investigatorii FBI și verificările referitoare la datele furnizate, aceștia au fost de acord să cumpere informațiile oferite. Se reține că între investigatori și grupul infracțional organizat s-a purtat o corespondență *e-mail*, context în care au fost achiziționate un număr de 42 de date de identificare ale unor instrumente de plată electronică (cărți de credit). În acest sens, s-au purtat mai multe corespondențe între grupul de infractori și investigatori, prin care au fost obținute date de identificare a peste 1.000 de cărți de credit. Din actele de urmărire penală a rezultat că datele privind instrumentele de plată, precum și datele de identificare ale posesorilor (adrese, număr de asigurări sociale ori

³⁸⁷ I.C.C.J., Secț. pe., dec. nr. 5288/2006, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

³⁸⁸ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

soldul contului) nu ar fi trebuit să se afle în posesia vreunei alte persoane decât cele autorizate să le dețină și cu atât mai mult, nu ar fi trebuit să fie transmise prin Internet.

Astfel, într-o cauză instanța a reținut că, în luna mai 2005, inculpații s-au înțeles să folosească dispozitivele de citire a benzii magnetice a cardurilor și o minicameră, pe care le-au procurat anterior, în vederea obținerii datelor necesare pentru clonarea mai multor date. Apoi inculpații s-au deplasat în mai multe localități, au montat dispozitivele de citire a benzii magnetice a cardurilor și minicamera pe mai multe bancomate, pe care le-au descărcat și le-au stocat într-un computer la domiciliul altui inculpat. După ce toate datele obținute au fost stocate pe computer, inculpații au achiziționat carduri neinscripționate și au lipit pe fiecare dintre acestea câte o etichetă clonată pe care au scris codul sau codurile PIN citite anterior cu minicamera, la computerul inculpatului I.F. fiind atașat și un dispozitiv de inscripționare electronică, cu ajutorul căruia inculpatul G.M. a realizat inscripționarea benzii magnetice a fiecărui *blank*, cu contul anterior copiat, corespunzător codului PIN înscris pe etichetă. Ulterior, în mai multe zile, inculpații au retras numerar cu ajutorul cardurilor clonate de la bancomatele mai multor bănci.³⁸⁹

C2. Urmarea imediată constă în punerea în pericol a confidențialității și a integrității datelor pe care le conține un sistem informatic.

În practică, urmarea forme simple de acces fără drept este trecerea într-o stare de nesiguranță a sistemului informatic și/sau resurselor sale (hardware, software etc.). Dacă scopul accesului neautorizat [art. 42 alin.(2)] a fost obținerea de date informatice, starea de nesiguranță a sistemului de calcul este dublată de starea de nesiguranță a datelor informatice stocate în acesta sau prelucrate de către acesta.

³⁸⁹ Î.C.C.J., Secția penală, dec. nr. 432/2008, disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Încălcarea măsurilor de securitate [art. 42 alin.(3)] va determina însă o transformare efectivă adusă obiectului material al infracțiunii, măsura de securitate fiind, în acest caz, parte integrantă a sistemului informatic.

C3. Legătura de cauzalitate rezultă din simpla comitere a elementului material al infracțiunii. În cazul de acces fără drept trebuie demonstrată forțarea măsurilor de securitate (parole, coduri de acces etc.).

D. Latura subiectivă

Sub aspect subiectiv, infracțiunea de accesare neautorizată se poate comite cu **intenție directă** sau indirectă. În cazul obținerii de date informatice [art. 42 alin.(2)], **intenția acestuia este calificată prin scop**³⁹⁰.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și, ca atare, nu se pedepsesc. Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi cazul art. 46, „Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice”³⁹¹. Tentativa se pedepsește, conform art. 47 din lege.

Consumarea infracțiunii în modalitatea prevăzută la alin.(1) se realizează în momentul în care făptuitorul accesează în mod direct sau de la distanță resursele sistemului informatic. În modalitatea prevăzută la alin.(2), consumarea infracțiunii are loc atunci când intrusul acționează asupra măsurilor de securitate, indiferent dacă a reușit sau nu neutralizarea ori înlăturarea acestora.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă o singură modalitate normativă, accesul fără drept la un sistem informatic. Acestei modalități normative pot să-i corespundă însă variate modalități de fapt. Infracțiunea prezintă și două **modalități agravate**. Astfel, fapta este mai gravă [alin.(2)] dacă este săvârșită în scopul obținerii de date informatice ori prin încălcarea sau înlăturarea măsurilor de securitate [alin.(3)].

³⁹⁰ Dobrinou, M., *op. cit.*, p.159.

³⁹¹ Hotca, M. A., *op. cit.*, p.581.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa principală pentru forma simplă de la alin.(1) este închisoarea de la 3 luni la 3 ani sau amenda. Pentru agravanta de la alin.(2), pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 5 ani, iar fapta prevăzută în alin.(3) se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani³⁹².

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.2. Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice – art. 43

Sediul materiei îl constituie art. 43 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Interceptarea, fără drept, a unei transmisii de date informatice care nu este publică și care este destinată unui sistem informatic, provine dintr-un asemenea sistem sau se efectuează în cadrul unui sistem informatic, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic ce conține date informatice care nu sunt publice”.

Prin reglementarea acestei infracțiuni s-a urmărit protejarea transmisiilor de date informatice din cadrul sau între sisteme informatice, indiferent de modul cum se realizează acestea. Incriminarea acestei fapte a fost necesară, deoarece în ultimul timp a cunoscut o amploare deosebită fenomenul interceptării cumpărăturilor „on-line” făcute de diverși cetățeni români sau străini care au ales ca modalitate de plată cardul de credit, interceptări care au avut ca scop furtul datelor aflate pe respectivele carduri, pentru ca acestea să fie folosite ulterior de către alte persoane decât adevărații titulari.

³⁹² Noul Cod penal sancționează infracțiunea de la alin.(1) și (2) la fel ca cea din art. 42 alin.(1) și (2), adică cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, respectiv, închisoarea de la 6 luni la 5 ani. Pentru forma agravată de la alin.(3), noul Cod penal prevede o sancțiune mai puțin severă ca în legea specială, și anume, închisoarea de la 2 la 7 ani.

În prezent, traficanții de informații desfășoară activități în special în sfera financiară și cea de business, de cele mai multe ori încercând să vândă informațiile interceptate unor companii rivale³⁹³.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este reprezentat de relațiile sociale referitoare la telecomunicații și comunicațiile informatice, în general, respectiv la comunicațiile de date (informatice) care nu sunt publice, în special. Ca atare, prin intermediul acestei infracțiuni se apără dreptul la o viață privată neperturbată (protejat și prin art. 18 al Convenției Europene de salvagardare a drepturilor omului și libertății fundamentale) și dreptul la exclusivitate a comunicațiilor datelor.

Secretul corespondenței este un drept constituțional, garantat de art. 28 din Constituția României, republicată³⁹⁴, care prevede că: „Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale este inviolabil”.

Comunicațiile în formă electronică se referă la mai mult decât o simplă corespondență, protejată în virtutea dreptului la viață privată. Din ce în ce mai multe activități sunt informatizate, atât în cadrul mediului de afaceri, cât și în sectorul public. Toate aceste comunicații conțin date ce trebuie protejate de interceptarea lor ilegală.

► **Obiectul material** al infracțiunii îl constituie suporturile materiale prin care se realizează comunicațiile de date între echipamente (cablurile de conexiuni, casetele de conexiuni, distribuitorii de rețea).

În cazul alin.(2), obiectul material este constituit din energia (emisie) electromagnetică, ce radiază sau se găsește în formă reziduală ori necontrolată în imediata vecinătate a echipamentelor electronice care alcătuiesc sistemul informatic vizat. Astfel, emisia electromagnetică din jurul unui echipament

³⁹³ Voicu, C., Boroi, Al., *op. cit.*, p.361.

³⁹⁴ Constituția României a fost modificată și completată prin Legea nr. 429 din 18 septembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 669 din 22 septembrie 2003.

(imprimantă, monitor, cablu etc.) nu va putea fi considerată drept obiect material dacă, în momentul acțiunii de interceptare (captare), acesta nu era conectat la un sistem informatic în condițiile alin.(2)³⁹⁵.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. În cazul infracțiunii de față, făptuitorul trebuie să folosească (în mod direct) anumite echipamente electronice special destinate interceptărilor în mediul IT, fără ca deținerea unor cunoștințe specifice în domeniu să aibă vreo relevanță. Participația este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică, deținătoare de drept a sistemului informatic ori a componentelor de legătură (transmisiuni) între două sau mai multe sisteme informatice. În mod adiacent, subiect pasiv poate fi deținătorul de drept al datelor informatice interceptate sau persoana vizată în mod direct de prelucrarea automată a acestor date³⁹⁶.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este realizat prin **acțiunea de interceptare**, prin orice mijloace, a unor transmisii de date sau de emisii electromagnetice.

Prin **interceptare** (în sens tehnic) se înțelege acțiunea de a capta, cu ajutorul unui dispozitiv electronic special fabricat în acest scop sau a unui computer, impulsurile electrice, variațiile de tensiune sau emisiile electromagnetice care tranzitează în interiorul unui sistem informatic sau se manifestă ca efect al funcționării acestuia ori se află pe traseul de legătură dintre două sau mai multe sisteme informatice care comunică.

În cazul comiterii infracțiunii prin interceptarea unei transmisii de date informatice care nu este publică, trebuie îndeplinite următoarele condiții alternative cu privire la transmisia de date:

³⁹⁵ Hotca, M. A., Dobrinoiu, M., *op. cit.*, p.583.

³⁹⁶ A se vedea, Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1101 din 25 noiembrie 2004.

- aceasta trebuie să fie destinată unui sistem informatic, să provină dintr-un asemenea sistem sau să se efectueze în cadrul unui sistem informatic;
- făptuitorul să fi acționat fără drept.

Actul va fi legitim dacă persoana care procedează la interceptare:

- are dreptul de a dispune de datele cuprinse în pachetele de transmisie (este cazul proprietarilor sau deținătorilor sistemelor informatice);
- dacă acționează în baza unui contract, la comanda sau cu autorizația participanților la procesul de comunicație;
- dacă datele sunt destinate uzului propriu sau marelui public;
- dacă, pe fondul unei dispoziții legale specifice, supravegherea este autorizată în interesul securității naționale sau pentru a permite serviciilor speciale ale statului să aducă la lumină infracțiuni grave (este cazul organelor specializate care dețin aparatură corespunzătoare și sunt abilitate prin lege).

Orice acțiune care se situează în afara celor de mai sus sau depășește termenii de legitimitate va fi considerată în mod automat ca fiind **fără drept**.

Interceptarea prin mijloace tehnice cuprinde ascultarea conținutului comunicațiilor, obținerea conținutului datelor, fie direct, accesând sistemul informatic și folosindu-l, fie indirect, recurgând la procedee electronice de ascultare clandestine.

Prin intermediul unui interceptor de pachete, *hackerii* pot intercepta pachetele de date, care călătoresc între diferite locații din Internet. După ce interceptează un pachet, *hackerul* îl poate deschide și poate fura numele *host-ului*, al utilizatorului, precum și parola asociată pachetului. *Hackerii* folosesc unul dintre cele mai comune tipuri de interceptări de pachete înaintea unor atacuri IP. Experții în materie de securitate denumesc deseori interceptarea pachetelor ca „spionaj în rețea” sau „supraveghere ascunsă”. Atacurile care pot fi executate sunt de două feluri³⁹⁷:

³⁹⁷ Patriciu, V.V., *Criptografia și securitatea rețelelor de calculatoare*, Editura Tehnică, București, 1994, p.22.

➤ „atacuri pasive” – în cadrul cărora intrusul „observă” informația care trece prin canal, fără să interfereze cu fluxul sau conținutul mesajelor;

➤ „atacuri active” – în care intrusul se angajează fie în furtul mesajelor, fie în modificarea, reluarea sau înserarea de mesaje false etc.

În alin.(2) al art. 43 este prevăzută o modalitate asimilată de săvârșire a infracțiunii, respectiv interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic ce conține date care nu sunt publice. Aceasta presupune captarea emisiilor parazite ori a câmpurilor electromagnetice prezente (pe o anumită distanță determinată științific) în jurul oricărui dispozitiv (tranzitat de impulsuri electrice sau electromagnetice).

C2. Urmarea imediată constă în starea de pericol, de amenințare pentru valoarea socială pe care legea o apără, și anume interesele persoanelor care afectează în mod legal transmisii de date informatice. Textul de lege nu cere în mod expres producerea unui anume prejudiciu. Este suficientă interceptarea transmisiilor, fără a se impune ca datele astfel obținute să fie divulgate către alte persoane.

C3. Legătura de cauzalitate rezultă din simpla interceptare neautorizată a unei transmisii de date.

D. Latura subiectivă

Din punct de vedere subiectiv, infracțiunea neautorizată a unei transmisii de date se comite doar cu **intenție directă**.

Din analiza elementului material al laturii obiective, rezultă că este imposibil ca făptuitorul, prevăzând rezultatul acțiunii sale să capteze (și eventual să și înregistreze) pachetele de date ale unei comunicații într-un sistem informatic sau între două astfel de sisteme fără să urmărească acest lucru, acceptând numai posibilitatea producerii rezultatului³⁹⁸.

³⁹⁸ Hotca, M. A., Dobrinioiu, M., *op. cit.*, p.587.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu se pedepsesc. Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi art. 42 – accesul ilegal la un sistem informatic ori art. 46 – operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul interceptării fără drept a unei transmisii de date informatice sau a emisiei electromagnetice a uneia dintre componentele sistemului informatic.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă două modalități normative: interceptarea unei transmisii de date și, respectiv, captarea emisiei electromagnetice. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități de fapt.

E3. Sancțiuni

Pentru ambele forme ale infracțiunii, pedeapsa principală este închisoarea de la 2 la 7 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.3. Infracțiunea de alterare a integrității datelor informatice – art.44

Sediul materiei îl constituie art. 44 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Fapta de a modifica, șterge sau deteriora date informatice ori de a restricționa accesul la aceste date, fără drept, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

(2) Transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani.

(3) Cu pedeapsa prevăzută la alin.(2) se sancționează și transferul neautorizat de date dintr-un mijloc de stocare a datelor informatice”.

Această infracțiune are în vedere, în general, comportamentul oricărei persoane care, cu bună știință și fără autorizare, alterează, avariază sau distruge un computer, un sistem informatic, o rețea de calculatoare, datele stocate pe acestea sau orice parte a acestora.

Incriminatoria urmărește să protejeze datele informatice stocate în cadrul sistemelor informatice, urmărind să împiedice modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice, restricționarea accesului la ele, transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic sau dintr-un mijloc de stocare a datelor informatice.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este unul complex, constituit, pe de o parte, din relațiile sociale ce protejează încrederea în corectitudinea datelor stocate în sistemele informatice și, pe de altă parte, relațiile sociale ce protejează confidențialitatea datelor stocate în sistemele informatice sau pe alte mijloace de stocare.

Interesul juridic protejat va fi acela al proprietarului sau deținătorului de drept al datelor informatice pentru ca acesta să fie în măsură să dispună efectiv de respectivele informații.

► **Obiectul material** al infracțiunii îl constituie suportul material pe care se află datele modificate, șterse, deteriorate, transferate sau la care a fost restricționat accesul.

Prin extensie, obiect material ar putea fi considerat și mediul de stocare pe care se găsesc datele informatice, respectiv Hard Disk, discuri magnetice, optice, chipuri de memorie, memorii flash etc.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. În general, cum rezultă din practică, autorul este o persoană cu cunoștințe în domeniul calculatoarelor sau al electronicii, deși există și unele cazuri (mai rar) în care acest aspect nu mai are nici o relevanță.

Participația este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare, complicitate.

► **Subiectul pasiv** al infracțiunii este persoana fizică sau juridică deținătoarea de drept a datelor și informațiilor care constituie obiectul material al infracțiunii. Acesta este proprietarul ori deținătorul datelor modificate, șterse, deteriorate, transferate sau la care a fost restricționat accesul.

C. Latura obiectivă

CI. Elementul material al infracțiunii în varianta tip se realizează prin acțiunea de a modifica, șterge, deteriora datele informatice ori pentru transferarea acestora sau restricționarea accesului la acestea. Infracțiunea analizată are conținut alternativ, putându-se săvârși prin oricare dintre acțiunile menționate.

Spre exemplu, într-o cauză, inculpații au fost trimiși în judecată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 25 C.pen. raportat la art. 44 alin. (1) și art. 44 alin.(2) din Legea nr. 161 din 2003, respectiv pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute art. 41 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 161 din 2003 și art. 44 alin. (1) și alin.(2) din Legea nr. 161 din 2003.

S-a reținut, în esență, că inculpatul C.C. l-a instigat pe inculpatul B.M.S., la data de 2 septembrie 2007, să acceseze fără drept sistemul informatic (laptop) al numitei G.E., soția primului inculpat, prin utilizarea frauduloasă a sistemului de parolare, obținând date informatice, respectiv conținutul mesajelor aflate pe adresa acesteia de pe serverul *yahoo*, computerul fiind destinat exclusiv utilizării profesionale ca avocat. Datele au fost transferate pe un *memory stick* în care au fost stocate, iar apoi au fost transferat pe adresa de e-mail a surorii inculpatului C.C. S-a mai reținut că, după utilizare, inculpatul B.M.S. ar fi pus o nouă parolă de acces la căsuța de corespondență electronică³⁹⁹.

Modificarea constă în acțiunea făptuitorului de alterare a formei inițiale a datelor informatice, prin introducerea de noi secvențe sau de a șterge anumite

³⁹⁹ Kővesi, L.C. și colab., *op. cit.*, p.137.

porțiuni ale datelor informatice, având drept consecință noi date informatice, diferite de cele inițiale.

Prin **ștergere** se înțelege acțiunea de înlăturare în tot sau în parte a datelor informatice din sistemul informatic sau alte dispozitive pe care sunt stocate. Ștergerea de date echivalează oarecum cu distrugerea de obiecte materiale⁴⁰⁰. S-a reținut această infracțiune într-o cauză când persoana deținătoare a lăsat calculatorul conectat la rețeaua Internet pentru a finaliza un *download* de mari dimensiuni, iar un *hacker* i-a accesat PC-ul prin conexiunea DSL și a instalat un program care i-a permis să controleze calculatorul, să fure fișiere importante și să șteargă informațiile de pe *hard disk-uri*.⁴⁰¹ În săvârșirea infracțiunii în această variantă poate fi vorba și de distrugerea suportului de date, de suprainprimarea pe benzi, platane magnetice, discuri optice etc. Trebuie să mai reținem, însă, faptul că ștergerea datelor informatice nu înseamnă întotdeauna și eliminarea lor definitivă.

Deteriorarea presupune alterarea conținutului respectivelor date informatice ce are drept consecință imposibilitatea folosirii acestor date în scopul în care au fost create. De exemplu, se accesează ilegal un sistem informatic și se modifică conținutul unui mesaj ce urmează a fi trimis prin e-mail. În acest caz se va reține un concurs de infracțiuni între accesul ilegal la un sistem informatic și alterarea integrității datelor informatice.

Într-un sens mai grav, distrugerea de date poate fi rezultatul unor atingeri concrete ale unor instalații informatice prin acte de terorism, acte specifice de sabotaj, elaborate sau foarte simple, precum și ștergerea de date cu magneți sau prin inserarea de programe incidente, bombe biologice etc.

Din punct de vedere tehnic, una dintre cele mai simple modalități de distrugere a datelor este plasarea unui magnet în imediata vecinătate sau în contact cu un media de stocare electronic sau magnetic (platanele *Hard Disk-ului*, folia magnetică a *Floppy-disk-ului*, chip-ul unei memorii flash etc.).

⁴⁰⁰ VasIU, I., VasIU, L., *Informatica juridică și drept informatic*, Editura Alabastră, 2002, p.160.

⁴⁰¹ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Există **restricționare** atunci când autorul face să dispară datele fără ca ele să fie în fapt șterse ca rezultat al operării unor instrucțiuni corespunzătoare. Restricționarea accesului cuprinde reținerea, ascunderea, incryptarea, modificarea autorizărilor pentru utilizatorii legitimi sau permiterea accesului cu mare întârziere la datele informatice⁴⁰². Așadar, restricționarea accesului la datele informatice este rezultatul uneia sau mai multor acțiuni exercitate de făptuitor asupra sistemelor de calcul sau mediilor de stocare, astfel încât utilizatorul de drept să nu le mai poată regăsi în forma lor inițială ori prin procedurile standard de operare a sistemelor de calcul⁴⁰³.

În cazul restricționării **fizice**, făptuitorul acționează direct pentru blocarea accesului la resursele unui sistem prin dezafectarea componentelor periferice gen tastatură sau *mouse*. În cazul restricționării **logice**, spre exemplu, făptuitorul poate modifica tabele de alocare a fișierelor FAT – *File Allocation Table* – o componentă a sistemului de operare care alocă fiecărui fișier una sau mai multe porțiuni pe suportul de stocare prin menționarea unor adrese corespunzătoare de regăsire.

Un exemplu actual de restricționare îl reprezintă atacurile informatice la adresa paginilor *web*, care au ca rezultat imposibilitatea de afișare a paginii sau chiar blocarea întregului „*site web*”, privând atât proprietarii sau deținătorii de drept, cât mai ales vizitatorii de conținutul informațional.

Prin **transfer neautorizat** se înțelege mutarea fără drept a reprezentării binare a informațiilor din mediul de stocare curent (autorizat) pe un alt suport de stocare extern sau chiar în interiorul aceluiași sistem informatic, dar în altă locație.

Astfel, s-a reținut într-o cauză penală că inculpatul D.V. a constituit un grup infracțional organizat în scopul săvârșirii de infracțiuni în domeniul informatic și au efectuat în repetate rânduri operațiuni de acces neautorizat al conturilor de e-mail aparținând clienților și angajaților *eBay*, în scopul obținerii

⁴⁰² Vasiliu, I., Vasiliu, L., *Frauda informatică*, în Revista de Drept penal, nr. 1/2005, p.46.

⁴⁰³ Hotca, M. A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p.591.

de date informatice. Prin încălcarea măsurilor de securitate, inculpații au transferat neautorizat o serie de date informatice atât pe laptopul personal, cât și pe forum-ul *eBay*, au pus la dispoziție și au deținut fără drept programe informatice și aplicații destinate săvârșirii infracțiunilor informatice și de asemenea, au introdus date informatice rezultând aspecte neadevărate în mai multe domenii de Internet în vederea producerii de consecințe juridice. Prejudiciul total reclamat de partea vătămată *eBay Inc.* este de 7.500.000 USD, constituit atât din costul importantelor daune de natură morală, în urma alterării încrederii în rândul clienților acestei companii, cât și de costurile necesare reconstituirii programelor de securitate, protecție servere, noi coduri de parole.⁴⁰⁴

Într-o altă cauză penală s-a reținut că membrii unui grup infracțional organizat, în scopul obținerii unor sume de bani de la cetățeni străini, au organizat licitații frauduloase prin intermediul site-ului *eBay*, oferind la vânzare telefoane mobile sau aparatură electronică pe care în realitate nu le dețineau, inducând în eroare în această modalitate 183 de cetățeni străini, de la care au primit suma totală de 114.700 USD⁴⁰⁵,

O altă formă de infracțiune informatică o constituie migrarea datelor de pe un sistem informatic cu o anumită configurație „hardware” sau „software”, pe un alt sistem cu o configurație diferită poate determina disfuncționalități, iar informația să nu se mai regăsească în formatul cu care utilizatorul era obișnuit.

Cele mai periculoase instrumente care alterează datele informatice sunt însă programele tip **Virus**, **Vierme** sau **Cal Troian**, care se reproduc și se pun în lucru în alte programe ori fișiere de date ca programe de distrugere.

C2. Urmarea imediată este constituită de existența de date informatice alterate (modificate, șterse, distruse ori de negăsit), care nu mai prezintă caracteristicile inițiale și, deci, nici importanța ori valoarea inițială.

⁴⁰⁴ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

⁴⁰⁵ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

În cazul transferului de date informatice, urmarea o constituie, pe de o parte, ștergerea datelor informatice din locația inițială, astfel că acestea nu mai există pentru utilizatorul de drept și crearea concomitentă a unei replici a datelor informatice, pe același suport de stocare sau pe un altul, extern, în posesia făptuitorului.

C3. Legătura de cauzalitate dintre activitatea făptuitorului și urmarea produsă trebuie dovedită.

D. Latura subiectivă

Infracțiunea de alterare a datelor informatice se realizează cu **intenție directă sau indirectă**. În majoritatea cazurilor, autorul caută să aducă daune. Intenția de a scoate dintr-un asemenea act un profit ilicit nu este necesară și nici tipică acestei forme de comportament delictual. Este, totuși, posibil să existe o motivație indirectă, cum ar fi dorința de a face rău unui concurent. Daunele informatice sunt adesea motivate de dorința de răzbunare a unui angajat al cărui contract de muncă a fost reziliat sau este pe cale de a fi. Motivațiile politice sau ideologice sunt și ele caracteristice, de exemplu în actele teroriste. În fine, dorința de a atrage atenția publicului sau a unor organizații nu este rară⁴⁰⁶.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare sunt posibile, dar nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a modificat, șters sau deteriorat în vreun fel datele dintr-un sistem informatic, a împiedicat accesul la aceste date de către deținătorii de drept sau a reușit transferul datelor selectate pe un alt mediu de stocare. Infracțiunea este continuă, epuizarea ei intervenind în momentul în care încetează aceste acțiuni.

⁴⁰⁶ Vasiliu, I., Vasiliu, L., *op. cit.*, p.161.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă patru modalități normative în varianta tip și anume: modificarea, ștergerea, deteriorarea ori restricționarea accesului la date informatice.

Infracțiunea prezintă și două modalități agravate: transferul de date dintr-un sistem informatic [alin.(2)] și transferul de date dintr-un mediu de stocare [alin.(3)].

E3. Sancțiuni

Pedeapsa pentru varianta tip a infracțiunii este de la 2 la 7 ani închisoare.

Pedeapsa prevăzută pentru modalitățile agravate este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.4. Infracțiunea de perturbare a funcționării sistemelor informatice – art. 45

Sediul materiei îl constituie art. 45 din Legea nr. 161/2003.

„Fapta de a perturba grav, fără drept, funcționarea unui sistem informatic, prin introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice sau prin restricționarea accesului la date informatice constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani”.

Prin incriminarea acestei fapte penale s-a urmărit să se protejeze în primul rând datele informatice stocate în cadrul sistemelor informatice. Spre deosebire de infracțiunea reglementată în art. 44, aici s-a pus accentul pe efectul pe care îl au pentru sistemele informatice, acțiunile asupra datelor informatice (introducere, transmitere, modificare, ștergere, deteriorare, restricționarea accesului).

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale care protejează buna funcționare a sistemelor informatice.

► **Obiectul material** este sistemul informatic al cărui activitate este grav perturbată de făptuitor și care se poate referi la următoarele entități materiale: componentă, calculator (computer), rețea, Internet.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică care este responsabilă din punct de vedere penal.

► **Subiectul pasiv** este persoana fizică sau juridică deținătoarea de drept a sistemului informatic a cărui funcționare este perturbată.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material se realizează prin orice acțiune care perturbă grav funcționarea unui sistem informatic. Textul legal incriminează modalitățile de acțiune și anume: introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea, precum și restricționarea accesului la date informatice.

Introducerea de date informatice presupune implementarea acestora în cadrul unui sistem informatic. Datele pot fi introduse direct, de la tastatură, ori transfer de pe un mijloc extern de stocare. De la tastatură (sau din *mouse*), atacatorul poate accesa anumite zone rezervate ale echipamentului de calcul (cum ar fi: zona de BIOS-Basic Input Output System, care controlează activitatea Unității Centrale de Prelucrare) sau ale sistemului de operare. Datele greșite pot afecta progresiv și funcționarea altor componente, mai ales în condițiile unei rețele.

Poate fi cazul operatorului unui sistem informatic de control al activității unei hidrocentrale, care introduce de la tastatură o serie de parametri ce sunt în mod greșit interpretați de programul sau aplicația de bază, rezultatul fiind funcționarea haotică a sistemului ori blocarea anumitor segmente de execuție.

Transmiterea de date informatice presupune deturnarea acestora către un alt sistem informatic. Transmiterea de date informatice se realizează de la distanță, folosind facilitățile oferite de conectarea sistemului vizat la o rețea informatică (de tip LAN – locală sau WAN – de largă utilizare). Este cazul unei

persoane care, indiferent de motiv, trimite prin intermediul Internetului un număr mare de mesaje către sistemul informatic ale unei instituții, supra-aglomerând portalul de date și blocând accesul acestuia în exterior.

Un astfel de exemplu este „*Denial of Service*” (refuzarea serviciului) în care o sursă de pe Internet, cum ar fi un server sau un site „*web*” nu mai funcționează corespunzător deoarece atacatorii lansează un atac coordonat care supraîncarcă ținta cu atât de multe solicitări false, încât sistemul nu mai poate să le administreze și este copleșit. Cel mai comun tip de atac „DOS” are ca efect împiedicarea accesului utilizatorilor de Internet la un anumit „*site web*”, ceea ce poate avea ca rezultat pierderi financiare imense în contextul unei organizații ale cărei afaceri depind de Internet.

O altă modalitate prin care un atacator poate să preia controlul asupra unui sistem informatic sau să introducă aplicații malițioase este prin intermediul Codului Mobil. Astfel, inculpatul D.C. a fost trimis în judecată pentru că a produs și a eliberat pe Internet un virus informatic, reținându-se în sarcina sa acuzația de perturbare gravă a unui sistem informatic și deținere fără drept de date informatice. S-a reținut că a virusat calculatoarele instituției unde era angajat, dar și computere din Belgia și Olanda, cu ajutorul unei variante modificate a virusului Ms Blast.⁴⁰⁷

În același fel, un individ a blocat calculatorul unei alte persoane pe care nu o simpatiza, astfel încât după ce accesa programul Word, calculatorul se reseta, devenind inutilizabil.

Așadar, concluzionând, transmiterea se poate realiza prin:

- transferul (copierea) în sistemul informatic vizat de fișiere sau programe infectate de pe suporți externi;
- transmiterea de mesaje „e-mail” având ca atașament fișiere infectate;
- descărcarea de fișiere sau programe purtătoare de cod malițios din Internet.

⁴⁰⁷ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Celelalte modalități de săvârșire a infracțiunii de mai sus, cum ar fi: „modificarea”, „ștergerea” sau „deteriorarea” datelor informatice ori restricționarea accesului la aceste date constituie și modalități de comitere a infracțiunii „de alterare a integrității datelor informatice”, facem trimitere la explicațiile date cu ocazia analizei acestei infracțiuni. Trebuie să mai precizăm că pentru existența acestei infracțiuni în modalitățile enumerate mai sus condiția este ca acțiunea să se facă **fără drept**.

Va acționa îndreptățit, spre exemplu, persoana fizică sau juridică, care, în baza unui contract specific încheiat cu proprietarul sau deținătorul de drept al sistemului informatic, execută o operațiune de „*Ethical Hacking*” – Penetrare cu Acord – prin care se determină vulnerabilitățile sistemului și se propun mijloacele adecvate de securitate, provocând o perturbare a funcționării respectivului ansamblu informatic.

C2. Urmarea imediată constă în alterarea datelor informatice, creându-se prin aceasta o stare de pericol asociată funcționării defectuoase, haotice, de necontrolat a sistemului informatic în cauză, rezultând o perturbare gravă a funcționării sistemului.

Prin **perturbarea funcționării unui sistem informatic** se înțelege alterarea totală sau parțială a parametrilor funcționali ai acestuia, de natură să provoace un dezechilibru temporar sau permanent⁴⁰⁸, spre exemplu, virusarea sistemului informatic de gestiune a tranzacțiilor în cadrul unei burse de valori. Gravitatea perturbării este dată de importanța obiectivului social sau economic controlat prin intermediul sistemului informatic afectat, dar mai ales de dimensiunea și valoarea pagubelor materiale rezultate.

C3. Legătura de cauzalitate

Pentru realizarea acestei infracțiuni se impune a exista o legătură de cauzalitate între activitatea făptuitorului și urmarea produsă.

⁴⁰⁸ Hotca, M. A., Dobrinou, M., *op. cit.*, p.597.

D. Latura subiectivă

Infrațiunea de perturbare a funcționării unui sistem informatic se poate comite cu **intenție directă sau indirectă**.

Adesea, diferența dintre cele două forme de vinovăție este dată de natura datelor introduse, transmise, modificate, șterse, deteriorate sau supuse restricționării.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu se pedepsesc.

Anumite acte pregătitoare sunt incriminate ca infracțiuni de sine stătătoare, cum ar fi: art. 42 – accesul ilegal la un sistem informatic, art. 43 – interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice ori art. 46 – operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infrațiunea se consideră consumată atunci când sistemul informatic vizat dă primul semn de funcționare defectuoasă sau de blocare.

E2. Modalități

Infrațiunea analizată prezintă 6 modalități normative în varianta tip, respectiv introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea, deteriorarea sau restricționarea accesului la date informatice.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 15 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.5. Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice – art. 46

Sediul materiei îl constituie art. 46 din legea nr. 161/2003.

„(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 la 6 ani:

a) fapta de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție, sub orice formă, fără drept, un dispozitiv sau program informatic, conceput sau adaptat în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute de art. 42-45;

b) fapta de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție, sub orice formă, fără drept, o parolă, cod de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul total sau parțial la un sistem informatic în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute de art. 42-45;

(2) cu aceeași pedeapsă se sancționează și deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau dată informatică, dintre cele prevăzute în alin. (1) în scopul săvârșirii uneia din infracțiunile prevăzute în art. 42-45”.

Prin incriminarea acestor fapte s-a urmărit să se limiteze accesul la instrumente (dispozitive, programe, parole, coduri de acces) care permit săvârșirea de infracțiuni informatice.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** este reprezentat de relațiile sociale referitoare la încrederea în datele, dispozițiile și programele informatice, în sensul utilizării corecte și legale a acestora, precum și în desfășurarea corectă și legală a operațiunilor comerciale în legătură cu acestea.

► **Obiectul material**, se concretizează în:

- dispozitive;
- programe informatice;
- parolă;
- cod de acces, de natură a permite accesul total sau parțial la un sistem informatic.

Pentru a săvârși această infracțiune autorul poate folosi anumite modalități de a exploata vulnerabilitatea unui computer sau a unei rețele, cum ar fi: script sau program; agent independent; virus sau Troian; program integrat; unelte distribuite; sau interceptor de date.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** al acestei infracțiuni poate fi orice persoană fizică sau juridică care îndeplinește condițiile de tragere la răspundere penală. Participația penală este posibilă sub cele trei forme: coautorat, instigare și complicitate.

► **Subiectul pasiv** este persoana fizică sau juridică care suferă vreun prejudiciu, deținătoare de drept a sistemului informatic, dar și proprietarul ori deținătorul dreptului de autor pentru produsele „hardware” ori „software” modificate sau adaptate în scop infracțional.

C. Latura obiectivă

CI. Elementul material este reprezentat de acțiunea de a produce, vinde, importa, distribui sau pune la dispoziție unul sau mai multe dispozitive ori programe informatice, special concepute sau adaptate cu scopul săvârșirii uneia din infracțiunile informatice menționate mai sus.

Producerea unui dispozitiv informatic constă în efectuarea unor activități de ordin tehnic prin care anumite componente electronice sunt astfel îmbinate și interconectate încât produsul obținut să poată interacționa cu un sistem informatic sau să devină o parte integrantă a acestuia.

Spre exemplu, mai multe persoane au fost trimise în judecată pentru că în cursul anului 2006 au constituit un grup infracțional organizat, care a achiziționat aparatură electronică pentru a o folosi la bancomate în Olanda, în scopul obținerii de beneficii materiale. Echipamentele achiziționate au fost montate la mai multe bancomate din Olanda și în acest fel au obținut date de pe cardurile bancare folosite de titularii acestora, iar mai apoi au pus în circulație instrumente de plată electronică, procedând la efectuarea de extrageri neautorizate. Din această activitate ilegală gruparea infracțională a obținut în numai două luni peste 32.000 Euro, bani ce au fost împărțiți în mod egal între membrii grupării.⁴⁰⁹

⁴⁰⁹ disponibilă pe site-ul www.scj.ro

Crearea unui program informatic presupune elaborarea unei schițe logice a programului în funcție de scopul urmărit și transcrierea instrucțiunilor într-un limbaj de programare, pentru a fi înțelese și ulterior executate de către sistemul informatic vizat. Un exemplu în acest sens poate fi conceperea, cu ajutorul limbajului de programare de nivel înalt C++, a unui program care, pus în execuție pe un computer, permite accesul unei persoane neautorizate la resursele sale ori la întregul sistem informatic la care este conectat, prin efectuarea unei operațiuni de identificare a parolei ori codului de acces. Cele mai periculoase programe informatice sunt, însă, cele care generează viruși informatici, cai troieni sau „bombe logice”⁴¹⁰.

Legiuitorul incriminează, totodată, și fapta aceluia care, deși nu are nici o contribuție la crearea dispozitivului sau programului informatic, îl impută, îl distribuie ori îl pune la dispoziția persoanei care acționează în mod nemijlocit asupra sistemului informatic. În același timp, vor fi sancționate și producerea, vânzarea, importul, distribuirea ori punerea la dispoziția persoanelor neautorizate a parolelor, codurilor de acces sau oricăror alte date informatice care permit accesul, total sau parțial, la un sistem informatic.

Parola ca și **codul de acces** reprezintă o înșiruire cu lungime variabilă de cifre, litere și sume speciale rezultate în urma atingerii unor butoane ale tastaturii, ori generate aleatoriu, prin aplicarea unui algoritm matematic anumitor semnale electrice (sau de altă natură) în cadrul unui dispozitiv special fabricat în acest sens.

C2. Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol, de amenințare la adresa datelor, dispozitivelor sau programelor informatice.

C3. Legătura de cauzalitate există între activitatea făptuitorului și urmarea produsă. Această legătură rezultă din materialitatea faptei.

⁴¹⁰ Hotca, M. A. și colab. *op. cit.*, p.601.

D. Latura subiectivă

Operațiunile ilegale cu dispozitive sau programe informatice se săvârșesc cu **intenție directă** calificată de scop. Astfel, acțiunile descrise în alin.(1) și (2) vor fi comise în scopul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 42-45 (accesul ilegal la un sistem informatic, interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice, alterarea integrității datelor informatice, perturbarea funcționării sistemelor informatice).

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite. Observăm însă că faptele incriminate la art. 46 lit. a) - c) constituie acte pregătitoare ale infracțiunilor prevăzute în art. 42 - 45, însă legiuitorul român a preferat să le incrimineze în mod separat.

Tentativa se pedepsește conform art. 47 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată în momentul producerii, comercializării, importului, distribuirii, punerii la dispoziție ori deținerii, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau alt tip de date informatice în scopul săvârșirii infracțiunilor mai sus menționate.

Săvârșirea faptelor incriminate în art. 46 lit. a) - c), cu aceeași ocazie și în mod neîntrerupt, realizează conținutul constitutiv al unei singure infracțiuni (unitate naturală de infracțiune)⁴¹¹.

E2. Modalități

Infracțiunea prezentată are șase modalități normative, respectiv producerea, vânzarea, punerea la dispoziție sau deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, program informatic, parolă, cod de acces sau alte date informatice.

Acestor modalități normative pot să le corespundă o multitudine de modalități faptice de săvârșire.

⁴¹¹ Dobrinoiu, M. și colab., *op. cit.*, p.541.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 1 an la 6 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.6. Infracțiunea de fals informatic – art. 48

Sediul materiei îl constituie art. 48 din Legea nr. 161/2003.

„Fapta de a introduce, modifica sau șterge, fără drept, date informatice ori de a restricționa, fără drept, accesul la aceste date, dacă fapta are ca rezultat obținerea de date necorespunzătoare adevărului, în scopul de a fi utilizate în vederea producerii unei consecințe juridice, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani”.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** constă în relațiile sociale referitoare la încrederea publică în siguranța și fiabilitatea sistemelor informatice, la valabilitatea și autenticitatea datelor informatice, a întregului proces modern de prelucrare, stocare și tranzacționare automată a datelor de interes oficial sau privat.

Datele informatice au dobândit un rol important în societatea actuală. Ele contribuie la facilitarea contractelor sociale și la o mai bună comunicare între persoane (fizice sau juridice, în conformitate cu exigențele statului de drept și interesele individuale ale cetățenilor)⁴¹².

► **Obiectul material** al infracțiunii constă în suportul (listing, disc magnetic etc.) pe care se înscriu datele sau programele pentru calculator supuse activității infracționale.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** al infracțiunii poate fi orice persoană fizică sau juridică, responsabilă din punct de vedere penal. Trebuie să precizăm însă că, cel mai adesea, manipulările frauduloase sunt efectuate de inițiați și, mai ales, de

⁴¹² Dobrinoiu, M. și colab., *op. cit.*, p.542.

persoane care au acces, prin natura serviciului lor, la date și programe pentru calculator (cei care fac parte din „criminalitatea gulerelor albe”), cei care efectuează îndeosebi tranzacțiile bancare, operații contabile și plățile⁴¹³.

► **Subiectul pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică prejudiciată în propriile interese și față de care se produc consecințe juridice (de ordin patrimonial, moral ori social) în urma contrafacerii datelor informatice.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este dat de una dintre acțiunile de a:

- „introduce”;
- „modifica”;
- „șterge”;
- „restricționa accesului la date informatice”.

Întrucât aceste modalități alternative de săvârșire au fost analizate în cadrul infracțiunii de alterare a integrității datelor informatice, facem trimitere la explicațiile de la respectiva infracțiune.

Pentru a exista această infracțiune, trebuie îndeplinită o cerință esențială și anume fapta trebuie să aibă ca rezultat obținerea de date necorespunzătoare adevărului. De asemenea, trebuie să se dovedească că aceste date au fost obținute în scopul de a fi utilizate în vederea producerii unei consecințe juridice.

Actele prin care se realizează elementul material al infracțiunii implică efecte negative asupra stării datelor în ce privește capacitatea lor de a funcționa și atesta fapte ori situații de maniera prevăzută de persoana care dispune de ele, ajungându-se la o situație care corespunde fabricării unor documente false sau falsificării unor documente autentice⁴¹⁴.

Cu titlu de exemplu, falsificarea datelor informatice s-ar putea realiza sub următoarele forme:

➤ înserarea, modificarea sau ștergerea de date în câmpurile unei baze de date existente la nivelul unui centru de evidență informatizată a persoanei, a unei

⁴¹³ Vasiliu, L., *Criminalitatea informatică*, Editura Nemira, București, 1998, p.82.

⁴¹⁴ Vasiliu, L., Vasiliu, L., *op. cit.*, p.169.

bănci sau societăți de asigurare etc. – prin acțiunea directă a făptuitorului asupra tastaturii ori prin copierea datelor de pe un suport de stocare extern;

➤ alterarea documentelor stocate în format electronic, prin modificarea sau ștergerea directă a cuvintelor etc.

De pildă, comite infracțiunea de mai sus acela care intră în baza de date a unei universități și își modifică situația școlară, după care merge și ridică diploma de studii ce va cuprinde date privind situația la învățătură, necorespunzătoare realității⁴¹⁵.

C2. Urmarea imediată constă în obținerea de date necorespunzătoare adevărului și, prin aceasta, se creează o stare de pericol pentru încrederea care se acordă datelor informatice și, în general, prelucrării automate a acestora.

C3. Legătura de cauzalitate dintre activitatea făptuitorului și urmarea produsă trebuie dovedită.

D. Latura obiectivă

Infracțiunea de fals informatic se săvârșește numai cu **intenție directă**, calificată prin **scop**.

În condițiile înserării, modificării sau ștergerii de date informatice, va exista infracțiune chiar dacă persoana a alterat adevărul din cuprinsul acestor date cu un scop „legitim” (de exemplu, pentru a crea proba unei situații juridice). De asemenea, nu este necesară utilizarea efectivă a acestor date, ci numai obținerea lor în vederea realizării scopului propus.

Scopul urmărit îl reprezintă utilizarea datelor necorespunzătoare obținute în vederea producerii unei consecințe juridice. Datele sunt susceptibile să producă consecințe juridice dacă sunt apte să dea naștere, să modifice sau să stingă raporturi juridice creând drepturi și obligații⁴¹⁶.

⁴¹⁵ Voicu, C., Boroi, A., *op. cit.*, p.370.

⁴¹⁶ Toader, T., *Drept penal, Partea specială*, Editura All Beck, București, 2002, p.386; Loghin, O., Filipaș, A., *Drept penal român, Partea specială*, Casa de Editură și Presă Șansa, București, 1992, p.269; Dobrinoiu, V. și colab., *op. cit.*, p.618; Boroi, Al., Nistoreanu, Gh., *Drept penal, Partea specială*, Editura All Beck, București, 2004, p.723.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate de lege și ca atare nu se pedepsesc.

Tentativa se pedepsește conform art. 50 din lege.

Infracțiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a introdus, modificat ori șters în vreun fel acele date informatice dintr-un sistem ori restricționat accesul la respectivele date dacă prin aceasta s-au produs alte date sau situații juridice necorespunzătoare valorii de adevăr inițiale.

E2. Modalități

Infracțiunea analizată prezintă patru modalități normative de săvârșire, respectiv: introducerea, modificarea, ștergerea de date informatice, precum și restricționarea accesului la aceste date.

Acestor modalități normative pot să le corespundă o multitudine de variante de fapt.

E3. Sancțiuni

Fapta este pedepsită cu închisoare de la 2 la 7 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.7. Frauda informatică – art. 49

Sediul materiei îl constituie art. 49 din Legea nr. 161/2003.

„Fapta de a cauza un prejudiciu patrimonial unei persoane prin introducerea, modificarea sau ștergerea de date informatice, prin restricționarea accesului la date informatice ori prin împiedicarea, în orice mod, a funcționării unui sistem informatic, în scopul de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani”.

Cu alte cuvinte, fraudă informatică presupune intrarea, alterarea, ștergerea sau suprainprimarea de date sau de programe pentru calculator sau orice altă

intruziune care ar putea să genereze o influență a rezultatului, cauzând prin aceasta un prejudiciu material sau economic important, făptuitorul urmărind să obțină un avantaj patrimonial pentru sine ori pentru altul.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale care protejează integritatea datelor informatice, securitatea sistemelor informatice și patrimoniul unei persoane.

► **Obiectul material** este reprezentat atât de datele informatice (stocate în sistemele informatice vizate), cât și de entitățile materiale care compun un sistem informatic (precum CD-ul, discheta, hard-disk-ul etc. pe care pot fi înscrise datele și programele protejate).

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiectul activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică aptă din punct de vedere penal de a săvârși infracțiuni. În practică se constată că asemenea infracțiuni se comit cel mai adesea de persoane inițiate în domeniul informatic ori de persoane care, prin natura serviciului, au acces la date și sisteme informatice⁴¹⁷.

Participația penală este posibilă în toate formele sale: coautorat, instigare ori complicitate.

► **Subiectul pasiv** poate fi orice persoană fizică sau juridică, afectată patrimonial prin acțiuni asupra sistemelor informatice pe care le dețin sau pe care le utilizează.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este realizat prin oricare dintre următoarele acțiuni:

- „introducerea de date informatice”;
- „modificarea de date informatice”;
- ștergere de date informatice”;

⁴¹⁷ Vasiliu, I., Vasiliu, L., *op. cit.*, p.159.

- „restricționarea accesului la date informatice”;
- „împiedicarea funcționării unui sistem informatic”.

Întrucât primele patru modalități de săvârșire au fost deja analizate în cadrul infracțiunii de alterare a datelor informatice, facem trimitere la explicațiile date la acea infracțiune.

Prin „împiedicarea funcționării sistemului informatic”, ca a cincea modalitate de realizare a elementului material, trebuie să înțelegem realizarea oricărui act care are drept consecință imposibilitatea utilizării, parțiale sau totale, temporar sau permanent, a respectivului sistem.

Împiedicarea funcționării unui sistem informatic cuprinde **atacuri fizice** (spre exemplu, tăierea de cabluri, întreruperea alimentării cu energie etc.) și **atacuri logice**, care împiedică pornirea normală a unui calculator (spre exemplu, prin modificarea setărilor inițiale), atacuri de tip „refuz al serviciului” (Denial of service), blocarea sistemului prin folosirea de contaminanți informatici, blocarea tastaturii, consumarea memoriei sau a spațiului de stocare de pe discuri. Aceste acțiuni trebuie să fie efectuate de făptuitor în scopul de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul, dar pentru existența infracțiunii nu este necesar să îl obțină⁴¹⁸.

Frauda poate fi comisă cu ajutorul mai multor mijloace, însă în lucrarea de față vom aborda doar mediile electronice (poștă electronică, telefon, cablu, Internet).

În mediul informatic, frauda poate avea mai multe forme și adesea se poate confunda cu înșelăciunea tradițională, mijlocul de realizare fiind computerul. Din activitatea practică a rezultat că formele cele mai utilizate de comitere a infracțiunilor informatice în scopul obținerii de foloase materiale injuste sunt vânzările și cumpărăturile fictive prin intermediul platformelor

⁴¹⁸ Vasile I., Vasile L., *op. cit.*, p.46.

comerciale on-line, precum și efectuarea de licitații fictive on-line, inculpații folosind cel mai frecvent următoarele moduri de operare⁴¹⁹:

➤ „Metoda Phishing” – este utilizată de inculpați în special pentru comiterea de infracțiuni informatice prin intermediul platformelor comerciale on-line (cum este de exemplu, platforma *eBay*). Acestea sunt portaluri de comerț on-line, fără frontiere, unde se poate vinde sau cumpăra aproape orice și oferă clienților săi șansa de a afișa produse spre vânzare pe site-urile sale prin licitație sau chiar vânzare directă și, de asemenea, oferă posibilitatea să participe la asemenea licitații sau de a accede la produsele afișate spre vânzare pe *site-uri*.

Persoana care intenționează să vândă un produs postează o ofertă de vânzare cu un preț minim de la care pornește licitația on-line (de la antichități la autoturisme, articole sportive sau cărți). Produsul este afișat pe site-ul platformei comerciale pentru o perioadă determinată (de exemplu, în cazul platformei comerciale *eBay*, produsul este afișat timp de 7 zile). În această perioadă, orice utilizator poate accesa produsul pe Internet. Persoana interesată de un anumit produs poate utiliza *browser-ul* de căutare pe categorii de produse, iar în ofertă găsește informațiile postate de vânzător referitoare la particularitățile produsului, fotografii ale acestuia.

În scopul postării de licitații fictive pe platformele comerciale, inculpații își creează baze de date care conțin adrese valide de e-mail (*useri* și parole) ale unor utilizatori ai platformei comerciale. În acest sens, se facilitează pagina de înregistrare „*sign-in*” a site-ului de licitații prin modificarea codului sursă, în sensul că se înlocuiește adresa de contact a administratorului platformei comerciale cu o altă adresă de e-mail controlată de inculpați. Pagina falsă de înregistrare se transmite către adresele valide de e-mail din baza de date creată anterior (*spam*). O parte dintre utilizatorii care primesc mesajul nesolicitat de înregistrare (sau reconfirmare a datelor de înregistrare) sunt induși în eroare de mesajul aparent autentic și își introduc datele de înregistrare pe site-ul

⁴¹⁹ Koveși, L.C., Finta, S., *Încadrarea juridică a unor fapte de fraudă informatică*, în Revista Dreptul, nr. 12/2006.

comercial. Datele de înregistrare ale utilizatorului legitim, introduse la rubrica „*user ID*” și „*password*” (parola) sunt direcționate fără știrea utilizatorului, către adresa de e-mail specificată în codul sursă, odată cu efectuarea click-ului și *mail-urilor*, pentru ca titularii legitimi să nu mai poată folosi aceste date și apoi postează licitații fictive, în sensul că folosesc *useri* care nu le aparțin (deci nu poate fi verificată identitatea lor) și oferă spre vânzare bunuri care în realitate nu le dețin, știind că, în cazul în care un potențial client trimite banii pentru produsul oferit, acesta nu va primi niciodată bunul.

Ulterior, inculpații inițiază o corespondență prin e-mail cu persoana interesată și, în cazul în care acesta este de acord cu încheierea tranzacției, încurajează potențialul client să trimită contravaloarea produselor oferite (la prețuri avantajoase) sau a unui avans printr-un sistem rapid de transmitere a banilor (*Western Union* sau *Money Gram*).

Astfel, inculpații solicită o copie scanată a chitanței din care rezultă că au fost trimiși banii, iar când se primește prin e-mail copia scanată a chitanței de transmitere a banilor, aceștia se prezintă la instituțiile bancare și ridică sumele de bani, fără a trimite vreodată bunul pentru care i s-au trimis banii.

➤ „*Metoda Shipping*” – este similară cu metoda *phishing*, respectându-se același mod de operare până în momentul participării la licitațiile fictive, diferența constând în faptul că, în loc să primească banii, autorii primesc produsele. În acest caz, inculpații participă la licitațiile fictive nu în calitate de vânzători, ci în calitate de cumpărători și propun potențialei victime trimiterea produsului anterior efectuării plății. Bineînțeles că, după primirea produsului, inculpații nu trimit bunul licitat, înșelând în acest fel victima.

➤ „*Metoda Escrow*” – prin utilizarea acestei metode, inculpații postează licitații fictive pe diferite site-uri comerciale, în modurile descrise mai sus, iar atunci când potențiala victimă este interesată să cumpere produsul, inculpații propun potențialului client intermedierea tranzacției printr-un site *escrow* falsificat și controlat tot de ei. Această metodă este folosită în cazul clienților

suspicioși sau reticenți care nu doresc să trimită banii printr-un sistem rapid de transfer al sumelor de bani și care folosesc în mod regulat site-uri de tip *escrow*, cunoscute pentru garantarea tranzacțiilor on-line.

➤ „*Metoda carding*” – utilizând această metodă, inculpații urmăresc sustragerea și folosirea datelor deținătorilor de conturi pe site-urile comerciale. Pentru sustragerea datelor, inculpații transmit mesaje nesolicitate (*spam*), de actualizare a datelor deținătorilor de conturi pe site-urile comerciale.

Prin modificarea codului sursă a paginii originale, informațiile introduse de utilizatorii legitimi sunt direcționate spre o adresă de e-mail specificată de inculpați și pentru sustragerea datelor aferente cărților de credit emise de instituții bancare.

După ce deținătorii legitimi ai conturilor sau cardurilor își introduc datele, acestea sunt culese de autori din memoria căsuței de e-mail specificată în codul sursă, după care sunt folosite la postarea de licitații fictive pe site-urile de comerț on-line, la tranzacții on-line la diverse magazine virtuale, pentru crearea de domenii pentru site-urile false sau la falsificarea unor carduri de tip blank.

C2. Urmarea imediată constă în crearea unui prejudiciu patrimoniului unei persoane.

C3. Legătura de cauzalitate există între activitatea făptuitorului și urmarea produsă.

D. Latura subiectivă

Frauda informatică se săvârșește numai cu **intenție directă**, calificată prin **scop**. Fapta se săvârșește în scopul obținerii unui beneficiu material pentru sine sau pentru altul. Pentru existența acestei infracțiuni nu este nevoie ca prejudiciul material să fi fost efectiv realizat, ci numai să fi existat ca o posibilitate urmărită de făptuitor.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, sunt posibile, dar nu sunt pedepsite de lege.

Tentativa se pedepsește conform art. 50 din lege.

Infrațiunea se consumă atunci când făptuitorul a introdus, modificat, șters în vreun fel date informatice ori a restricționat accesul la aceste date sau a împiedicat în orice fel funcționarea unui sistem informatic, cauzând prin aceasta un prejudiciu patrimonial unei persoane.

E2. Modalități

Infrațiunea analizată prezintă cinci modalități normative de realizare, respectiv introducerea, modificarea, ștergerea datelor informatice, restricționarea accesului la aceste date ori împiedicarea în orice mod a funcționării unui sistem de calcul. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități de fapt.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

VI.3.3.8. Infrațiunea de pornografie infantilă prin intermediul sistemelor informatice – art. 51

Sediul materiei îl constituie art. 51 din Legea nr. 161/2003.

„(1) Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani producerea în vederea răspândirii, oferirea sau punerea la dispoziție, răspândirea sau transmiterea, procurarea pentru sine sau pentru altul, de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice ori deținerea, fără drept, de materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor informatice.

(2) Tentativa se pedepsește”.

A. Obiectul juridic

► **Obiectul juridic special** îl constituie relațiile sociale ce urmăresc protejarea minorilor.

► **Obiectul material** îl reprezintă suporti de stocare a datelor din sistemele informatice ce conțin materiale pornografice cu minori.

Astfel, potrivit art. 35 alin.(1) lit. i) din Legea nr. 161/2003, prin **materiale pornografice cu minori** se înțelege orice material care prezintă un minor având un comportament sexual explicit sau o persoană majoră care este prezentată ca un minor având un comportament sexual explicit, ori imagini care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează în mod credibil un minor având un comportament sexual explicit. În art. 35 se folosește și termenul de „imagini” care, deși nu prezintă o persoană reală, simulează în mod credibil un minor având un comportament sexual explicit. Ca urmare, înregistrările audio nu pot constitui „materiale pornografice cu minori” decât în corelație cu înregistrările video⁴²⁰.

În definiția materialelor pornografice cu minori se face referire la un comportament sexual explicit. Acest comportament poate însemna și o poziție sexuală, tot atât de bine cum poate prezenta un act sexual sau orice atitudine care poate fi considerată un comportament sexual; acesta trebuie să fie de asemenea explicit⁴²¹, iar nu implicit, și anume să reiasă în mod direct din imaginile prezentate, să nu fie simple sugerări.

Comportamentul sexual al minorului trebuie să fie evident cuprins pe respectivul material pornografic⁴²². Trebuie subliniat însă că un tablou, un film, o scriere ori o fotografie vor avea caracterul de pornografie dacă detaliile lascive sunt folosite anume pentru a pune în lumină acest caracter obscen și pentru a deschide drum pornografiei și pornirilor către imoralitate sexuală.

B. Subiecții infracțiunii

► **Subiect activ** poate fi orice persoană fizică sau juridică responsabilă penal.

⁴²⁰ Hotca, M. A., Dobrinioiu, M., *op. cit.*, p.611.

⁴²¹ Breban, V., *Dicționar al limbii române contemporane de uz curent*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p.196.

⁴²² Pătrăuș, M., Uzvat, C.Fl., *Pornografia infantilă în reglementările actuale*, Revista Dreptul, nr. 4/2003, pp.38-52.

În cazul „producerii în vederea răspândirii” sunt considerați subiecți ai acestei infracțiuni toate persoanele care iau parte la diferite stadii ale procesului de elaborare sau producere a materialelor pornografice cu minori, chiar și cele care au servit de model (la fotografiere, filmare etc.).

Participația penală este posibilă sub toate formele sale: coautorat, instigare ori complicitate.

► **Subiectul pasiv** va fi minorul ale cărui ipostaze pornografice au fost înregistrate, stocate ori transmise prin sisteme informatice.

C. Latura obiectivă

C1. Elementul material este constituit din mai multe modalități alternative de executare, și anume: „producerea în vederea răspândirii”; „oferirea”; „punerea la dispoziție”; „răspândirea”; „transmiterea”; „procurarea pentru sine sau pentru altul de materiale pornografice cu minori”; „deținerea, fără drept, de materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau un mijloc de stocare a datelor informatice”.

Producerea în vederea răspândirii a materialelor pornografice cu minori presupune fabricarea, extragerea, combinarea acelor materiale. Pentru existența infracțiunii în această modalitate este necesar ca aceste materiale să fi fost produse în vederea răspândirii lor. Dacă producerea materialelor nu s-a făcut în vederea răspândirii lor, ci pentru sine, acțiunile respective nu vor constitui elementul material al infracțiunii. Va exista totuși faptă penală în varianta deținerii fără drept de materiale pornografice cu minori.

Oferirea materialelor pornografice cu minori înseamnă acțiunea de a prezenta cuiva aceste materiale.

Prin acțiunea de **a pune la dispoziție**, se înțelege asigurarea pe orice căi a accesului, fie contra cost, fie gratuit, la materiale pornografice cu minori, posibilitatea unor persoane de a dispune, de a folosi materiale cu caracter pornografic.

Acțiunea de răspândire de materiale pornografice cu minori are loc de câte ori asemenea materiale sunt difuzate sau transmise persoanei care trebuie să le difuzeze sau unor amatori. Nu are importanță din punct de vedere al existenței faptei penale dacă cel care răspândește materialele pornografice cu minori este chiar persoana care le-a confecționat sau o altă persoană. Este de precizat că intră în noțiunea de răspândire și expunerea publică cu sau fără scop de vânzare a materialelor respective. În cazul răspândirii considerăm că este vorba de o pluralitate de acte de transmitere care pot fi concomitente sau succesive.

Acțiunea de transmitere a materialelor prevăzute în textul incriminator presupune trimiterea, predarea obiectelor în care sunt materializate imagini cu caracter pornografic cu minori.

Procurarea pentru sine sau pentru altul reprezintă orice acțiune prin care se intră în posesia materialelor pornografice cu minori (cumpărare, închiriere, primire etc.).

Deținerea fără drept a materialelor pornografice cu minori constă în simplul fapt de a le avea în stăpânire contrar dispozițiilor legale. Prin urmare, deținerea legitimă a acestora exclude răspunderea penală.

Pentru existența infracțiunii analizate este necesar ca activitățile incriminate să se refere la materialele pornografice cu minori.

C2. Urmarea imediată

Aceasta este reprezentată de starea de pericol la adresa minorilor. Ea are loc în momentul declanșării acțiunii de producere, oferire, punere la dispoziție, răspândire, transmitere, procurare sau deținere de materiale pornografice cu minori.

C3. Legătura de cauzalitate trebuie să existe între acțiunea făptuitorului și urmarea socialmente periculoasă produsă.

D. Latura subiectivă

Latura subiectivă este caracterizată atât de intenție directă, cât și de intenție indirectă.

E. Forme. Modalități. Sancțiuni. Aspecte procesuale

E1. Forme

Actele pregătitoare, deși posibile, nu sunt incriminate și ca atare nu sunt pedepsite de lege.

Tentativa se pedepsește conform alin.(2) din acest articol.

Infrațiunea se consideră consumată atunci când făptuitorul a produs, oferit, pus la dispoziție, răspândit, transmis, procurat pentru sine sau pentru altul ori a deținut materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau mijloc de stocare a datelor.

E2. Modalități

Infrațiunea analizată prezintă șapte modalități normative de realizare, respectiv cele enunțate în textele articolului. Acestor modalități normative pot să le corespundă variate modalități faptice.

E3. Sancțiuni

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 12 ani.

E4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

În prezent, în România, există în vigoare mai multe prevederi legale, cuprinse în legi speciale, care incriminează diferite fapte în legătură cu sistemele informatice ori societatea informațională în ansamblul ei. Ca atare, se poate trage concluzia că există un cadru coerent și conform cu ultimele dispoziții internaționale în domeniu. Coerența reglementării va deveni deplină odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, care reglementează în Capitolul al VI-lea al titlului VII „Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice”. Cu toate acestea, nu înseamnă că lucrurile sunt perfecte și nu este loc de mai bine și de aceea facem unele propuneri **de lege ferenda**.⁴²³

➤ Potrivit art. 8 din cadrul Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, ratificată prin Legea nr. 64/2004, România se obligă

⁴²³ Pentru amănunte, a se vedea Dobrinioiu, Maxim, *op. cit.*, pp.378-381.

să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune fapta intenționată săvârșită „fără drept”, de natură a cauza un prejudiciu patrimonial unei persoane prin introducere, alterare, ștergere sau suprimare a datelor informatice ori prin orice formă care aduce atingere funcționării unui sistem informatic, cu intenția frauduloasă de a obține fără drept un beneficiu economic pentru el însuși sau pentru o altă persoană.

În mod cu totul inexplicabil, legiuitorul român a incriminat atât în art. 49 din Legea nr. 161/2003, cât și în noul Cod penal (art. 249), infracțiunea de fraudă informatică, omițând referirile la cauzarea „fără drept” a unui prejudiciu patrimonial ori la obținerea „fără drept” a unui beneficiu economic, așa cum se prevede în Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică.

➤ Consider oportun a se incrimina și săvârșirea infracțiunilor informatice din culpă de către persoanele răspunzătoare pentru aplicarea dispozițiilor legale în materie, prin neglijență. Prin această incriminare s-ar crea o infracțiune obstacol în calea săvârșirii unor alte infracțiuni mai grave.

➤ Posibilitatea descoperirii faptelor îndreptate contra integrității și securității datelor și sistemelor informatice ar putea crește dacă și în cazul acestor infracțiuni ar fi reglementată o cauză de nepedepsire sau de reducere a pedepsei care să încurajeze denunțarea acestor fapte. Ar putea fi luat exemplul altor domenii în care operează asemenea instituții de drept penale: art. 15-16 din Legea nr. 143/2006, art. 10 din Legea nr. 241/2005, art. 9 din Legea nr. 39/2003.

Pagină albă

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Pericolele – omniprezente și amenințările – omnidirecționale pot schimba complet direcția de evoluție a sistemelor și proceselor, determinând adevărate catastrofe în ceea ce privește relațiile internaționale. Privind în acest sens, criminalitatea transfrontalieră se constituie într-o sursă de generare și regenerare a conflictualității, a instabilității și insecurității. Începând cu ultimul deceniu al secolului al XX-lea, dimensiunea transfrontalieră a devenit esențială în redefinirea criminalității organizate. Constituirea spațiului Schengen, departe de a diminua această nouă caracteristică, a accentuat-o și mai mult, astfel încât putem afirma că dimensiunea transfrontalieră a criminalității organizate a devenit dominantă la acest început de mileniu.

De cele mai multe ori, crima organizată se întrepătrunde cu terorismul și conține un nucleu dur, reprezentat de criminalitatea economico-financiară, la care se adaugă corupția, fenomen ce tinde să erodeze baza sistemului economic și având ca finalitate afectarea instituțiilor fundamentale ale statului de drept. Organizațiile criminale profită de contradicțiile generate de permisivitatea sau chiar lipsa unor legi, de neaplicarea legilor existente, de relațiile neadecvate dintre sferele politice, economice și administrative, precum și de ineficiența ori slaba colaborare dintre structurile interne sau internaționale abilitate în combaterea fenomenului infracțional.

Una din caracteristicile organizațiilor criminale ale acestui început de mileniu este menținerea și dezvoltarea relațiilor mult mai eficiente, cu un sistem de cooperare și de lucru în timp real, pentru realizarea scopului și produsului infracțional, coroborat cu spălarea banilor și introducerea lor în circuitul legal statal sau multinațional. Mai mult decât atât, organizațiile criminale reușesc să se adapteze imediat pentru a scăpa de măsurile întreprinse împotriva lor de către poliție și justiție, ceea ce denotă că există un anumit „model criminal” ce cuprinde elemente de tactică, căi și mijloace de acțiune, foarte sofisticate și

deosebit de periculoase. Experiența a demonstrat că nu există o singură abordare în combaterea crimei organizate care să fie cu adevărat eficientă, succesul putând fi asigurat de o gamă largă de strategii care acționează în mod concertat.

În contextul în care forurile continentale și mondiale își canalizează eforturile pe direcția identificării soluțiilor adecvate pentru ținerea fenomenului criminalității organizate sub control, România și-a amplificat eforturile de contracarare a acestui flagel, atât în plan intern, cât și internațional. Aceste eforturi vizează alăturarea României la efortul internațional, prin punerea la dispoziție a potențialului național de combatere și intensificarea măsurilor de actualizare a cadrului legislativ, cu preponderență cel penal.

Dacă în domeniul clasic al asistenței judiciare penale internaționale, reglementată prin convenții, uniformizarea legislațiilor penale ale țărilor membre ale UE întâmpină inerente dificultăți cauzate de specificul național tradițional al acestora, apreciem că în privința noilor forme ale crimei organizate transnaționale cum ar fi criminalitatea informatică, această uniformizare va fi mult mai ușor de realizat, întrucât în acest domeniu nu există o tradiție juridică a țărilor europene, iar o reglementare unitară la nivel continental va fi convenabilă tuturor și va fi ușor de pus în aplicare la nivel național, cât și internațional. Mergând pe această linie, sunt de actualitate cuvintele vizionarului politician francez Robert Schumann, care în 1950 spunea: „Europa nu se va face dintr-o dată, nici într-o construcție de ansamblu, ci prin realizări concrete care să creeze mai întâi solidaritate de fapt.”

Prin urmare, abordarea sistemică a problematicii privind criminalitatea organizată implică în mod obligatoriu luarea în calcul a două elemente inseparabile, respectiv obiectivele urmărite și metodele folosite. În acest sens, obiectivele ce trebuie avute în vedere la elaborarea strategiilor de prevenire și reprimare a crimei organizate ar putea fi: reducerea vulnerabilității societății la infiltrarea organizațiilor criminale; reducerea posibilităților de acumulare și folosire a profiturilor obținute din activități ilicite; identificarea, dezmembrarea

și lichidarea organizațiilor criminale prin urmărirea și condamnarea membrilor acestora, confiscarea bunurilor obținute din infracțiuni și a celor folosite în astfel de scopuri.

Pentru realizarea acestor obiective, este nevoie de elaborarea, adoptarea și aplicarea unor strategii de prevenire și reprimare adecvate, prin metode și mijloace eficiente, motiv pentru care considerăm că se impune ca **reglementarea tehnicilor speciale de investigare⁴²⁴ în legislația română să fie îmbunătățită**. Practica organelor judiciare a demonstrat că pe parcursul urmării penale a unor infracțiuni de criminalitate organizată pot fi necesare procedee probatorii care presupun limitări ale drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate și pentru care nu există în prezent o procedură legală care să prevadă condițiile de autorizare într-o manieră care să garanteze respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor.

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală prevede o reglementare nouă a tehnicilor speciale de investigare, însă nu răspunde tuturor provocărilor pe care le presupune crima organizată, omițând reglementarea unor instrumente esențiale în probarea unei activități infracționale.

În acest scop, propun **lărgirea sferei tehnicilor speciale de supraveghere** prin reglementarea utilizării **persoanei juridice sub acoperire**, precum și a posibilității folosirii **colaboratorului investigatorului sub acoperire în cazul investigării infracțiunilor prevăzute de Legea nr.39/2003**.

Aceste procedee probatorii sunt utilizate în majoritatea statelor din Europa și reprezintă elemente esențiale pentru a asigura succesul misiunilor, conspirativitatea acțiunilor și protejarea identității reale a investigatorilor sub acoperire. Evoluția infracționalității a determinat ca în anumite situații organele de urmărire penală să nu poată pătrunde în mediul unor persoane suspectate de săvârșirea de infracțiuni decât folosind acoperirea unei persoane juridice, prin

⁴²⁴ Potrivit Recomandării (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, prin noțiunea de tehnici speciale de investigare se înțelege tehnicile folosite de autoritățile judiciare în cadrul anchetelor penale, urmărind depistarea unor infracțiuni grave, astfel încât persoanele în cauză să nu aibă cunoștință de acest lucru.

intermediul cărora să desfășoare anumite activități, sau prin intermediul unei persoane care este deja cunoscută de membrii grupului infracțional și care beneficiază de încrederea acestora.

Astfel, persoana juridică de acoperire este forma de asociere sau organizare cu sau fără personalitate juridică, înființată în condițiile legii, care este folosită în scopul derulării activităților specifice ale investigatorilor sub acoperire, în cadrul activităților de legendare. În Germania, spre exemplu, aceste persoane juridice sunt folosite în cadrul unor investigații de mare amploare, procedura de înființare fiind cea obișnuită pentru toate societățile comerciale, iar cheltuielile de funcționare fiind avansate de către stat. Reglementarea persoanei juridice sub acoperire prezintă o dificultate suplimentară prin aceea că în acest mod se naște un subiect de drepturi și obligații, atât de natură patrimonială cât și nepatrimonială. Pe parcursul existenței, persoana juridică poate avea angajați, poate încheia contracte cu executare succesivă în timp sau poate acumula obligații fiscale, iar legea trebuie să prevadă soarta acestor raporturi juridice în momentul în care societatea și-a îndeplinit scopul în vederea căreia a fost creată și își încetează existența.

Colaboratorul este persoana care nu face parte din autoritățile judiciare și care, în baza și limitele autorizării date de organul competent, efectuează anumite acte și activități, în scopul stabilirii existenței infracțiunii și identificării membrilor unui grup de crimă organizată sau a unor persoane care au legături infracționale cu un astfel de grup. Legislația britanică⁴²⁵, spre exemplu, prevede posibilitatea de a autoriza în cadrul unei investigații „surse umane acoperite de informații”, criteriul esențial pentru stabilirea acestei calități fiind relația existentă între sursă și persoana investigată, și nu apartenența sursei la organul judiciar. Potrivit acestei norme, pot fi autorizați pentru obținerea de informații și mijloace de probă în procesul penal atât investigatori sub acoperire, cât și colaboratori ai poliției fără calitate specială. De asemenea, legislația olandeză⁴²⁶

⁴²⁵ Regulation of Investigatory Powers Act 2000

⁴²⁶ Special Power of Investigation Act (Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheden) din 2000

prevede că atunci când folosirea unui investigator sub acoperire este imposibilă, poate fi folosit un civil pentru realizarea unei operațiuni acoperite.

Pentru a garanta protejarea drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate de aceste procedee probatorii, condițiile și procedura de autorizare a persoanei juridice sub acoperire și a colaboratorilor trebuie să fie similare celor de autorizare a investigatorilor sub acoperire, atât sub aspectul testului de proporționalitate, cât și din perspectiva organului competent să autorizeze activitatea.

Practica organelor judiciare a demonstrat, totodată, că reglementarea actuală a instituției investigatorilor sub acoperire nu acoperă toate ipotezele în care activitățile desfășurate de investigator implică o atingere adusă dreptului persoanei la respectarea vieții private și a domiciliului. Astfel, nu există dispoziții exprese referitoare la **situația în care investigatorul pătrunde în locuința unei persoane** în vederea obținerii de informații sau de mijloace de probă.

Potrivit art. 27 din Constituție, nimeni nu poate pătrunde în domiciliul sau reședința unei persoane fără învoirea acesteia, iar excepțiile trebuie să fie prevăzute de lege. Dispoziții similare se regăsesc în Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care prevede în plus condiția proporționalității ingerinței cu importanța interesului legitim protejat.

În ipoteza unui investigator sub acoperire care pătrunde în locuința unei persoane pentru a cumpăra droguri, spre exemplu, se poate argumenta că acordul persoanei care folosește locuința este suficient pentru a conferi legalitate activității sale. Pe de altă parte, se poate susține și că în această situație acordul nu este valabil exprimat, având în vedere că persoana care l-a exprimat nu cunoștea adevărata calitate a investigatorului, și că viața privată a persoanei cercetate a suferit o atingere care nu este prevăzută de lege. Astfel, există posibilitatea de a contesta legalitatea mijloacelor de probă administrate în această modalitate.

Specificul activității desfășurate de un investigator sub acoperire presupune ca acestea să aibă un comportament normal în mediul în care încearcă să se integreze, ceea ce poate presupune accesul în locuințele membrilor unui grup infracțional. În asemenea situații este imposibilă determinarea în prealabil a tuturor locuințelor în care investigatorul va fi nevoit să pătrundă, astfel încât nu se poate obține o autorizație individuală pentru accesul în fiecare imobil. Totodată, într-o asemenea situație intensitatea ingerinței este în mod vădit mai mică decât în cazul unei percheziții domiciliare, astfel încât nu se justifică o procedură de autorizare similare percheziției.

Pentru a evita riscul unor interpretări neunitare în practică și jurisprudență, soluția pe care o propun este ca reglementarea instituției investigatorului sub acoperire să cuprindă referiri exprese la posibilitatea ca acesta să pătrundă în locuințe pentru a obține informații în baza autorizației emise de către organul judiciar competent. O asemenea dispoziție se regăsește în legislația landului german Baden Wurtemberg⁴²⁷, care prevede în mod expres ca acordul persoanei care folosește o locuință este suficient pentru accesul în imobil al investigatorului.

Reglementările actuale în materia investigatorului sub acoperire nu cuprind dispoziții referitoare la situația în care activitățile de integrare în mediul infracțional presupun **săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală pentru care nu există o autorizare expresă prealabilă** din partea organului judiciar competent.

Infiltrarea unui agent sub acoperire într-o grupare de criminalitate organizată poate presupune ca acesta să adopte comportamentul celorlalți membri ai grupării, inclusiv săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală. Pentru aceste situații, regula ar fi ca procurorul care autorizează folosirea investigatorului sub acoperire să poată autoriza și comiterea acestor fapte după

⁴²⁷ Joubert, C., Bevers, H., *Schengen investigated. A Comparative Interpretation of the Schengen Provisions on International Police Cooperation in the Light of the European Convention on Human Rights*, Ed. Kluwer Law International, 1996, p. 222

realizarea unui test de proporționalitate. Această ipoteză este reglementată în legislația română cu privire la cumpărarea de droguri în articolul 22 din Legea nr. 143/2000, iar de noul Cod de procedură penală în articolul 150, care acoperă și alte fapte prevăzute de legea penală ce pot fi autorizate. Prevederi similare se regăsesc în legislațiile din majoritatea statelor europene.

În practică au apărut situații în care activitatea grupării de crimă organizată s-a desfășurat într-o modalitate diferită de cea prefigurată la momentul autorizării, astfel încât investigatorul a fost pus în situația de a săvârși o faptă pentru care nu fusese autorizat, riscând ca astfel să fie deconspirat. Având în vedere că prevederile referitoare la stare de necesitate nu sunt întotdeauna deplin aplicabile în aceste situații, în legislația altor state s-a simțit nevoia unei reglementări exprese a acestor situații.

Astfel, legislația olandeză prevede că în situații urgente investigatorul poate fi autorizat verbal să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală, urmând ca procurorul să emită ulterior o autorizație scrisă în termen de 3 zile. Consider că se impune adoptarea unei reglementări similare și în legislația română pentru a răspunde problemelor care apar în practica organelor judiciare.

Practica organelor judiciare a demonstrat că o altă lipsă a legislației actuale în materia tehnicilor de supraveghere, care este reluată în noul Cod de procedură penală, este omisiunea unei reglementări legale a **supravegherii operative**.

Acest procedeu probatoriu constă în monitorizarea activităților unei persoane de către un lucrător de poliție, în scopul obținerii de informații. În situațiile în care supravegherea nu este însoțită de realizarea de înregistrări de imagini și sunete, lucrătorul de poliție consemnează constatările personale într-un proces verbal, care constituie mijloc de probă⁴²⁸, iar în aceste situații reglementarea în vigoare nu prevede necesitatea obținerii unei autorizații.

⁴²⁸ Udroi, M., Predescu, O., *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Editura C.H. Beck, 2008, p. 858

Având în vedere că supravegherea sistematică a unei persoane reprezintă o ingerință în viața privată a acesteia⁴²⁹, exigențele articolului 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului presupun ca aceasta să fie prevăzută într-o lege care să definească atât infracțiunile pentru care poate fi dispusă măsura, cât și procedura de autorizare. Totodată, decizia de a folosi un asemenea procedeu trebuie luată numai în urma efectuării unui test de proporționalitate.

Din acest motiv, propun ca reglementările referitoare la tehnicile de supraveghere să fie modificate, astfel să fie reglementată o procedură legală de autorizare și condiții de administrare pentru orice activitate a organelor judiciare care presupune o ingerință în viața privată. În viziunea noastră, criteriul după care o activitate trebuie sau nu să fie autorizată trebuie să fie existența unei ingerințe, și nu modalitatea practică în care se realizează activitatea sau modul în care se consemnează rezultatele. Considerăm că nu se justifică situația actuală, în care realizarea unei supravegheri, ale cărei constatări se regăsesc într-o înregistrare de imagini, presupune o autorizație emisă de un judecător, pe când o supraveghere ale cărei rezultate sunt consemnate în scris de lucrătorul de poliție nu are o reglementare legală care să cuprindă suficiente garanții.

Un exemplu poate fi legislația adoptată în Marea Britanie în cursul anului 2000⁴³⁰, care reglementează detaliat procedura de autorizare a supravegherii operative, distingând, totodată, între metodele de supraveghere obișnuite și cele intruzive, care vizează activități efectuate în interiorul unei locuințe sau presupun prezența unei persoane sau a unui dispozitiv în interiorul unei locuințe și care implică exigențe sporite și un grad mai înalt de autorizare. Totodată, în Olanda⁴³¹, supravegherea sistematică a unei persoane, care permite obținerea unei imagini de ansamblu asupra vieții private a unei persoane, poate fi realizată numai cu autorizarea procurorului, pe când supravegherea obișnuită, a unei

⁴²⁹

⁴²⁹ A se vedea CEDO, hotărârea din 26 martie 1987 în cauza Leander contra Suediei

⁴³⁰ Articolul 26 din Regulation of Investigatory Powers Act

⁴³¹ Special Power of Investigation Act (Wet Bijzondere opsporingsbevoegdheden) din 2000

activități individuale sau întâmplătoare, se poate realiza fără o autorizare specială.

O altă propunere vizează reglementarea în legislația procesual penală a unor instituții care să permită organelor judiciare **accesul într-un loc, ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau instalarea de obiecte**. Aceste tehnici de investigare sunt reglementate în prezent în Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului și pot fi folosite doar de către organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale.

Astfel, pe parcursul unei investigații poate fi necesar ca organele de urmărire penală să pătrundă în locuința unei persoane pentru a instala un dispozitiv de înregistrare cu ajutorul căruia să se realizeze o înregistrare de convorbiri autorizată de judecător. În condițiile în care nu există o autorizare expresă a acestui tip de ingerință în viața privată a persoanei și nicio prevedere legală expresă din care să rezulte că autorizația de interceptare presupune și dreptul de acces în locuința persoanei vizate, reglementarea actuală nu permite folosirea acestei tehnici de investigare.

De asemenea, pentru a asigura conspirativitatea unei investigații, poate fi necesar ca un obiect să poată fi studiat fără cunoștința celui care îl deține, activitate care nu poate fi efectuată în baza dispozițiilor în vigoare referitoare la condițiile de efectuare a perchezițiilor domiciliare.

Prin reglementarea unei proceduri de autorizare pentru aceste tehnici de investigare similare procedurii aplicabile pentru interceptarea și înregistrarea convorbirilor, soluția pe care o propun asigură suficiente garanții pentru a respecta exigențele Convenției Europene a Drepturilor Omului și asigură un instrument eficient în combaterea criminalității organizate.

În ciuda dificultății de a identifica un echilibru între interesul statului de a combate criminalitatea organizată și drepturile fundamentale ale persoanelor vizate de tehnicile speciale de investigare, importanța acestor instituții determină necesitatea reglementării lor. Totodată, trebuie avută în vedere necesitatea ca în

statele membre ale Uniunii Europene să existe principii standard ale procedurilor de executare a acțiunilor sub acoperire, iar legislația să fie adaptată la aceste principii.

În acest sens, trebuie avută în vedere propunerea de Directivă a Uniunii Europene privind Ordinul European de Investigație⁴³², aflată în curs de adoptare, care reglementează punerea în executare a procedurilor probatorii dispuse de un organ judiciar dintr-un alt stat membru, inclusiv a tehnicilor de investigare sub acoperire, astfel încât este esențial ca legislația română să prevadă instrumente similare celor din statele europene.

Preocuparea de standardizare a instrumentelor de combatere a crimei organizate se manifestă la un nivel mai larg decât cel al Uniunii Europene, reprezentând o prioritate a tuturor agențiilor de aplicare a legii. Summit-ul Mondial al Procurorilor Generali și Procurorilor Șefi desfășurat în 2009 la București a remarcat că răspândirea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, precum și crescânda trans-naționalitate a activităților infracționale aferente creează o vastă gamă de noi oportunități pentru comiterea de infracțiuni, iar evoluția constantă a mediului social, cultural și economic ridică noi și schimbă dramatic modul de abordare a și impactul infracționalității tradiționale și convenționale. Din acest motiv, summit-ul a recomandat ca, pentru combaterea noilor și sofisticatelor forme de infracționalitate, să se dezvolte o reacție mai eficientă din partea justiției penale, inclusiv o reconsiderare și actualizare a standardelor și normelor, în mod corespunzător și conform necesităților, pentru a se asigura un răspuns adecvat nevoilor actuale ale tuturor statelor.⁴³³

O altă modificare legislativă pe care noi o considerăm necesară este **preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public și înființarea poliției judiciare a DIICOT.**

⁴³² <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st09/st09288-ad01.en10.pdf>

⁴³³ [www. http://www.summitgp2009.ro/upload/Raport_final_Summit_PG_2009.doc](http://www.summitgp2009.ro/upload/Raport_final_Summit_PG_2009.doc)

În concordanță cu dispozițiile constituționale, care situează Ministerul Public în rândul Autorității Judecătorești, o eventuală organizare a poliției judiciare în cadrul Ministerului Public ar putea reprezenta una dintre soluțiile de eficientizare a combaterii fenomenului infracțional în general și al crimei organizate în special. Constituția României, republicată, menționează în Titlul III, la cap.6, secțiunea a 2-a (Autoritatea judecătorească) faptul că în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii. Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii (art.131).

În prezent, dubla subordonare a lucrătorilor de poliție judiciară, funcțional față de parchete, iar administrativ față de Ministerul Administrației și Internelor duce în unele situații la o scădere a eficienței. Cele două instituții pot avea la un moment dat priorități diferite, astfel încât aceiași lucrători pot fi implicați administrativ într-un anumit tip de activități, urmărind combaterea unui anumit fenomen, iar din punct de vedere al cercetării penale prioritățile parchetului pot viza combaterea unui alt fenomen. Această abordare implică irosirea resurselor investigative, iar preluarea poliției judiciare de către Ministerul Public ar înlătura acest impediment.

Este esențială, din această perspectivă, diferențierea între poliția administrativă și poliția judiciară, cea din urmă structură având sarcina de a constata și urmări orice infracțiune, conformându-se regulilor de procedură penală și de a executa măsurile dispuse de către procurori.

Totodată, apreciem că este absolut necesar ca structura specializată în combaterea crimei organizate și terorismului să aibă propria poliție judiciară, formată din ofițeri de poliție specializați, care să acționeze sub autoritatea exclusivă a procurorilor DIICOT. Evident, opțiunea către un asemenea mod de

organizare ar presupune detașarea unui număr de ofițeri și agenți de poliție judiciară, stabilit în funcție de evoluția anumitor indicatori ai criminalității, iar evaluarea profesională a lucrătorilor de poliție judiciară ar urma să fie în competența procurorilor, care de altfel exercită atât coordonarea, controlul, cât și conducerea activităților de cercetare penală. De aceea, structura de poliție judiciară trebuie să fie complet și clar diferențiată de structura de poliție administrativă, cea de menținere a ordinii publice.

O altă măsură legislativă care apreciem că ar trebui introdusă este cea privind **confiscarea extinsă și modificarea reglementărilor referitoare la prezumția dobândirii licite a averii.**

Dispozițiile din Legea nr.39/2003 au adus o modificare esențială în activitatea organelor judiciare în ceea ce privește instituirea măsurilor asiguratorii și confiscarea specială întrucât se poate confisca și echivalentul bunurilor supuse confiscării.

Cu toate acestea, în activitatea practică s-au ridicat numeroase probleme privind instituirea măsurilor asiguratorii în cazurile de criminalitate organizată, fiind numeroase situațiile în care membrii grupurilor infracționale, deși realizau beneficii materiale serioase din activitatea ilicită, nu dețineau bunuri în proprietate sau venituri care să poată fi indisponibilizate. De multe ori, imobilele ori terenurile dobândite cu venituri din activitatea ilicită au fost transferate pe numele unor membri ai familiei sau prieteni, astfel că indisponibilizarea acestora a fost de multe ori dificilă.

Principalele impedimente practice sunt generate de modul în care este reglementată instituirea măsurii asiguratorii în art.163 alin.2 („măsurile asiguratorii în vederea reparării pagubei se pot lua asupra bunurilor învinutului sau inculpatului”), dar mai ales datorită modului în care sunt interpretate normele Constituției României, care în art.44 alineatul 8 prevede prezumția dobândirii licite a averii. În practica organelor judiciare, acest text este interpretat, pornind și de la deciziile Curții Constituționale, ca instituind o

obligație pentru autorități de a stabili cu exactitate infracțiunea din care provine un bun supus confiscării.

De aceea, apreciem că introducerea confiscării extinse este necesară în legislația noastră și se impune chiar și o modificare a Constituției cu privire la această prezumție, astfel încât, în situația în care organele judiciare dovedesc că veniturile unei persoane condamnate nu justifică bunurile pe care le deține, acea persoană să aibă obligația de a le dovedi proveniența licită, iar în caz contrar bunurile să fie confiscate.

Un sistem eficient de recuperare a sumelor obținute prin infracțiuni presupune ca, în anumite situații, legislația națională să permită răsturnarea sarcinii probei cu privire la proveniența bunurilor. Această afirmație pornește de la premisa că în orice sistem juridic este imposibil ca statul să stabilească cu precizie proveniența infracțională a tuturor bunurilor dobândite de un inculpat, la același standard de probă necesar pentru condamnarea unei persoane.

Se întâmplă de multe ori, ca unui traficant de droguri să i se poată confisca doar sumele obținute la ultima tranzacție sau unui funcționar corupt să i se confişte doar ultima mită și să nu fie posibilă confiscarea averii pe care, în mod vădit nu o putea obține din venituri legale⁴³⁴. În aceste situații, statul nu își poate permite ca persoanele condamnate să păstreze bunurile dobândite de persoanele condamnate și care nu pot fi justificate.

La această concluzie au ajuns majoritatea statelor europene, iar răspunsul pe care l-au oferit a fost reglementarea unor instituții în baza cărora în cazuri limitativ prevăzute de lege o persoană trebuie să dovedească originea bunurilor pe care le-a dobândit, în caz contrar acestea fiind confiscate.

Soluțiile sunt diverse. Spre exemplu, în Anglia⁴³⁵, prezumția este răsturnată pentru persoanele condamnate pentru infracțiuni grave sau condamnate de mai multe ori într-un anumit interval. După dispunerea unei asemenea condamnări, aceste persoane trebuie să facă dovada faptului că toate

⁴³⁴ http://www.mpublic.ro/presa/2011/discurs_bilant_2010.pdf

⁴³⁵ Art.6 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

bunurile pe care le-au dobândit în ultimii 6 ani și toate cheltuielile pe care le-au efectuat în această perioadă provin din surse licite, în caz contrar dispunându-se confiscarea. Mai mult, dacă persoana condamnată nu achită suma la care este obligat, pedeapsa îi poate fi majorată.

Tot în Anglia, este reglementată așa numita confiscare civilă⁴³⁶, în baza căreia se poate dispune confiscarea bunurilor provenite din infracțiuni chiar în lipsa unei condamnări. În această situație, statul poate demara o procedură civilă îndreptată împotriva bunurilor, în care trebuie să dovedească doar că este probabil că bunurile provin dintr-o infracțiune, invocând, spre exemplu, prezența unor urme de droguri pe bancnote, un standard sensibil mai scăzut decât pentru a obține o condamnare.

O altă reglementare⁴³⁷ din același sistem de drept permite confiscarea sumelor în numerar mai mari de 10.000 de lire sterline identificate asupra persoanelor și care nu pot fi justificate. Poliția este îndreptățită să rețină aceste sume, urmând ca proprietarul să conteste măsura într-un termen determinat și să facă dovada provenienței licite a banilor, iar dacă acest lucru nu se întâmplă, sumele sunt confiscate.

În Spania, a fost adoptată o altă metodă, care duce în final la același rezultat. În practica organelor judiciare infracțiunea de spălare de bani este interpretată în sens extensiv, astfel încât acoperă orice tranzacție cu bunuri a căror proveniență nu poate fi justificată și cu privire la care există suspiciunea că provin din infracțiuni. Astfel, orice bun a cărui proveniență licită nu poate fi stabilită este prezumat ca provenind dintr-o infracțiune, astfel încât devine obiect material al infracțiunii de spălare de bani și implicit supus confiscării. Din momentul în care autoritățile demonstrează că veniturile legale ale unei persoane nu justifică bunurile pe care le deține și că există o legătură de orice natură cu o

⁴³⁶ Art.240 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

⁴³⁷ Art.249 din Proceeds of Crime Act, adoptat în 2002.

activitate infracțională, devine obligația deținătorului de a indica proveniența exactă a acestor bunuri pentru a evita confiscarea lor.

În Franța, s-a ales soluția adoptării unei incriminări speciale. Astfel, fapta de a justifica originea bunurilor deținute sau a cheltuielilor efectuate constituie o infracțiune autonomă, care atrage atât condamnarea autorului cu o pedeapsă de până la 3 ani de închisoare, cât și confiscarea bunurilor.

Asemenea instituții au fost adoptate în ultimii ani în majoritatea statelor europene - Anglia, Franța, Olanda, Belgia, Spania și, de curând, Bulgaria. Unele dintre aceste prevederi au fost examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului⁴³⁸, care a concluzionat că o asemenea procedură conține suficiente garanții și nu încalcă drepturile fundamentale la un proces echitabil sau la garantarea proprietății.

Mai mult, Consiliul European a impus tuturor statelor membre ale Uniunii, prin Decizia Cadru 212, din 2005, să prevadă în legislația lor confiscarea extinsă, care să permită răsturnarea sarcinii probei în legătură cu proveniența bunurilor persoanelor condamnate pentru infracțiuni.

România are nevoie, la rândul său, de asemenea instituții și trebuie să își îndeplinească și obligațiile care îi revin ca stat membru. În ultima perioadă au existat numeroase cazuri puternic mediatizate de persoane implicate în activități de crimă organizată sau de corupție, care, deși au fost condamnate, și-au păstrat averea care nu ar fi putut fi justificată prin surse legale de venit. Este nevoie de instrumente care să permită ca aceste persoane să răspundă integral pentru activitățile ilicite, însă, în prezent, adoptarea unor asemenea instrumente este împiedicată de prevederile Constituției referitoare la prezumția caracterului licit al averii.

Aceste prevederi nu permit răsturnarea sarcinii probei și, implicit, nu permit ca România să adopte una sau mai multe dintre soluțiile identificate deja de celelalte state membre. Modificarea Constituției ar crea astfel o oportunitate

⁴³⁸ Philips contra Regatului Unit, 2001; Grayson și Barnham contra Regatului Unit, 2008.

pentru a elimina o situație de inechitate socială și ar aduce, în același timp, sume semnificative la buget.

România trebuie să implementeze decizia cadru nr.212 a Consiliului Uniunii Europene referitoare la confiscarea extinsă nu doar pentru a ne îndeplini obligațiile asumate ca stat comunitar, ci în primul rând, pentru a răspunde unei nevoi sociale presante.

Credem că ar fi necesară adoptarea unei legislații privind confiscarea extinsă. Prevederile constituționale se referă la averea tuturor cetățenilor, însă confiscarea extinsă privește doar persoanele care sunt condamnate pentru fapte penale și nu își pot justifica averea.

O măsură la nivel instituțional, care apreciem noi că ar trebui implementată, este **organizarea completelor specializate la instanțele care judecă cauzele de criminalitate organizată**. Apreciem că judecarea acestor cauze de către judecători specializați în domeniul crimei organizate ar duce la creșterea gradului de combatere al acestui flagel, dar și la prevenirea lui. Completele specializate ar putea contribui la aplicarea unitară și uniformă a dispozițiilor din legile speciale și mai ales a dispozițiilor privind tehnicile speciale de investigație, precum și la aplicarea unor pedepse cu grad ridicat disuasiv. Mai mult, crearea acestor complete ar permite magistraților o specializare pe diverse domenii - criminalitatea informatică, trafic de droguri, trafic de persoane, etc. – elaborarea unor ghiduri de bune practici în judecarea acestui gen de cauze, precum și o creștere a celerității în judecarea cauzelor.

Adoptarea propunerilor prezentate mai sus s-ar înscrie în principiile și orientările strategice ale UE, definite în „Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate”. Strategia consideră că „principalele riscuri și amenințări infracționale cu care se confruntă în prezent Europa, și anume terorismul, formele grave de criminalitate, criminalitatea organizată, traficul de droguri, criminalitatea informatică, traficul de ființe umane, exploatarea sexuală a minorilor și pornografia infantilă,

infracționalitatea economică și corupția, traficul de armament și criminalitatea transfrontalieră, se adaptează extrem de rapid la schimbările științifice și tehnologice, în încercarea lor de a exploata în mod ilegal și de a submina valorile și prosperitatea societăților noastre deschise.”⁴³⁹

Astfel, Uniunea Europeană stabilește ca principiu faptul că „cetățenii europeni vor să trăiască în condiții de securitate și să se bucure de libertățile lor: securitatea constituie, în sine, un drept fundamental. Valorile și principiile stabilite în tratatele Uniunii și enunțate în Carta drepturilor fundamentale au inspirat Strategia de securitate internă a UE.”⁴⁴⁰ În ceea ce privește prezentul demers științific, de o deosebită importanță este principiul politicilor în materie de justiție, libertate și securitate care se consolidează reciproc, respectând totodată drepturile fundamentale, protecția internațională, statul de drept și viața privată.

Pe baza principiilor sunt stabilite zece orientări pentru acțiune în vederea garantării securității interne a UE în următorii ani:

- abordarea vastă și globală a securității interne;
- asigurarea supravegherii democratice și judiciare efective a activităților de securitate;
- prevenirea și anticiparea: o abordare pro-activă și fondată pe informații;
- elaborarea unui model global pentru schimbul de informații;
- cooperarea operațională;
- cooperarea judiciară în materie penală, care stabilește pentru „autoritățile judiciare ale statelor membre să coopereze mai îndeaproape, după cum este necesar ca Eurojust să își pună în valoare întregul potențial în cadrul legislației aplicabile. La nivelul UE, operațiunile și anchetele în materie penală care s-au desfășurat cu succes trebuie să ne permită să conștientizăm sinergiile

⁴³⁹ Secretariatul General al Consiliului European, *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, ISBN 978-92-824-2690-6, p.7.

⁴⁴⁰ *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate, op. cit., p.19.*

potențiale dintre serviciile de aplicare a legii și cele de gestionare a frontierelor și autoritățile judiciare, în scopul prevenirii criminalității transfrontaliere⁴⁴¹;

- gestionarea integrată a frontierelor;
- angajamentul în favoarea inovării și a formării;
- dimensiunea externă a securității interne/cooperarea cu țările terțe;
- flexibilitatea în vederea adaptării la dificultățile viitoare.

„Riscul zero nu există, dar în ciuda acestui fapt, Uniunea trebuie să creeze un mediu sigur în care oamenii să se simtă protejați. În acest sens, trebuie instituite mecanismele necesare pentru menținerea unui nivel ridicat de securitate, nu numai pe teritoriul UE, ci și, într-o măsură cât mai mare, atunci când cetățenii călătoresc în țări terțe sau se află în medii virtuale, precum Internetul⁴⁴².

⁴⁴¹ *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate, op. cit., p.26.*

⁴⁴² *Strategia de securitate internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate, op. cit., pp.11-12.*